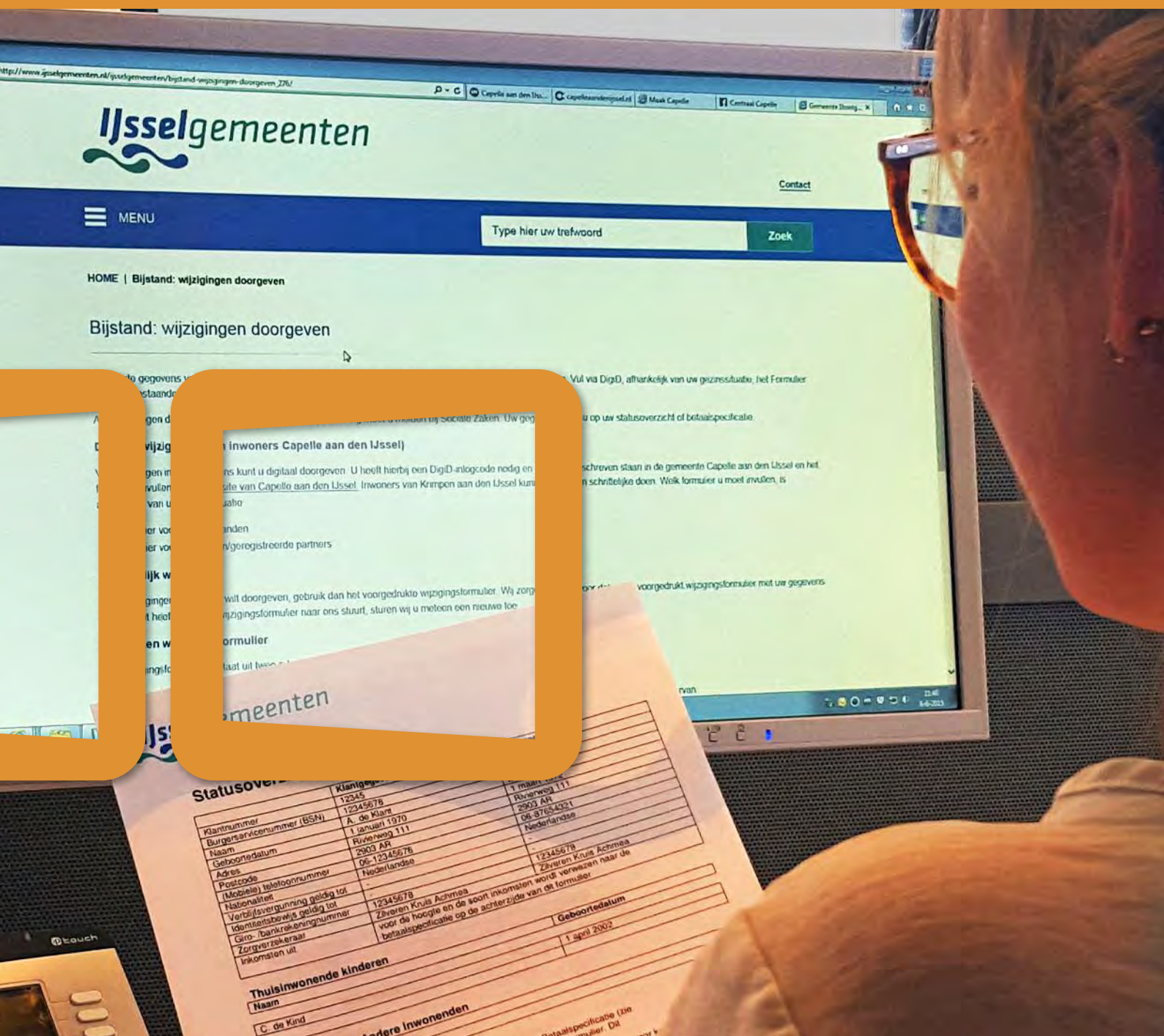

bijstand uit balans

onderzoek naar de beheersing van het bijstandsvolume

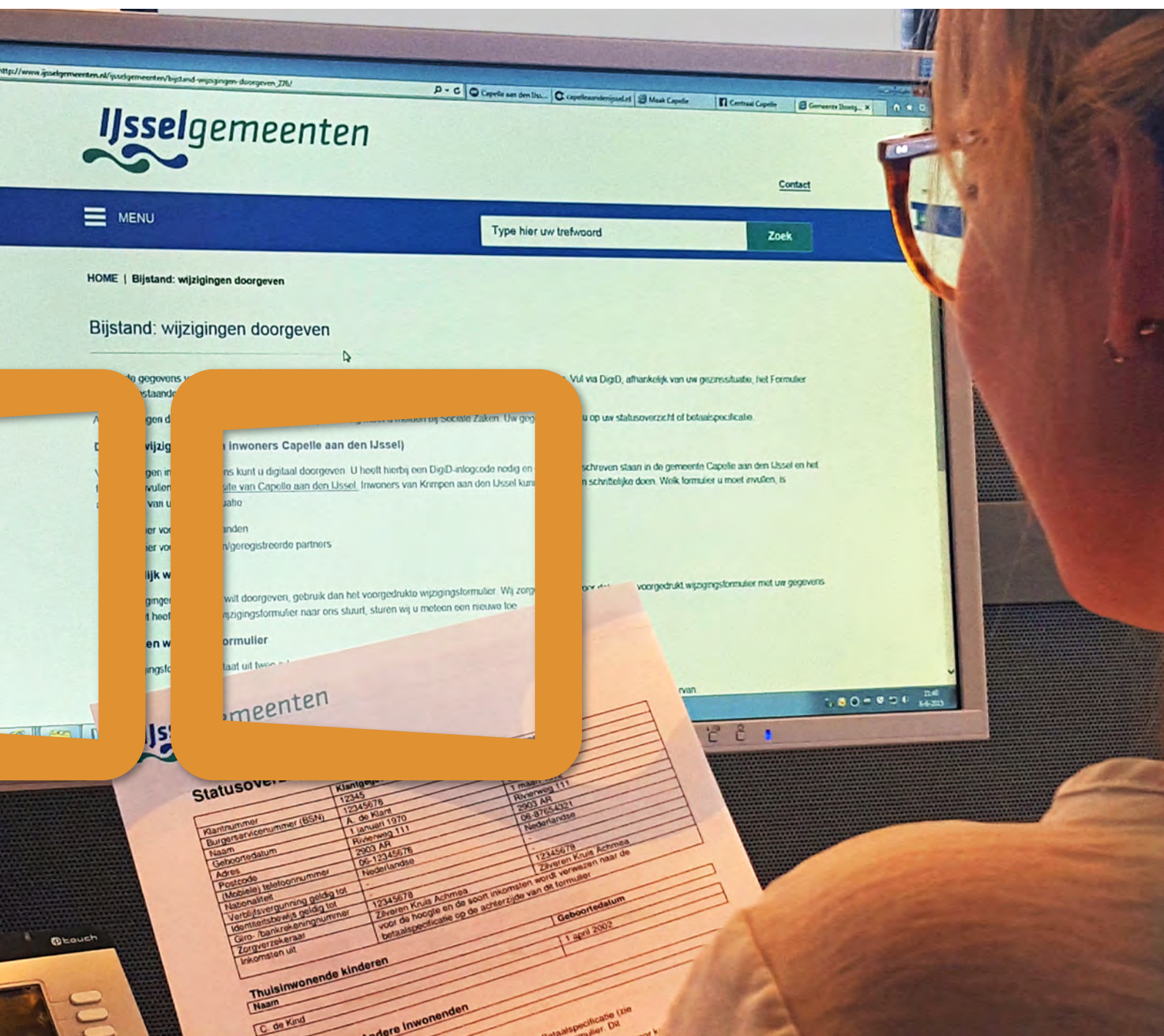

Rekenkamer

CAPELLE AAN DEN IJSSEL

bijstand uit balans

onderzoek naar de beheersing van het bijstandsvolume

voorwoord

Ondanks een jaarlijks overschot aan geld, is het bijstandsvolume vanaf 2012 in Capelle aan den IJssel toegenomen in een tempo dat de landelijke trend behoorlijk overstijgt. Een toename die tevens plaatsvindt in een regio met een stijgend vacatureaanbod. Dat wijst ondanks alle maatregelen toch op een zekere disbalans.

Deze disbalans wordt volgens onderhavig onderzoek vooral veroorzaakt door het geringe effect van de zogenaamde uitstroom bevorderende maatregelen. Maatregelen die ervoor moeten zorgen dat mensen vanuit een bijstandssituatie weer aan het werk komen. Het achterblijven kan duiden op een mismatch tussen beschikbare vacatures en aanwezige capaciteiten van de uitkeringsgerechtigden. Het vereist een lange adem om dat dichter bij elkaar te brengen.

Voor de korte termijn is het daarom wellicht verstandig om de instroom in de bijstand (verder) te beperken, bijvoorbeeld door de zoekperiode van vier weken ook verplicht te stellen aan klanten die ouder zijn dan 27 jaar. Gezien de relatief grote groep kan deze maatregeling wellicht bijdragen in een omslag in de volumetrend in Capelle aan den IJssel.

De uitbreiding van de zoekperiode voor klanten boven de 27 jaar is ondanks landelijke discussie daarover geheel in lijn met de wet, maar omgeven met additionele randvoorwaarden. De rekenkamer deelt de stellingname van het college dat de maatregel feitelijk onrechtmatig is dan ook niet en pleit mede op basis van goede ervaringen elders voor een snelle invoering van de maatregel.

Voor dit onderzoek heeft de rekenkamer veel informatie verzameld. De rekenkamer is de contactpersonen zeer erkentelijk voor hun medewerking. Het onderzoek werd verricht door Nicole Kuijpers (projectleider) en Nienke van Norel.

Paul Hofstra
Directeur Rekenkamer Capelle aan den IJssel

	voorwoord	3
	bestuurlijke nota	7
1	inleiding	9
1-1	aanleiding	9
1-2	doel- en vraagstelling	9
1-3	leeswijzer	9
2	conclusies en aanbevelingen	11
2-1	hoofdconclusies	11
2-2	toelichting hoofdconclusies	12
2-3	aanbevelingen	17
3	reactie en nawoord	19
3-1	reactie B en W	19
3-2	nawoord	25
	nota van bevindingen	29
1	inleiding	31
1-1	aanleiding	31
1-2	doel- en vraagstelling	31
1-3	afbakening	31
1-4	leeswijzer	32
2	context beheersing bijstandsvolume	33
2-1	inleiding	33
2-2	historische context: Abw en WWB	33
2-3	2015: invoering Participatiewet en nieuw verdeelmodel	34
2-4	exogene factoren	35
2-5	bestaande kennis over de effectiviteit van re-integratiebeleid	36
	2-5-1 inzichten uit bestaand onderzoek	36
	2-5-2 bruto- vs. netto-effectiviteit	36
	2-5-3 algemene kennis over effectiviteit van re-integratiebeleid	37
	2-5-4 kennis over effectiviteit van specifieke re-integratie-instrumenten	38
3	beperken instroom – bevorderen uitstroom	41
3-1	inleiding	41
3-2	beleidsactieplan ‘Werken aan uitstroom- vol vermogen aan het werk’	41
3-3	resultaten instroom beperkende maatregelen	42
	3-3-1 aanvraagproces en poortwachterfunctie	42
	3-3-2 quickscanbalie	42
	3-3-3 zoekperiode	43
	3-3-4 work first-gesprek	45
	3-3-5 controle tijdens uitkeringsintakegesprek	45
	3-3-6 totaaloverzicht resultaten instroom beperkende maatregelen	46
3-4	resultaten uitstroom bevorderende maatregelen	47
	3-4-1 uitstroom bevorderende maatregelen	47
	3-4-2 levendig en ondernemend werkplein	47
	3-4-3 ondernemend casemanagement	49
	3-4-4 bijzondere aandacht voor jongeren	50
	3-4-5 excellente werkgeversdienstverlening	51

	3-4-6	partnerschap met Stichting Capelle Werkt	53
	3-4-7	activering minder kansrijke klanten	55
4		beheersing bijstandsvolume	59
4-1		inleiding	59
4-2		ontwikkeling uitkeringsvolume	59
4-3		ontwikkeling instroom	60
	4-3-1	ontwikkeling instroom 2012-2014	60
	4-3-2	redenen voor instroom	62
	4-3-3	landelijke ontwikkeling instroom	62
	4-3-4	verklaringen voor stijgende instroom	63
4-4		ontwikkeling uitstroom	65
	4-4-1	ontwikkeling uitstroom 2012-2014	66
	4-4-2	redenen voor uitstroom	67
	4-4-3	landelijke ontwikkeling uitstroom	68
	4-4-4	verklaringen voor dalende uitstroom	68
4-5		bijdrage beleidsmaatregelen aan beheersing uitkeringslasten	69
	4-5-1	uitkeringslasten	69
5		informatievoorziening raad	73
5-1		inleiding	73
5-2		informatievoorziening gemeenteraad	73
	5-2-1	voortgangsinformatie raad	73
	5-2-2	informatie via P&C-cyclus	74
	5-2-3	informatie via collegebrieven	75
		bijlagen	77
bijlage 1		overzicht activiteiten werkplein	79
bijlage 2		onderzoeksverantwoording	81
bijlage 3		bronnen	83
bijlage 4		afkortingen	85

bestuurlijke nota

1 inleiding

1-1 aanleiding

Op 4 september 2014 heeft de Rekenkamer Capelle aan den IJssel een zogenaamde ‘stemkastsessie’ georganiseerd met de raad. Op basis van de uitkomsten van deze sessie en een vervolgsessie met de begeleidingscommissie, is bepaald welke onderwerpen zijn opgenomen in het onderzoeksprogramma van de rekenkamer. Dit betreft onder andere het onderwerp ‘rendement WWB’. Daarbij gaat het om het rendement van diverse maatregelen die zijn genomen om het volume en de lasten van bijstandsuitkeringen te beheersen. De rekenkamer heeft het onderzoeksprogramma per brief van 19 september 2014 aan de raad gestuurd. Op 23 april 2015 heeft de rekenkamer de onderzoeksopzet ‘beheersing bijstandsvolume’ aan de raad gestuurd.

1-2 doel- en vraagstelling

De rekenkamer beoogt met dit onderzoek:

- inzicht te geven in de mate waarin de maatregelen, die de instroom in de bijstand moeten beperken en de uitstroom uit de bijstand moeten bevorderen, in de periode 2012-2014 hebben bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume en de daaraan verbonden uitkeringslasten.
- te beoordelen of het college de raad hierover voldoende heeft geïnformeerd.

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

In welke mate hebben de maatregelen, die de instroom in de bijstand moeten beperken en de uitstroom uit de bijstand moeten bevorderen, in de periode 2012-2014 bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten en heeft het college de raad hierover voldoende geïnformeerd?

De centrale vraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

- 1 In welke mate hebben individuele maatregelen instroom in de bijstand voorkomen?
- 2 In welke mate hebben individuele maatregelen geleid tot een uitstroom uit de bijstand?
- 3 In welke mate dragen de maatregelen bij aan de beheersing van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten?
- 4 Is de raad voldoende geïnformeerd over de resultaten van de ingezette maatregelen?

1-3 leeswijzer

De bestuurlijke nota bevat de conclusies en aanbevelingen die volgen uit het onderzoek. In de nota van bevindingen staan de feitelijke bevindingen uit het onderzoek, die als basis dienen voor de bestuurlijke nota. Samen vormen de bestuurlijke nota en de nota van bevindingen het rekenkamerrapport.

2 conclusies en aanbevelingen

2-1 hoofdconclusies

- 1 In de periode 2012-2014 was jaarlijks sprake van een overschot op het zogeheten inkomensdeel BUIG-budget. De financiële doelstelling van het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' is daarmee gerealiseerd. Dit is deels te danken aan het feit dat het rijk vanaf 2012 een andere financieringssysteem hanteert, waardoor het toegekende inkomensdeel aanzienlijk steeg ten opzichte van de jaren ervoor.
- 2 Het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel nam in de periode 2012-2014 toe van 1.829 (januari 2012) naar 2.134 (december 2014) en groeide in 2014 harder dan het landelijke bijstandsvolume. De verwachting is dat de groei van het bijstandsvolume de komende jaren doorzet. Uitgaande van de verwachte budgetten die de gemeente Capelle aan den IJssel op basis van het nieuwe verdeelmodel krijgt toegekend, zullen de komende jaren financiële tekorten ontstaan als de groei van het bijstandsvolume niet wordt beperkt.
- 3 De instroom beperkende maatregelen hebben ertoe geleid dat bij een groot deel van de aanmeldingen geen uitkering is verstrekt. De instroom beperkende maatregelen hebben daarmee bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume. Dit wordt mede onderschreven door het feit dat de stijging van de instroom in Capelle aan den IJssel in de periode 2012-2014 kleiner is dan de stijging die zich landelijk heeft voorgedaan.
- 4 Uitzondering op de effectieve instroom beperkende maatregelen is de zoekperiode. Deze wordt in Capelle aan den IJssel alleen opgelegd aan jongeren onder de 27 jaar. Gevolg hiervan is dat de zoekperiode in de periode 2012-2014 slechts aan een beperkt deel (10% of minder) van de aanmelders is opgelegd en zodoende geen noemenswaardige bijdrage heeft geleverd aan het beperken van de instroom.
- 5 De uitstroom bevorderende maatregelen hebben onvoldoende bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume. Ondanks de inzet van verschillende maatregelen, is de uitstroom in de periode 2012-2014 gedaald. Dit is tegenstrijdig aan de landelijke ontwikkeling, die een stijging van de uitstroom uit de bijstand laat zien.
- 6 In relatieve zin was het Werkplein in 2014 succesvoller dan in voorgaande jaren. In absolute aantallen was de via het Werkplein gerealiseerde uitstroom in 2014 (518 voltijdsuitkeringen) echter nagenoeg gelijk aan het resultaat in 2012 (521 voltijdsuitkeringen) en daarmee aanzienlijk lager dan in 2013 (608 voltijdsuitkeringen). Ook kan niet worden aangetoond dat de invoering van ondernemend casemanagement bij het Werkplein tot extra uitstroom heeft geleid.

- 7 De overige uitstroom bevorderende maatregelen zijn onderdeel van de activiteiten die op het Werkplein worden aangeboden. Het aandeel van deze maatregelen in de gerealiseerde uitstroom varieert. De bijzondere aandacht voor jongeren en de plaatsingen in het kader van de werkgeversdienstverlening leveren relatief veel uitstroom op. De trajecten bij de Stichting Capelle Werkt en de activering van minder kansrijke klanten dragen in beperkte mate bij aan het realiseren van uitstroom, aangezien zij zich richten op de groep werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.
- 8 Het college heeft de raad niet volledig geïnformeerd over de mate waarin verschillende maatregelen uit het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' bijdragen aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten.

2-2 toelichting hoofdconclusies

- 1 *In de periode 2012-2014 was jaarlijks sprake van een overschot op het zogeheten inkomensdeel BUIG-budget. De financiële doelstelling van het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' is daarmee gerealiseerd. Dit is deels te danken aan het feit dat het rijk vanaf 2012 een andere financieringssysteem hanteert, waardoor het toegekende inkomensdeel aanzienlijk steeg ten opzichte van de jaren ervoor.*
 - Per gemeente verstrekt het rijk een inkomensdeel BUIG¹ voor de financiering van de uitkeringsverstrekking. In de periode 2008-2011 werd het rijksbudget bevroren als gevolg van een bestuursakkoord tussen de VNG en het rijk, waarin de ambitie was vastgelegd om het landelijke bijstandsvolume met 75.000 personen te verlagen.
 - Vanaf 2012 greep het rijk terug op de financieringssysteem die vóór het bestuursakkoord uit 2008 werd gehanteerd. Inzichten met betrekking tot de conjuncturele ontwikkelingen vormden vanaf dat moment weer de basis voor de bepaling van de omvang van het rijksbudget en het inkomensdeel per gemeente.
 - In 2010 was in Capelle aan den IJssel sprake van een tekort op het inkomensdeel van € 4,5 miljoen. In 2011 was sprake van een tekort van € 3,3 mln..
 - In februari 2012 heeft de raad het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' vastgesteld. Financiële doelstelling van dit beleidsplan was het bereiken van het break-even point met het inkomensdeel en zodoende uit te komen met het budget dat door het rijk wordt toegekend.
 - In 2012 bedroeg het inkomensdeel dat Capelle aan den IJssel kreeg toegekend € 26,6 mln. Dit was 25% meer dan het inkomensdeel dat in 2011 (€ 21,2 mln.) was toegekend. In 2013 (€ 30,7 mln.) groeide het inkomensdeel nog eens met 15% ten opzichte van het toegekende budget in 2012. In 2014 steeg het inkomensdeel nog met 5%, naar € 32,2 mln.
 - In 2012 was sprake van een overschot op het inkomensdeel van € 300.000. In 2013 nam het overschot toe tot € 3 mln. en in 2014 resteerde een bedrag van € 1,4 mln.

¹ BUIG staat voor Bundeling Uitkering Inkomensvoorziening Gemeenten.

- 2 *Het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel nam in de periode 2012-2014 toe van 1.829 (januari 2012) naar 2.134 (december 2014) en groeide in 2014 harder dan het landelijke bijstandsvolume. De verwachting is dat de groei van het bijstandsvolume de komende jaren doorzet. Uitgaande van de verwachte budgetten die de gemeente Capelle aan den IJssel op basis van het nieuwe verdeelmodel krijgt toegekend, zullen de komende jaren financiële tekorten ontstaan als de groei van het bijstandsvolume niet wordt beperkt.*
 - De groei van het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel hield in 2013 gelijke tred met de landelijke ontwikkeling. In 2014 groeide het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel echter aanzienlijk harder (indexcijfer 121) dan het landelijke volume (indexcijfer 113).
 - De prognose is dat het bijstandsvolume in de periode 2015-2018, in lijn met de landelijk verwachte ontwikkeling, jaarlijks met circa 60 uitkeringsgerechtigden toeneemt en eind 2018 uitkomt op 2.381 klanten.
 - Met ingang van 2015 hanteert het rijk een nieuw verdeelmodel om het inkomensdeel per gemeente te bepalen. Voor de periode 2015-2017 geldt daarbij een overgangsperiode waarbij het inkomensdeel deels op basis van historische uitgaven wordt bepaald.
 - Het inkomensdeel dat Capelle aan den IJssel in de jaren 2015 tot en met 2018 ontvangt, is naar verwachting lager dan de geprognosticeerde uitkeringslasten. Met de verwachte groei van het bijstandsvolume is sprake van verwacht tekort van € 0,4 mln. in 2015 dat in 2016 oploopt tot een tekort van € 1,2 mln. in 2016. Voor 2017 en 2018 is de huidige verwachting dat de tekorten afnemen naar € 0,8 mln. (2017) en € 0,4 mln. (2018).
- 3 *De instroom beperkende maatregelen hebben ertoe geleid dat bij een groot deel van de aanmeldingen geen uitkering is verstrekt. De instroom beperkende maatregelen hebben daarmee bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume. Dit wordt mede onderschreven door het feit dat de stijging van de instroom in Capelle aan den IJssel in de periode 2012-2014 kleiner is dan de stijging die zich landelijk heeft voorgedaan.*
 - In het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' zijn vier instroom beperkende maatregelen geformuleerd: de quickscanbalie, de zoekperiode, het work-first gesprek en de controle tijdens het uitkeringsintakegesprek.
 - Gezamenlijk resultaat van deze maatregelen is dat in 2012 63% van de aanmeldingen niet leidde tot het toekennen van een uitkering. In 2013 was dit 60% en in 2014 50%.
 - Middels de quickscanbalie (eerste beoordeling of recht op een bijstandsuitkering bestaat) is in de periode 2012-2014 jaarlijks bij 1/3 van de aanmeldingen vastgesteld dat geen recht bestaat op een bijstandsuitkering.
 - Vervolgstep in het aanvraagproces is het work first-gesprek (waarin de mogelijkheden om aan het werk te gaan worden besproken) en de daaraan voorafgaande controle door een fraudepreventiemedewerker. In 2012 bleek bij 20% van de controles door de fraudepreventiemedewerker geen recht op uitkering te bestaan, in 2013 was dit 17% en in 2014 10%. In 2012 leidde 14% van de work first-gesprekken niet tot een uitkeringsintake, in 2013 was dit 8% en in 2014 5%.
 - Van de jongeren waaraan een zoekperiode werd opgelegd diende in 2012 26% na de zoekperiode geen aanvraag voor een uitkering in. In 2013 keerde 15% niet terug na de zoekperiode en in 2014 was dit 7%.
 - De laatste instroom beperkende maatregel is de extra controle op rechtmatigheid bij het intakegesprek, als sprake is van risicokenmerken. In 2012 werd 18% van de aanvragen afgewezen als gevolg van deze controle. In 2013 was dit 16% en in 2014 12%.

- In 2014 leidde 50% van de aanmeldingen tot het toekennen van een uitkering. Dit was hoger dan in 2012 (37%) en 2013 (40%). Een aannemelijke verklaring voor deze ontwikkeling is dat er in 2014 minder onterechte aanvragen zijn ingediend, bijvoorbeeld doordat mensen beter geïnformeerd zijn over wanneer ze recht hebben op een bijstandsuitkering.
 - De jaarlijkse instroom groeide in de periode 2012-2014 van 755 in 2012, naar 819 in 2013 en 849 in 2014. Daarmee steeg de instroom in Capelle aan den IJssel met 12%, terwijl landelijk sprake was van een stijging met 18%.
- 4 *Uitzondering op de effectieve instroom beperkende maatregelen is de zoekperiode. Deze wordt in Capelle aan den IJssel alleen opgelegd aan jongeren onder de 27 jaar. Gevolg hiervan is dat de zoekperiode in de periode 2012-2014 slechts aan een beperkt deel (10% of minder) van de aanmelders is opgelegd en zodoende geen noemenswaardige bijdrage heeft geleverd aan het beperken van de instroom.*
- In het beleidsplan 'werken aan uitstroom' is opgenomen dat zelfredzame klanten na aanmelding eerst vier weken zelf naar werk moeten zoeken. In de praktijk wordt deze zoekperiode alleen opgelegd aan jongeren onder de 27 jaar.
 - De gemeente Capelle aan den IJssel legt de zoekperiode niet op bij klanten boven de 27 jaar, omdat dit wettelijk niet zou zijn toegestaan. Volgens het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid mag echter ook aan klanten boven de 27 jaar een zoekperiode worden opgelegd.
 - Er is alleen sprake van verschil tussen de twee groepen als het gaat om het moment waarop de termijn van acht weken begint te lopen waarbinnen de gemeente op de bijstandsaanvraag moet beslissen. Iemand jonger dan 27 jaar kan wettelijk gezien pas na de zoekperiode bijstand aanvragen, waardoor de beslistermijn ook pas na de zoekperiode ingaat. Iemand ouder dan 27 mag tijdens de zoekperiode al een bijstandsaanvraag indienen, waarbij geldt dat de beslistermijn begint te lopen op het moment dat de aanvraag wordt ingediend.
 - In 2012 is 119 keer een zoekperiode opgelegd op een totaal van 1.496 aanmeldingen. In 2013 is de zoekperiode 176 keer opgelegd op een totaal van 1.718 aanmeldingen en in 2014 was sprake van 1.850 aanmeldingen waarbij 122 keer de zoekperiode is opgelegd.
 - De zoekperiode heeft relatief weinig bijgedragen aan het beperken van de instroom; in 2012 kwamen 36 aanmelders na de zoekperiode niet terug om een uitkering aan te vragen, in 2013 betrof dit 27 personen en in 2014 slechts 9.
- 5 *De uitstroom bevorderende maatregelen hebben onvoldoende bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume. Ondanks de inzet van verschillende maatregelen, is de uitstroom in de periode 2012-2014 gedaald. Dit is tegenstrijdig aan de landelijke ontwikkeling, die een stijging van de uitstroom uit de bijstand laat zien.*
- Het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' bevat zes uitstroom bevorderende maatregelen: de inzet van het Werkplein, de invoering van ondernemend casemanagement, bijzondere aandacht voor jongeren, excellente werkgeversdienstverlening, partnerschap met de Stichting Capelle Werkt en de activering van minder kansrijke klanten.
 - De genoemde maatregelen hebben niet geleid tot een stijging van de uitstroom. De uitstroom is in de periode 2012-2014 gedaald van 738 in 2012, naar 699 in 2013, tot 610 in 2014. Daarmee is de uitstroom niet gestegen ten opzichte van 2011 (729) en aanzienlijk lager dan in 2010 (1.064).
 - Op landelijk niveau is in de periode 2012-2014 de uitstroom in totaal met 15% gestegen, terwijl in Capelle aan den IJssel sprake was van een daling met 17%.

- Tegenstrijdig is eveneens dat het aantal vacatures in de regio Rijnmond in 2014 is gestegen, maar het aantal bijstandsgerechtigden in Capelle aan den IJssel dat uitstroomt naar werk niet toeneemt. Een aannemelijke verklaring voor dit verschijnsel is dat sprake is van een mismatch tussen de beschikbare vacatures en de competenties waarover de uitkeringsgerechtigden beschikken.
- 6 *In relatieve zin was het Werkplein in 2014 succesvoller dan in voorgaande jaren. In absolute aantallen was de via het Werkplein gerealiseerde uitstroom in 2014 (518 voltijdsuitkeringen) echter nagenoeg gelijk aan het resultaat in 2012 (521 voltijdsuitkeringen) en daarmee aanzienlijk lager dan in 2013 (608 voltijdsuitkeringen). Ook kan niet worden aangetoond dat de invoering van ondernemend casemanagement bij het Werkplein tot extra uitstroom heeft geleid.*
- In totaal heeft het Werkplein in de periode 2012-2014 82 verschillende activiteiten aangeboden op het gebied van ondersteuning en bemiddeling, training en opleiding, werkervaringstrajecten, diagnosestelling en medische/psychosociale ondersteuning.
 - Het grootste deel van de afgeronde activiteiten op het Werkplein betreft begeleiding van cliënten door een casemanager. Daarnaast volgden relatief veel klanten via het Werkplein een extern ingekocht re-integratietraject, de training Pleinwerk, of gingen via het Werkplein aan de slag bij de Stichting Capelle Werkt.
 - In termen van uitstroom hebben de activiteiten van het Werkplein in 2012 geleid tot een uitstroom van 518 voltijdsuitkeringen. In 2013 steeg dit naar 608 voltijdsuitkeringen uitstroom, maar in 2014 nam dit aantal af naar 521 voltijdsuitkeringen uitstroom.
 - Het percentage afgeronde activiteiten op het Werkplein dat leidt tot (gedeeltelijke) uitstroom was in 2014 met 39,1% hoger dan in 2013 (32,7%) en in 2012 (34,7%). In relatieve zin is de effectiviteit van het Werkplein dus wel gestegen.
 - In het kader van ondernemend casemanagement geldt vanaf 2013 een uitstroomtarget van 300 voltijdsuitkeringen. De gestelde uitstroomtarget is in de jaren 2012, 2013 en 2014 gerealiseerd. Er is echter geen informatie beschikbaar over de uitstroom die het Werkplein in de jaren daarvoor heeft gerealiseerd. Zodoende is niet inzichtelijk of de invoering van ondernemend casemanagement tot extra uitstroom heeft geleid.
- 7 *De overige uitstroom bevorderende maatregelen zijn onderdeel van de activiteiten die op het Werkplein worden aangeboden. Het aandeel van deze maatregelen in de gerealiseerde uitstroom varieert. De bijzondere aandacht voor jongeren en de plaatsingen in het kader van de werkgeversdienstverlening leveren relatief veel uitstroom op. De trajecten bij de Stichting Capelle Werkt en de activering van minder kansrijke klanten dragen in beperkte mate bij aan het realiseren van uitstroom, aangezien zij zich richten op de groep werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.*
- Op het Werkplein worden drie gespecialiseerde casemanagers specifiek voor jongeren ingezet. Dit heeft in 2012 geleid tot 165 voltijdsuitkeringen uitstroom, in 2013 tot 229 voltijdsuitkeringen uitstroom en in 2014 tot 154 voltijdsuitkeringen uitstroom.
 - In het kader van de werkgeversdienstverlening zetten zes arbeidsmakelaars zich op het Werkplein in om werkzoekenden te matchen op vacatures. In 2012 zijn in dit kader 203 plaatsingen gerealiseerd. Resultaten over 2013 zijn niet bekend. In 2014 zijn 323 plaatsingen gerealiseerd, waarbij het in 105 gevallen een werkstage met behoud van uitkering betrof.

- Trajecten bij de Stichting Capelle Werkt beogen de arbeidsparticipatie van minder kansrijke klanten en niet-willers te bevorderen. Het aantal uitkeringsgerechtigden dat een traject heeft gevolgd via de Stichting Capelle Werkt is in de periode 2012-2014 aanzienlijk gestegen, van 109 in 2012 naar 185 in 2014. Het percentage succesvol afgeronde trajecten steeg in die periode van 21% in 2012 naar 29% in 2014. Niet geregistreerd is in hoeveel gevallen deze trajecten tot duurzame uitstroom naar werk hebben geleid. Uit de jaarrekening 2014 van de Stichting Capelle Werkt blijkt dat dit hooguit een beperkt aantal personen betreft.
- In de periode 2012-2014 zijn naast de trajecten bij de Stichting Capelle Werkt verschillende andere trajecten ingezet om de participatie van minder kansrijke klanten te bevorderen. Het aantal trajecten lag in 2013 (491) en 2014 (290) hoger dan in 2012 (175). Het aandeel succesvol afgeronde trajecten lag in 2013 (69%) en 2014 (66%) eveneens hoger dan in 2012 (42%). In termen van uitstroom naar werk hebben deze trajecten beperkt resultaat. In de hele periode 2012-2014 stroomden 28 minder kansrijke klanten uit naar werk.
- Het is logisch dat trajecten (bij de Stichting Capelle Werkt en overige trajecten) voor minder kansrijke klanten beperkt resultaat boeken in termen van uitstroom naar werk, aangezien de doelgroep een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft. Dergelijke trajecten hebben wel positieve effecten in maatschappelijke zin aangezien mensen worden gestimuleerd deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Dergelijke trajecten leiden in ongeveer 40% van de gevallen tot een volgende stap die meer gericht is op uitstroom naar werk.

- 8 *Het college heeft de raad niet volledig geïnformeerd over de mate waarin verschillende maatregelen uit het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' bijdragen aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten.*
- De gemeenteraad ontvangt geen voortgangsrapportages over het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom'. Hierdoor ontbreekt het aan een document dat een totaaloverzicht geeft van de resultaten die met de uitvoering van de beleidsmaatregelen zijn geboekt en inzicht biedt in de mate waarin deze maatregelen bijdragen aan het beheersen van het bijstandsvolume.
 - Op onderdelen ontvangt de raad wel voortgangsinformatie via de P&C-cyclus en collegebrieven.
 - De voortgangsinformatie in de P&C-documenten is gerelateerd aan een aantal doelstellingen en prestatie-indicatoren die samenhangen met het beheersen van het bijstandsvolume. De voortgangsinformatie is echter veelal beperkt tot kwalitatieve informatie, die geen inzicht geeft in concrete resultaten. Uitzondering hierop is de informatie die wordt gepresenteerd met betrekking tot het versterken van de poortwachtersfunctie (de instroom beperkende maatregelen), de rechtmatigheidscontroles en de bestrijding van fraude.
 - In de periode 2012-2014 heeft het college verschillende collegebrieven aan de raad verzonden over de voortgang van het beleid op het terrein van werk & inkomen. Slechts een beperkt aantal brieven geeft inzicht in concrete resultaten die zijn geboekt met maatregelen die onderdeel uitmaken van het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom'.
 - Middels een viertal collegebrieven heeft de raad in de periode 2012-2014 op hoofdlijnen inzicht gekregen in de beheersing van de uitkeringslasten. Een totaalbeeld over de mate waarin verschillende beleidsinstrumenten een effectieve bijdrage leveren aan het beheersen van het bijstandsvolume en de bijstandslasten geven deze brieven echter niet.

2-3 aanbevelingen

Uit de conclusies van dit onderzoek volgt dat de gemeente Capelle aan den IJssel er in de periode 2012-2014 in is geslaagd de uitkeringsverstrekking binnen het rijksbudget uit te voeren. Tegelijkertijd is de instroom in de bijstand gegroeid en de uitstroom gedaald, waardoor het bijstandsvolume in omvang toeneemt. Gezien de verwachting dat het bijstandsvolume de komende jaren blijft groeien, terwijl het inkomensdeel dat Capelle aan den IJssel ontvangt niet mee groeit, zijn extra inspanningen nodig om financiële tekorten te voorkomen. In dit licht en gegeven de conclusies van dit onderzoek doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen aan het college van B en W:

- 1 Handhaaf de bestaande maatregelen die de instroom moeten beperken. Neem daarnaast een expliciet besluit of de zoekperiode, conform het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' moet gelden voor alle zelfredzame klanten of, zoals in de bestaande praktijk, alleen bij jongeren tot 27 jaar moet worden toegepast en leg dit besluit voor aan de raad.
- 2 De resultaten van de uitstroom bevorderende maatregelen aan het realiseren van uitstroom varieert. Geef ten behoeve van de beheersing van de uitkeringslasten prioriteit aan maatregelen die relatief veel uitstroom realiseren, zoals de werkgeversdienstverlening. Verlies hierbij het maatschappelijke belang van trajecten voor minder kansrijke klanten niet uit het oog.
- 3 Het groeiende aantal vacatures in de regio biedt kansen voor het realiseren van meer uitstroom. Investeer de komende periode in maatregelen die de mismatch tussen competenties waar werkgevers om vragen en de competenties waarover uitkeringsgerechtigden beschikken te overbruggen. Houd hierbij rekening met het feit dat uit onderzoek is gebleken dat scholing het meest effectief is als dit wordt ingezet in combinatie met werk.
- 4 Verbeter de informatievoorziening aan de raad. Zorg dat de raad in de nieuwe rapportage, die in het kader van de Gemeenschappelijke Regeling IJsselgemeenten wordt opgesteld, inzicht krijgt in de mate waarin verschillende beleidsmaatregelen bijdragen aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten.

3 reactie en nawoord

3-1 reactie B en W

Hartelijk dank voor uw conceptrapportage Beheersing bijstandsvolume. Graag maken wij gebruik van de geboden mogelijkheid op de conceptrapportage te reageren. Wij geven onderstaand ons commentaar gericht op de hoofdconclusies en aanbevelingen van de conceptrapportage.

hoofdconclusies

1. In de periode 2012-2014 was jaarlijks sprake van een overschot op het zogeheten inkomensdeel BUIG-budget. De financiële doelstelling van het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' is daarmee gerealiseerd. Dit is deels te danken aan het feit dat het Rijk vanaf 2012 een andere financieringssystematiek hanteert, waardoor het toegekende inkomensdeel aanzienlijk steeg ten opzichte van de jaren ervoor.

Reactie

Wij delen uw conclusie.

De aangepaste financieringssystematiek was (net als vóór 2008) weer gebaseerd op conjuncturele ontwikkelingen. U geeft in uw rapport aan dat het bijstandsvolume in een gemeente voor 75% wordt bepaald door exogene factoren waarop de gemeente geen invloed heeft, zoals de economische situatie en de situatie op de arbeidsmarkt. De aanpassing zorgde er naar onze mening voor dat de rijksbudgetten meer in overeenstemming kwamen met de feitelijke ontwikkeling en uitgaven.

Ons inziens is het overschot echter eveneens te danken aan ons beleid met betrekking tot instroombeperking en uitstroombestemming. Zoals u zelf stelt in hoofdconclusie 3, hebben instroombeperkende maatregelen ervoor gezorgd dat de stijging van de instroom in Capelle aan den IJssel in de periode 2012-2014 kleiner is dan de landelijke stijging. Zoals u in hoofdconclusie 7 stelt, hebben bijvoorbeeld de casemanagers voor jongeren en de arbeidsmakelaars veel plaatsingen op regulier werk gerealiseerd.

2. Het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel nam in de periode 2012-2014 toe van 1.829 (januari 2012) naar 2.134 (december 2014) en groeide in 2014 harder dan het landelijke bijstandsvolume. De verwachting is dat de groei van het bijstandsvolume de komende jaren doorzet. Uitgaande van de verwachte budgetten die de gemeente Capelle aan den IJssel op basis van het nieuwe verdeelmodel krijgt toegekend, zullen de komende jaren financiële tekorten ontstaan als de groei van het bijstandsvolume niet wordt beperkt.

Reactie

Uw conclusie dat tekorten zullen ontstaan, wordt wat ons betreft te snel getrokken.

Recent hebben wij, in de aanbestedingsbrief bij de Voorjaarsnota 2015 aan de raad, een mogelijke verbetering van het resultaat gemeld (van een nadeel van € 1,2 naar € 0,4 miljoen). Daarbij is tevens aangegeven dat er weliswaar in 2016 en 2017 een klein

nadeel wordt verwacht, maar dat wij vanaf 2018 weer uitkomen op een voordeel van € 300.000,-. Overigens is het voor ons nog niet duidelijk of het Rijk het nieuwe verdeelmodel ongewijzigd doorvoert en welke consequenties dat voor de toekomstige ramingen heeft. Vooralsnog zijn we daarover voorzichtig positief. Voorwaarde blijft wel dat we ons huidige beleid gericht op strenge poortwachter, handhaving op hoog niveau en inzet vooral gericht op uitstroom naar werk handhaven en waar mogelijk intensiveren.

3. De instroombeperkende maatregelen hebben ertoe geleid dat bij een groot deel van de aanmeldingen geen uitkering is verstrekt¹. De instroombeperkende maatregelen hebben daarmee bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume. Dit wordt mede onderschreven door het feit dat de stijging van de instroom in Capelle aan den IJssel in de periode 2012-2014 kleiner is dan de stijging die zich landelijk heeft voorgedaan.

Reactie

Wij delen uw conclusie.

4. Uitzondering op de effectieve instroombeperkende maatregelen is de zoekperiode. Deze wordt in Capelle aan den IJssel alleen opgelegd aan jongeren onder de 27 jaar. Gevolg hiervan is dat de zoekperiode in de periode 2012-2014 slechts aan een beperkt deel (10% of minder) van de aanmelders is opgelegd en zodoende geen noemenswaardige bijdrage heeft geleverd aan het beperken van de instroom.

Reactie

Wij delen uw conclusie dat wij de zoekperiode opleggen aan jongeren tot 27 jaar en niet opleggen aan bijstandsgerechtigden van 27 jaar en ouder en dat de zoekperiode beperkt heeft bijgedragen aan de instroombeperking. Een zoekperiode voor jongeren is wettelijk verplicht, voor oudere klanten staat de zoekperiode niet in de wet en is niet toegestaan. De zoekperiode voor alle klanten is destijds opgenomen in het Beleidsactieplan 2012-2014, omdat toen de verwachting was dat dit voor alle klanten wettelijk verplicht zou worden.

De zoekperiode voor jongeren in de Participatiewet betekent kortweg:

- vier weken zelf zoeken naar werk of scholing;
- een re-integratievoorziening mag niet worden aangeboden;
- een aanvraag voor bijstand mag niet worden ingenomen.

De uitkeringsaanvraag van iemand van 27 jaar en ouder moet echter direct in behandeling worden genomen. Dit betekent dat de wettelijke zoekperiode voor jongeren niet kan worden toegepast voor 27 jaar en ouder. Wij lichten dit hierna verder toe.

Het is ons bekend dat een aantal gemeenten (waaronder Enschede, Rotterdam en Amsterdam) toch een zoekperiode voor alle klanten toepast. Zij schorten de uitkeringsaanvraag vier weken op (overigens ook zonder de belanghebbende goed en duidelijk te informeren over de mogelijkheid om in die periode een aanvraag te doen en bij nood binnen vier weken een voorschot te verkrijgen).

Dit is wettelijk niet juist en overigens ook onwenselijk (selectieve informatievoorziening). Een uitkeringsaanvraag moet namelijk in behandeling worden genomen. Dit is ook onderschreven door het ministerie in antwoorden op Kamervragen (Vergaderjaar 2014-2015, Aanhangsel 169 en 549) en de Ombudsman.

De wettelijk vastgelegde rechten en plichten van uitkeringsgerechtigden kunnen door de gemeente echter niet worden aangetast. Als aanvraagdatum voor de uitkering geldt de datum eerste melding bij het UWV. Een gemeente mag een belanghebbende die zich bij het UWV heeft gemeld, verplichtingen opleggen die strekken tot arbeidsinschakeling. Een verplichting kan zijn dat mensen gedurende vier weken zelf moeten zoeken naar werk. Als diegene echter een aanvraag voor bijstand doet tijdens die vier weken, moet de gemeente die aanvraag- ook tijdens die vier weken- in behandeling nemen. In geval van aanvragers van 27 jaar en ouder kan de gemeente binnen vier weken na datum van de aanvraag een voorschot van de algemene bijstand verstrekken als het recht op bijstand aannemelijk lijkt (art. 52 Participatiewet).

Een belangrijk doel van de zoekperiode voor jongeren is dat jongeren, voor zover mogelijk, in de zoekperiode werk vinden of (terug) naar school gaan, waardoor een uitkering niet hoeft te worden verstrekt. Aan het beginsel 'werk boven inkomen' geven wij, (ook) bij klanten van 27 jaar en ouder, optimaal invulling. Wij pakken de cliënten direct op: met de groepdiagnose en individuele diagnose wordt invulling gegeven aan de arbeidsverplichtingen. De cliënt krijgt in die periode maatwerkopdrachten, instructies en vacatures mee om te werken aan werk. Dit komt overeen met hetgeen in de zoekperiode voor jongeren gebeurt. De mensen hebben in die periode nog geen uitkering, maar de uitkeringsaanvraag loopt op de achtergrond mee, naast het werktraject. De gemiddelde doorlooptijd van quickscan tot uitkeringsintake is circa vier weken.

Overigens is het zo dat het merendeel van de jongeren (nu 93%) alsnog een aanvraag voor bijstand doet die we in behandeling moeten nemen. Met de huidige systematiek van onze poortwachterprocedure vallen de onrechtmatige aanvragen er bovendien tijdig uit. Op pagina 12 onder punt 4 constateert U zelf: "De zoekperiode heeft relatief weinig bijgedragen aan het beperken van de instroom". Een zoekperiode voor 27 jaar en ouder zou dus, indien wettelijk toegestaan, weinig bijdragen aan instroombeperking.

5. Uitstroombevorderende maatregelen hebben onvoldoende bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume. Ondanks de inzet van verschillende maatregelen, is Uitstroom in de periode 2012-2014 gedaald. Dit is tegenstrijdig aan de landelijke ontwikkeling, die een stijging van Uitstroom uit de bijstand laat zien.

Reactie

Wij delen uw conclusie. Wij maken een paar kanttekeningen:

- a. De uitstroom was ook in de voorgaande jaren (2010 en 2011) in Capelle aan den IJssel al hoog. Daardoor is een groot aantal goed bemiddelbare klanten uitgestroomd (laaghangend fruit/quick wins), waardoor de uitstroom in de jaren daarna negatief is beïnvloed. Ondanks de crisis is er toch een redelijk stabiele uitstroom gerealiseerd. Gemeenten die zich pas later zijn gaan richten op uitstroom hebben wellicht betere uitstroomresultaten in latere jaren. Overigens was ook in 2012 de uitstroom nog erg hoog: onze gemeenten was toen de derde gemeente van Nederland wat betreft uitstroom (en de op drie na beste sociale dienst qua algemene prestaties).
- b. Er is sprake van een beduidend lagere instroom in de onderzoeksperiode. Er waren dus, ook hierdoor (zie a) minder klanten die makkelijk konden uitstromen (hoe korter in de bijstand, hoe groter de kans op uitstroom).

c. De situatie op de arbeidsmarkt in Rijnmond is al jaren veel slechter dan die van Nederland als geheel. De mismatch tussen vraag en aanbod is er groter dan elders. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de zogenaamde spanningsindicator van het UWV. Deze geeft de verhouding weer tussen het aantal vacatures en het aantal werkzoekenden. Hoe lager het getal, hoe ruimer de arbeidsmarkt (meer aanbod dan vraag naar arbeid). In Rijnmond loopt dit getal in de periode 2012 tot en met 2014 uiteen van 0,25 tot 0,52, terwijl voor Nederland als geheel de indicator uiteen loopt tussen 0,33 en 0,75 (zie http://www.arbeidsmarktciifers.nl/panorama/ami_spanningsindicator.asp).

In 2014 steeg ook in Rijnmond het aantal vacatures, maar nam het aandeel vacatures voor laagopgeleiden af. Ook ontstond er meer verdringing van laag en middelbaar niveau. In juni 2014 viel Rijnmond in de op één na hoogste categorie wat betreft aantal WW-ers op alle inwoners en viel onze gemeente in de hoogste categorie! De WW-ers in Rijnmond zijn bovendien veel vaker ouder dan in Nederland als geheel. De instroom in de bijstand bestaat voor een zeer groot deel uit personen waarvan de WW afloopt. Deze groep bestaat op zijn beurt voor een aanzienlijk deel uit ouderen die weinig kans maken op de openstaande banen. Een ander deel van de instroom bestaat uit schoolverlaters waarvoor hetzelfde geldt. Als er in vergelijking tot Nederland in onze regio minder vacatures zijn en onze klanten bovendien slechter passen op die vacatures, is het logisch dat in onze gemeente de uitstroom naar werk achterblijft. Voor zover ons bekend, doen andere gemeenten in de regio Rijnmond het over het algemeen niet beter dan onze gemeente.

6. In relatieve zin was het Werkplein in 2014 succesvoller dan in voorgaande jaren. In absolute aantallen was de via het Werkplein gerealiseerde uitstroom in 2014 (518 voltijdsuitkeringen) echter nagenoeg gelijk aan het resultaat in 2012 (521 voltijdsuitkeringen) en daarmee aanzienlijk lager dan in 2013 (608 voltijdsuitkeringen). Ook kan niet worden aangetoond dat de invoering van ondernemend casemanagement bij het Werkplein tot extra uitstroom heeft geleid.

Reactie

Wij delen uw conclusie dat het Werkplein een structurele en stabiele bijdrage levert aan het vinden van werk en de gehele of gedeeltelijke uitstroom uit de bijstand. Gezien de economische crisis is dat knap. Wij merken op dat de effectiviteit van het Werkplein nog steeds stijgt, met moeilijker bemiddelbare klanten.

De uitstroomtarget (300 voltijdsuitkeringen) in het kader van ondernemend klantmanagement is gehaald, maar wij kunnen niet aantonen dat de uitstroom als gevolg van ondernemend klantmanagement is gestegen. Wij streven naar meer inzicht in de effectiviteit van de verschillende re-integratieactiviteiten en zullen daarbij gebruik maken van de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek.

7. De overige uitstroombevorderende maatregelen zijn onderdeel van de activiteiten die op het Werkplein worden aangeboden. Het aandeel van deze maatregelen in de gerealiseerde uitstroom varieert. De bijzondere aandacht voor jongeren en de plaatsingen in het kader van de werkgeversdienstverlening leveren relatief veel uitstroom op. De trajecten bij de Stichting CapelleWerkt en de activering van minder kansrijke klanten dragen in beperkte mate bij aan het realiseren van uitstroom, aangezien zij zich richten op de groep werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Reactie

Wij nemen kennis van deze conclusie.

8. Het college heeft de raad niet volledig geïnformeerd over de mate waarin verschillende maatregelen uit het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' bijdragen aan het beheersen van het bijstandsvolume en Uitkeringslasten.

Reactie

Wij delen deze conclusie niet, maar zien wel ruimte voor verbetering. Enerzijds zijn wij van mening dat wij de raad zo goed mogelijk hebben geïnformeerd op hoofdlijnen en daarmee over hetgeen met de raad was afgesproken. De hoofdplicht die de raad ons heeft gegeven is om binnen het beschikbare budget voor uitkeringen te blijven. Dit is gelukt en wij hebben de raad regelmatig geïnformeerd over de (verwachte en werkelijke) ontwikkeling van het bestand, de ontwikkeling van de uitgaven versus het budget en het breakeven-point.

Anderzijds zijn wij van mening dat de informatievoorziening op het vlak van effectiviteit van maatregelen uit het Beleidsactieplan beter had gekund. Er is door ons, naast informatie op hoofdlijnen, ook regelmatig specifieke informatie aan de raad verstrekt, via de reguliere planning & control-cyclus (onder andere Jaarverslag/Jaarrekening) en via collegebrieven. Een evaluatie van het Beleidsactieplan heeft echter niet plaatsgevonden. Reden hiervoor was dat de prioriteit ten eerste, noodzakelijkerwijs, is gelegd bij de voorbereiding en invoering op de Participatiewet en ten tweede bij de voorbereiding en invoering van de GR IJsselgemeenten per 1 januari 2015. Overigens was in begin 2015 nog niet eens alle wet- en regelgeving vastgesteld, waardoor het opstellen van een nieuw beleidsplan lastig zou zijn geweest. Wij merken op dat rapporteren over de effectiviteit van maatregelen lastig is, aangezien hier eigenlijk wetenschappelijk onderzoek voor nodig is. In het nieuw te vervaardigen beleidsplan, zal dit punt worden meegenomen.

Aanbevelingen

1. Handhaaf de bestaande maatregelen die de instroom moeten beperken. Neem daarnaast een expliciet besluit of de zoekperiode, conform het beleidsactieplan 'werken aan uitstroom' moet gelden voor alle zelfredzame klanten of, zoals in de bestaande praktijk, alleen bij jongeren tot 27 jaar moet worden toegepast en leg dit besluit voor aan de raad.

Reactie

Wij nemen deze conclusie over wat betreft het handhaven van de bestaande maatregelen. We nemen het voorstel de raad om een besluit te vragen inzake een zoekperiode voor alle klanten niet over, aangezien de wet een zoekperiode voor alle klanten niet toestaat. Zie onze reactie op hoofdconclusie 4.

2. De resultaten van Uitstroombevorderende maatregelen aan het realiseren van uitstroom varieert. Geef ten behoeve van de beheersing van Uitkeringslasten prioriteit aan maatregelen die relatief veel uitstroom realiseren, zoals de werkgeversdienstverlening. Verlies hierbij het maatschappelijke belang van trajecten voor minder kansrijke klanten niet uit het oog.

Reactie

Wij nemen deze aanbeveling over.

In het kader van nauwere regionale samenwerking wordt de nadruk op werkgeversdienstverlening alleen maar sterker. We blijven ook zeker aandacht

besteden aan de activering van minder kansrijke klanten, onder andere omdat een deel van deze klanten bij een verder aantrekkende arbeidsmarkt kan uitstromen naar regulier werk. Op dit moment gaat ca. 25% van de re-integratiemiddelen naar Activering en Zorg en 75% gaat naar trajecten voor werk en uitstroom. In 2015 zullen we ook alle cliënten van Activering en Zorg opnemen in Competensys (diagnose- en registratiesysteem), zodat er een beter beeld is wat de mogelijkheden van klanten zijn en waaraan behoefte is.

3. Het groeiende aantal vacatures in de regio biedt kansen voor het realiseren van meer uitstroom, Investeer de komende periode in maatregelen die de mismatch tussen competenties waar werkgevers om vragen en de competenties waarover uitkeringsgerechtigden beschikken te overbruggen. Houd hierbij rekening met het feit dat uit onderzoek is gebleken dat scholing het meest effectief is als dit wordt ingezet in combinatie met werk.

Reactie

Wij nemen deze aanbeveling over.

Hierop proberen we nu al te anticiperen door het inzetten van opleidingstrajecten met baangarantie en het breed inzetten van werkervaringsplaatsen en leerwerktrajecten. Het zal hierbij moeten gaan om arbeidsmarktrelevante scholing. Overigens merken we op dat betaald werk in principe voorgaat op scholing. We zullen dus steeds een afweging moeten maken tussen snelle uitstroom (en bijbehorende besparing) enerzijds en scholing plus wellicht meer duurzame uitstroom anderzijds. Gezien voorgaande spreekt het vanzelf dat scholing bij voorkeur wordt gecombineerd met werk. We zullen dus ook onderzoeken of werkgevers bereid zijn bij te dragen aan de scholingskosten van hun (toekomstige) werknemers.

4. Verbeter de informatievoorziening aan de raad. Zorg dat de raad in de nieuwe rapportage, die in het kader van de Gemeenschappelijke Regeling IJsselgemeenten wordt opgesteld, inzicht krijgt in de mate waarin verschillende beleidsmaatregelen bijdragen aan het beheersen van het bijstandsvolume en Uitkeringslasten.

Reactie

Wij nemen deze aanbeveling over.

Wij zijn van mening dat wij de raad goed hebben geïnformeerd over hetgeen was afgesproken, maar streven naar verbetering van de informatievoorziening aan de raad met betrekking tot de effectiviteit van maatregelen. Dit was namelijk al ons voornemen. In de op 7 juli 2014 door de raad vastgestelde Kadernota Participatiewet staat het volgende:

Sturen op rendement

Niet altijd is duidelijk of re-integratie werkt. Wanneer er minder middelen beschikbaar komen, wordt de noodzaak groter om te weten wat werkt of niet. Hiervoor kunnen wij putten uit landelijke onderzoeken, maar ook door te onderzoeken of onze eigen instrumenten en projecten effectief zijn.

Wij zullen in het vierde kwartaal van 2015 een Beleidsplan voor de komende jaren vaststellen en aan de raad voorleggen. Met dit Beleidsplan als kader zal de GR jaarlijks een Jaarplan opstellen. In de concept-dienstverleningsovereenkomst van de gemeente met de GR is opgenomen dat de GR ons per kwartaal zal rapporteren, onder meer over uitgaven en resultaten van de diverse re-integratieactiviteiten. De GR levert op korte termijn een eerste rapportage over de eerste twee kwartalen. Wij zijn voornemens de

raad, op basis van de GR-rapportages, eveneens per kwartaal te rapporteren. Wij zullen de uitkomsten van wetenschappelijke onderzoeken met betrekking tot de effectiviteit van re-integratieinstrumenten volgen en daar gebruik van maken in de uitvoering.

3-2 nawoord

De rekenkamer dankt het college voor zijn uitgebreide reactie op de conclusies en aanbevelingen. De rekenkamer constateert dat het college het merendeel van de conclusies deelt en de aanbevelingen, met uitzondering van een gedeelte van aanbeveling 1, overneemt. Onderstaand maakt de rekenkamer van de mogelijkheid gebruik op een aantal punten te reageren op de reactie van het college. Aan de orde komen daarbij de budgettaire verwachtingen voor de komende jaren (conclusie 2), de zoekperiode (conclusie 4 & aanbeveling 1), de resultaten van de uitstroom bevorderende maatregelen (conclusie 5) en de informatievoorziening aan de raad (conclusie 8).

budgettaire verwachtingen

Het college stelt dat de rekenkamer te snel de conclusie trekt dat de komende jaren financiële tekorten zullen ontstaan wanneer de groei van het bijstandsvolume niet wordt beperkt. Het college verwijst naar de aanbestedingsbrief bij de voorjaarsnota 2015 waarin op basis van de nadere voorlopige beschikking van het rijk het verwachte resultaat voor 2015 is bijgesteld van € 1,2 mln. nadelig naar € 0,4 mln. Deze cijfers heeft de rekenkamer opgenomen in haar rapportage (zie tabel 4-7). Voor de jaren 2016 en 2017 geeft het college in zijn reactie aan dat een klein nadeel wordt verwacht en voor 2018 een voordeel van € 300.000,-. Deze ramingen zijn echter niet opgenomen in de voorjaarsnota 2015 of in de begeleidende aanbestedingsbrief, waardoor de rekenkamer in het onderzoek voor de jaren 2016-2018 is uitgegaan van de prognoses uit de najaarsnota 2014. Deze prognose laat een financieel tekort van € 1,2 mln. zien in 2016, dat afloopt naar een verwacht tekort van € 0,4 mln. in 2018. De rekenkamer is van mening dat gezien deze ramingen en de onzekerheden rondom het budget dat het rijk de komende jaren toe zal kennen, het risico op financiële tekorten groot is wanneer de gemeente er niet in slaagt de groei van het bijstandsvolume te temperen.

zoekperiode

In zijn reactie geeft het college aan dat de wettelijke zoekperiode voor jongeren niet kan worden toegepast voor 27 jaar en ouder en stelt daarbij dat gemeenten zoals Enschede, Rotterdam en Amsterdam op onrechtmatige gronden toch een zoekperiode hanteren voor de doelgroep boven de 27 jaar. Ter onderbouwing verwijst het college onder meer naar de beantwoording van kamervragen.² De rekenkamer constateert echter dat de minister het volgende heeft geantwoord op de vraag vanuit de Tweede Kamer of de gemeente Enschede moest stoppen met het hanteren van een zoekperiode voor mensen ouder dan 27 jaar, alvorens een aanvraag om een bijstandsuitkering in behandeling wordt genomen³:

² ah-tk-20142015-169 en ah-tk-20142015-549

³ ah-tk-20142015-169

‘Een gemeente mag een belanghebbende die zich bij het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen heeft gemeld, verplichtingen opleggen die strekken tot arbeidsinschakeling. Een verplichting kan zijn dat mensen gedurende vier weken zelf moeten zoeken naar werk. Deze verplichting mag ook worden opgelegd aan iemand vanaf 27 jaar. Als diegene echter een aanvraag voor bijstand doet tijdens die vier weken, moet de gemeente die aanvraag - ook tijdens die vier weken - in behandeling nemen. Dit is anders voor iemand jonger dan 27 jaar. Een aanvraag van iemand jonger dan 27 jaar kan pas na afloop van de vier weken gerekend vanaf de dag van melding worden ingediend en in behandeling worden genomen. Dit is geregeld in artikel 41, vierde lid, van de Wet werk en bijstand (WWB). Op de aanvraag is titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Hierin wordt bepaald dat op een aanvraag in beginsel binnen acht weken moet worden beslist.

Op grond van bovenstaande passage stelt de rekenkamer vast, zoals ook is aangegeven in het groene kader in paragraaf 3-3-3, dat het niet onwettelijk is een zoekperiode voor personen boven de 27 jaar te hanteren, maar daarbij in de uitvoering anders gehandeld moet worden dan wanneer het een jongere onder de 27 jaar betreft. De wettelijke afhandelingstermijn van acht weken voor het afhandelen van de bijstandsaanvraag begint bij jongeren pas te lopen na de zoekperiode. Voor personen boven de 27 geldt dat gemeenten een bijstandsaanvraag die tijdens de zoekperiode wordt ingediend meteen in behandeling moet nemen.

De gemeente Enschede is in 2014 door de Nationale Ombudsman aangesproken op het feit dat zij mensen boven de 27 die zich meldden voor bijstand, niet actief wees op de mogelijkheid om tijdens de zoekperiode reeds een bijstandsaanvraag in te dienen. De ombudsman heeft in deze casus niet het hanteren voor het zoekperiode voor mensen boven de 27 jaar als onwettelijk beoordeeld, maar kwam tot de conclusie dat de gemeente door de wijze waarop ze hier uitvoering aan gaf zich niet als een betrouwbare overheid opstelde.⁴

Tot slot merkt het college in zijn reactie op dat een zoekperiode voor 27 jaar en ouder, indien wettelijk toegestaan, weinig bij zou dragen aan instroombeperking gezien het feit dat 93% van de jongeren in Capelle aan den IJssel na de zoekperiode alsnog een aanvraag tot bijstand doet. De rekenkamer merkt hierbij op dat in Capelle aan den IJssel de zoekperiode in absolute aantallen (in totaal 67 jongeren in de periode 2012-2014) inderdaad weinig resultaat heeft opgeleverd. De groep mensen boven de 27 jaar die in Capelle aan den IJssel bijstand aanvraagt is echter aanzienlijk groter. In het geval van de groep boven de 27 jaar 7% na een zoekperiode geen bijstand aanvraagt levert dit in absolute aantallen al snel een resultaat van betekenis op. Daarnaast heeft de Rekenkamer Rotterdam in 2013 geconstateerd dat de zoekperiode in Rotterdam een effectieve instroombeperkende maatregel is gebleken en worden ook in het onderzoek dat de Nationale Ombudsman naar de gemeente Enschede heeft gedaan verschillende onderzoeken aangehaald die dit bevestigen.⁵ Zo bleek uit een onderzoek van de Vrije Universiteit Amsterdam dat het opleggen van de zoektermijn leidde tot 20% minder instroom in de bijstand en dit percentage lag na zes maanden nog altijd 12% lager. In Utrecht bleek uit een evaluatie over het eerste half jaar van 2012 dat 47% van de 27 plussers na de zoekperiode geen bijstandsaanvraag indiende. In Enschede bleek 22% van de 27 plussers waarbij een zoektermijn was opgelegd niet terug te keren.

⁴ Nationale Ombudsman, rapport over een onderzoek uit eigen beweging naar de gemeente Enschede, rapportnummer 2015/103, 1 juli 2015.

⁵ Nationale Ombudsman, rapport over een onderzoek uit eigen beweging naar de gemeente Enschede, rapportnummer 2015/103, 1 juli 2015.

resultaten uitstroom bevorderende maatregelen

Gezien de daling van de uitstroom in de periode 2012-2014 heeft de rekenkamer geconcludeerd dat de uitstroombevorderende maatregelen onvoldoende hebben bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume. Het college deelt deze conclusie, maar plaats daarbij een aantal kanttekeningen. Deze kanttekeningen vormen naar mening van de rekenkamer goede verklaringen voor de tegenvallende uitstroom.

informatievoorziening aan de raad

De rekenkamer heeft in het kader van het onderzoek beoordeeld of de raad voldoende is geïnformeerd over de mate waarin de verschillende maatregelen uit het beleidsactieplan bijdragen aan het beheersen van het bijstandsvolume. Het college geeft in zijn reactie aan de conclusie, dat de raad op dit punt onvoldoende is geïnformeerd, niet te delen, maar wel ruimte voor verbetering te zien. Het college stelt vervolgens dat de raad op hoofdlijnen zo goed mogelijk is geïnformeerd, maar de informatievoorziening over de effectiviteit van maatregelen beter had gekund. De rekenkamer kan onderschrijven dat de raad op hoofdlijnen voldoende is geïnformeerd. In het onderzoek is de rekenkamer echter specifiek nagegaan of de raad voldoende inzicht heeft gekregen in de effectiviteit van separate maatregelen. Op dit punt is de informatievoorziening onvoldoende gebleken. In reactie op aanbeveling 4 geeft het college aan dat in relatie tot het nieuwe beleidsplan ieder kwartaal gerapporteerd zal worden over uitgaven en resultaten van de diverse re-integratie-activiteiten. Op basis van dit voornemen heeft de rekenkamer er vertrouwen in dat de informatievoorziening in de toekomst zal verbeteren.

nota van bevindingen

1 inleiding

1-1 aanleiding

Op 4 september 2014 heeft de Rekenkamer Capelle aan den IJssel een zogenaamde ‘stemkastsessie’ georganiseerd met de raad. Op basis van de uitkomsten van deze sessie en een vervolgsessie met de begeleidingscommissie, is bepaald welke onderwerpen zijn opgenomen in het onderzoeksprogramma van de rekenkamer. Dit betreft onder andere het onderwerp ‘rendement WWB’. Daarbij gaat het om het rendement van diverse maatregelen die zijn genomen om het volume en de lasten van bijstandsuitkeringen te beheersen. De rekenkamer heeft het onderzoeksprogramma per brief van 19 september 2014 aan de raad gestuurd. Op 23 april 2015 heeft de rekenkamer de onderzoeksopzet ‘beheersing bijstandsvolume’ aan de raad gestuurd.

1-2 doel- en vraagstelling

De rekenkamer beoogt met dit onderzoek:

- inzicht te geven in de mate waarin de maatregelen, die de instroom in de bijstand moeten beperken en de uitstroom uit de bijstand moeten bevorderen, in de periode 2012-2014 hebben bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume en de daaraan verbonden uitkeringslasten.
- te beoordelen of het college de raad hierover voldoende heeft geïnformeerd.

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

In welke mate hebben de maatregelen, die de instroom in de bijstand moeten beperken en de uitstroom uit de bijstand moeten bevorderen, in de periode 2012-2014 bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten en heeft het college de raad hierover voldoende geïnformeerd?

De centrale vraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

- 1 In welke mate hebben individuele maatregelen instroom in de bijstand voorkomen?
- 2 In welke mate hebben individuele maatregelen geleid tot een uitstroom uit de bijstand?
- 3 In welke mate dragen de maatregelen bij aan de beheersing van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten?
- 4 Is de raad voldoende geïnformeerd over de resultaten van de ingezette maatregelen?

1-3 afbakening

Dit onderzoek richt zich op de periode 2012-2014. Daarnaast geldt dat de deelvragen 1 en 2 richten zich op de instroom beperkende en uitstroom bevorderende maatregelen die de gemeente Capelle aan den IJssel heeft geformuleerd in het beleidsactieplan ‘Werken aan uitstroom’. De resultaten van de handhavingsmaatregelen die de

gemeente in het beleidsplan 'Hoogwaardig Handhaven werk en bijstand 2012-2014' heeft geformuleerd, zijn in dit onderzoek niet afzonderlijk onderzocht. Wel komt in hoofdstuk 4 aan de orde welk aandeel deze maatregelen hebben in de uitstroom die de afgelopen jaren is gerealiseerd.

1-4 leeswijzer

Voordat de bevindingen bij de verschillende onderzoeksvragen worden gepresenteerd zal in hoofdstuk 2 eerst worden ingegaan op de context rond de beheersing van het bijstandsvolume. Daarbij komt de wijze waarop het rijk de uitkeringsverstrekking door gemeenten financiert aan de orde en wordt inzicht geboden in bestaande kennis over de effectiviteit van re-integratie. In hoofdstuk 3 komen de resultaten aan de orde van de instroom beperkende en uitstroom bevorderende maatregelen uit het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom'. Hoofdstuk 4 gaat in op de ontwikkeling van het bijstandsvolume, de instroom en de uitstroom en de mate waarin de beleidsmaatregelen hierop van invloed zijn geweest. Ten slotte betreft hoofdstuk 5 de wijze waarop de raad is geïnformeerd over de resultaten van de ingezette maatregelen.

Verschillende paragrafen starten met een cursieve tekst. Deze cursieve teksten geven een samenvatting weer van hetgeen in de paragraaf aan de orde komt. Daarnaast zijn op verschillende plaatsen in de nota groene tekstblokken opgenomen. Deze bevatten aanvullende informatie op hetgeen in de betreffende paragraaf behandeld wordt.

2 context beheersing bijstandsvolume

2-1 inleiding

In dit hoofdstuk komen verschillende onderwerpen aan de orde die relevant zijn voor de context waarbinnen gemeenten uitkeringen verstrekken. In paragraaf 2-2 wordt toegelicht hoe het rijk de uitkeringsverstrekking door gemeenten financiert. Paragraaf 2-3 gaat in op de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015. In de paragrafen 2-4 en 2-5 komt de invloed van exogene factoren aan de orde en wordt ingegaan op bestaande kennis over de effectiviteit van re-integratie.

2-2 historische context: Abw en WWB

Sinds 2004 zijn gemeenten financieel en beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor de verstrekking van bijstandsuitkeringen. Per gemeente kent het rijk een budget toe voor het verstrekken van de uitkeringen (inkomensdeel) en een participatiebudget voor de financiering van re-integratieactiviteiten (werkdeel). In de periode 2008-2011 werd het rijksbudget bevroren vanwege de ambitie om het bijstandsvolume landelijk met 75.000 te verlagen. Vanaf 2012 heeft het rijk voor het bepalen van de omvang van het inkomensdeel per gemeente teruggegrepen op het systeem dat voor 2008 werd gehanteerd, waarin het budget de conjuncturele ontwikkelingen volgt.

In 2004 is de Wet Werk en Bijstand (WWB) ingevoerd, waarmee gemeenten volledig financieel verantwoordelijk werden voor uitgaven aan bijstandsuitkeringen. Voorloper van de WWB was de Algemene bijstandswet (Abw). Ten tijde van de Abw konden gemeenten 90% van hun bijstandsuitgaven declareren bij het rijk en werd de overige 10% gefinancierd uit het Gemeentefonds. Onder het regime van de Abw waren de mogelijkheden voor gemeenten om zelf invulling te geven aan het beleid en de uitvoering van de wet beperkt. Het beleid werd voor een belangrijk deel vanuit het rijk bepaald en voor de uitvoering bestonden administratieve voorschriften. Deze centrale sturing leidde tot veel bureaucratie en een focus op rechtmatigheid in plaats van op beoogde maatschappelijke resultaten.⁶

Met de invoering van de WWB in 2004 werden zowel de beleids- en uitvoeringsverantwoordelijkheden, als de financiële verantwoordelijkheid gedecentraliseerd. De financiering van de uitkeringsverstrekking verliep vanaf dat moment via het zogenaamde BUIG-budget, waaruit aan iedere gemeente een inkomensdeel (voor de verstrekking van de uitkeringen) en een participatiebudget voor de financiering van re-integratieactiviteiten werd toegekend (werkdeel). De decentralisatie moest er onder andere toe leiden dat gemeenten zich zouden richten op de beheersing van het bijstandsvolume en het bevorderen van de zelfredzaamheid van burgers. Sinds de invoering van de WWB levert het gemeenten geld op wanneer het bijstandsvolume in verhouding tot het toegekende inkomensdeel BUIG-budget klein is, maar kost het gemeenten geld wanneer sprake is van een hoog bijstandsvolume en de uitkeringslasten het toegekende inkomensdeel overschrijden.

⁶ Berenschot, 'Risicoanalyse bezuinigingen apparaat SoZaWe Rotterdam', mei 2011, pag. 5.

financieringssysteem: voorlopig, nader en definitief budget

Lopende een begrotingsjaar hebben gemeenten geen zekerheid over de precieze omvang van het rijksbudget dat zij ontvangen voor de financiering van de bijstandsuitkeringen. In september voorafgaande aan een begrotingsjaar maakt het rijk het voorlopige budget per gemeente bekend. Daarna volgen er nog twee momenten waarop dit budget kan worden bijgesteld; halverwege het begrotingsjaar publiceert het rijk een nader voorlopig budget per gemeente en pas in september van het begrotingsjaar wordt het definitieve budget bekend gemaakt.

De omvang van het budget dat het rijk aan de gemeenten beschikbaar stelt voor de financiering van de uitkeringslasten werd in de eerste periode na de invoering van de WWB bepaald aan de hand van de ontwikkeling van de werkelijke uitgaven. Daardoor liepen gemeenten slechts een beperkt risico op financiële tekorten. In het bestuursakkoord van 2007 legden het rijk en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) de ambitie vast om het bijstandsvolume in de periode 2008-2011 met 75.000 te verlagen en werd het rijksbudget voor meerdere jaren bevroren.⁷ In 2008 slaagden gemeenten er nog in het bijstandsvolume terug te dringen, maar vanaf 2009 steeg het bijstandsvolume fors als gevolg van de economische crisis. Vanaf 2012 is teruggegrepen op de financieringssysteem zoals die voor het bestuursakkoord uit 2007 werd gehanteerd, waarbij het rijksbudget wordt gebaseerd op de inzichten van het Centraal Planbureau (CPB) met betrekking tot de conjuncturele ontwikkelingen.

verdeelmiddel BUIG-budget

Voor de bepaling van de omvang van het inkomensdeel BUIG-budget per gemeente maakte het rijk gebruik van een verdeelmodel waarin op basis van veertien verdeelmaatstaven per gemeente de bijstandsuitgaven worden geprognosticeerd. Deze verdeelmaatstaven waren:

- *sociale en demografische structuur*: lage inkomens 15-64 jaar - één ouderhuishoudens 15-44 jaar – arbeidsongeschiktheidsuitkeringen - totaal allochtonen 15-64 jaar - laagopgeleiden 15-64 jaar;
- *centrumfunctie en stedelijkheid*: huurwoningen – relatief regionaal klantenpotentieel – inwoners stedelijk gebied;
- *conjunctuur en economische structuur*: werkzame beroepsbevolking – banen handel en horeca – procentuele gemiddelde jaarlijkse banengroei – aantal banen – gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei;
- *overig*: vaste voet per huishouden 15-64 jaar.

2-3 2015: invoering Participatiewet en nieuw verdeelmodel

Per 1 januari 2015 vervangt de Participatiewet de WWB, de Wsw en de Wajong. Met ingang van 2015 hanteert het rijk ook een nieuw verdeelmodel om het inkomensdeel per gemeente te bepalen. Voor de periode 2015-2017 geldt een overgangsregeling waarin het budget per gemeente deels nog op basis van historische uitgaven bepaald wordt.

⁷ Het macrobudget werd enkel jaarlijks gecorrigeerd voor de loon- en prijsontwikkeling en (wijzigingen in de) effecten van rijksbeleid. Voor het overige zou het budget alleen nog tussentijds worden gecorrigeerd als de conjunctuur buiten een bepaalde bandbreedte zou komen.

Per 1 januari 2015 is de WWB vervangen door de Participatiewet. Deze wet vervangt naast de WWB ook de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). Het doel van de Participatiewet is om meer mensen (waaronder mensen met een arbeidsbeperking) aan de slag te krijgen.⁸

Met ingang van 2015 hanteert het rijk ook een nieuw verdeelmodel voor het bepalen van het inkomensdeel per gemeente. Gekozen is voor een door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) ontwikkeld multiniveau-model.

multiniveau-model SCP⁹

Het nieuwe verdeelmodel gaat uit van de veronderstelling dat niet ieder huishouden evenveel kans heeft om in de bijstand te komen. Het SCP heeft onderzocht welke factoren bepalend zijn voor de kans dat een huishouden een bijstandsuitkering ontvangt en hoe sterk de invloed van de verschillende factoren is. Hierbij is rekening gehouden met de kenmerken van het huishouden (bijvoorbeeld leefvorm, leeftijd, wel/geen koopwoning, niet-westerse achtergrond en opleiding) en ook met kenmerken van de wijk, gemeente en regio waarin het betreffende huishouden woont (bijvoorbeeld gemiddelde woningwaarde en netto arbeidsparticipatie). Op basis van het aantal huishoudens van de verschillende typen in een gemeente wordt vervolgens berekend welk bedrag een gemeente nodig heeft voor de financiering van bijstandsuitkeringen.

Om de herverdeel effecten die gepaard gaan met de overgang naar een nieuw verdeelmodel en de financiële gevolgen daarvan beheersbaar te houden voor gemeenten hanteert het rijk een overgangsregeling voor de periode 2015-2017.¹⁰ In de overgangsperiode wordt het landelijk beschikbare budget gedeeltelijk op basis van het nieuwe verdeelmodel en gedeeltelijk op basis van de uitgaven in het verleden verdeeld. In 2015 en 2016 worden de historische uitgaven voor 50% meegewogen in de bepaling van het budget per gemeente, in 2017 wegen de historische uitgaven mee voor 25%.

2-4 exogene factoren

Uit onderzoek is gebleken dat het bijstandsvolume in een gemeente voor circa 75% wordt bepaald door exogene factoren, waar de gemeente geen invloed op heeft, zoals de economische situatie en de situatie op de arbeidsmarkt.

Het bijstandsvolume in een gemeente is de resultante van verschillende factoren. Factoren die een rol spelen zijn de economische situatie, de situatie op de lokale en regionale arbeidsmarkt, de kwaliteit van het arbeidsaanbod in relatie tot de vraag naar arbeid (openstaande vacatures), demografische kenmerken, het gemeentelijke beleid en de kwaliteit van de uitvoering van het beleid. Voor het merendeel van deze factoren, de zogenaamde exogene factoren, geldt dat gemeenten deze niet of zeer beperkt kunnen beïnvloeden. Zo hebben gemeenten nauwelijks invloed op de economische situatie en de werkgelegenheid, terwijl deze factoren wel van grote

⁸ <http://www.gemeenteloket.minszw.nl/dossiers/werk-en-inkomen/participatiewet-en-quotumregeling/introductie.html>

⁹ Ministerie SZW, bijlage bij brief verdeelmodel inkomensdeel en participatiebudget vanaf 2015, 15 mei 2014.

¹⁰ Ministerie SZW, brief verdeelmodel inkomensdeel en participatiebudget vanaf 2015, 15 mei 2014.

invloed zijn op het bijstandsvolume. De factoren die gemeenten wel volledig onder controle hebben, de endogene factoren, zijn het lokale bijstandsbeleid en de kwaliteit waarmee dit wordt uitgevoerd. Uit onderzoek¹¹ is gebleken dat het bijstandsvolume in een gemeente voor circa 75% wordt bepaald door exogene factoren, wat betekent dat het gemeentelijk beleid en de kwaliteit van de uitvoering per definitie een beperktere invloed op het bijstandsvolume hebben dan de exogene factoren.

2-5 bestaande kennis over de effectiviteit van re-integratiebeleid

Re-integratiebeleid heeft in het algemeen een klein positief effect op de kans om een baan te vinden. Het succes is onder meer afhankelijk van de stand van de conjunctuur, persoonskenmerken, het moment van re-integratie en de invulling van verschillende organisatorische randvoorwaarden.

Incentives, bemiddeling, instroomsubsidies en werkervaringsplaatsen hebben een positief effect op de kans op het vinden van een baan. De effectiviteit van scholing is afhankelijk van het type scholing en de duur en het meest effectief als het wordt ingezet in combinatie met werk. Gesubsidieerde arbeid heeft vaak geen, of contraproductieve effecten, terwijl work first trajecten wel effectief zijn in termen van activering en re-integratie. Re-integratievoorzieningen die niet direct gericht zijn op uitstroom naar werk kunnen wel op lange termijn tot uitstroom naar werk leiden en hebben positieve maatschappelijke effecten.

2-5-1 inzichten uit bestaand onderzoek

Als het over re-integratie gaat wordt effectiviteit vaak gemeten in de mate waarin mensen uit de uitkering weer duurzaam aan het werk komen. Ook in dit onderzoek ligt de focus grotendeels op de mate waarin re-integratie-activiteiten van de gemeente tot uitstroom naar werk leiden. Echter, doordat duurzame uitstroom naar regulier werk niet voor iedereen een haalbaar einddoel is dienen re-integratieactiviteiten ook andere maatschappelijke doelen, zoals het bevorderen van zelfontplooiing, economische zelfstandigheid, maatschappelijke betrokkenheid en integratie.

Naar de effectiviteit van re-integratiebeleid is al veel onderzoek verricht. In 2013 heeft de Rekenkamer Rotterdam onderzoek gedaan naar de beheersing van de uitkeringslasten in Rotterdam.¹² Onderdeel van dit onderzoek was een literatuurstudie naar bestaande kennis over de effectiviteit van re-integratie. De bevindingen die in deze paragraaf worden gepresenteerd zijn grotendeels afkomstig uit deze literatuurstudie en waar relevant aangevuld met actuele inzichten. In het vervolg van deze paragraaf wordt eerst het verschil tussen bruto- en netto-effectiviteit toegelicht. Daarna komen algemene inzichten uit onderzoek naar de effectiviteit van re-integratiebeleid aan de orde en ten slotte wordt ingegaan op bestaande kennis over de effectiviteit van specifieke re-integratie-instrumenten.

2-5-2 bruto- vs. netto-effectiviteit

Als het gaat om de effectiviteit van re-integratiebeleid moet onderscheid worden gemaakt tussen de bruto- en de netto-effectiviteit van maatregelen. Bij de bruto effectiviteit gaat het om effecten die tijdens of na de inzet van een maatregel eenvoudig waarneembaar zijn, zoals het aantal uitkeringsgerechtigden dat deelneemt

¹¹ A.J.E. Edzes, 'Werk en bijstand: arbeidsmarktstrategieën van gemeenten', oktober 2010.

¹² Rekenkamer Rotterdam, 'Uitkomen met inkomen: onderzoek naar beheersing uitkeringslasten', oktober 2013.

aan een bepaald traject en het aantal deelnemers dat tijdens of na afloop van het traject werk vindt. Bij de netto-effectiviteit gaat het om de causale relatie tussen de deelname aan het traject en het vinden van werk; het betreft dus de vraag of de persoon *dankzij* het gevolgde traject aan werk is gekomen. De netto-effectiviteit van re-integratietrajecten is moeilijk vast te stellen, omdat dit eigenlijk alleen in een (quasi)experimentele opzet kan worden gemeten. De bevindingen die in hoofdstuk drie van dit onderzoek gepresenteerd worden beperken zich dan ook tot de bruto-effectiviteit van de maatregelen die de gemeente Capelle aan den IJssel heeft genomen.

2-5-3 algemene kennis over effectiviteit van re-integratiebeleid

In het kader van het onderzoek naar de beheersing van de uitkeringslasten in de Gemeente Rotterdam, heeft de Rekenkamer Rotterdam diverse studies¹³ naar de effectiviteit van re-integratiebeleid bestudeerd. Uit deze studies zijn de volgende relevante inzichten over de effectiviteit van re-integratiebeleid naar voren gekomen:

- In algemene zin heeft re-integratie een klein positief effect op de kans om een baan te vinden.¹⁴ Met de inzet van re-integratie-instrumenten komen dus iets meer mensen aan het werk dan zonder de inzet van deze instrumenten. Nuancering hierbij is dat re-integratietrajecten op korte termijn tot een kleinere kans op het vinden van werk leiden, doordat werklozen die een traject volgen minder bezig zijn met het zoeken naar een nieuwe baan. Echter, op lange termijn leiden re-integratietrajecten tot een blijvende grotere kans op werk.¹⁵
- De effectiviteit van re-integratie is het grootst als de ingezette re-integratie-instrumenten aansluiten op knelpunten die de participatie van de uitkeringsgerechtigden belemmeren.¹⁶
- Ten tijde van hoogconjunctuur is de inzet van re-integratietrajecten minder effectief dan in geval van laagconjunctuur.¹⁷
- Trajecten en andere interventies hebben niet alleen een effect in de zin dat ze mensen naar werk kunnen leiden. Een bijkomend effect is dat sommige uitkeringsgerechtigden alleen al werk vinden door het perspectief op het volgen van het traject (motiverend effect) of de dreiging van een traject (afschrikwekkend effect).¹⁸
- Circa 41% van de re-integratie-activiteiten die zijn gericht op sociale activering resulteert in de inzet van een volgende re-integratievoorziening die meer gericht is op uitstroom naar regulier werk.¹⁹ Dit laat zien dat re-integratie vaak in stapjes gaat en het onderschrijft dat op korte termijn ook resultaten anders dan uitstroom naar werk relevant zijn.

¹³ Dit betreft onder andere de beleidsdoorlichting re-integratie die in 2008 door het ministerie van SZW is opgesteld, de publicatie 'de caleidoscoop van re-integratie' van Divosa (2008), de overzichtsstudie 'actief arbeidsmarktbeleid – effectiever dan vaak wordt aangenomen' van SEOR (2005) en de publicatie 'investeren in participeren' van het ministerie van SZW (2013). Deze studies zijn geven onder meer inzicht in resultaten uit onderliggende studies naar de (netto-)effectiviteit van re-integratiebeleid.

¹⁴ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 42.

¹⁵ SEO economisch onderzoek, 'Lange termijn effecten van re-integratie', november 2013.

¹⁶ Ministerie SZW, 'Investeren in participeren', mei 2013, pag. 37.

¹⁷ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 43.

¹⁸ Divosa, 'Caleidoscoop van re-integratie', september 2008, pag. 19.

¹⁹ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 6.

- Re-integratie is het meest effectief voor kansarme groepen, zoals langdurig werklozen, ouderen, laagopgeleiden en niet-westerse allochtonen.²⁰
- Motivatie is een belangrijke succesfactor.²¹
- Twee op de tien bijstandsgerechtigden vindt op eigen kracht een baan, terwijl voor personen in de WW geldt dat zeven op de tien binnen een jaar zonder ondersteuning uitstroomt.²²
- Re-integratie voor bijstandsgerechtigden is het meest effectief wanneer dit vroegtijdig wordt ingezet. Hoe langer iemand in de uitkering zit, hoe lager de kans om een baan te vinden.²³

Uit onderzoek is daarnaast gebleken dat de volgende organisatorische randvoorwaarden van invloed zijn op de effectiviteit van re-integratie:²⁴

- Inzicht in het bestand: op basis van de individuele kenmerken van een werkloze moet bepaald worden wat het meest effectieve re-integratie-instrument is. De grootste effectiviteit wordt bereikt wanneer instrumenten op maat worden ingezet.
- Intensivering van de aandacht voor en contact met werkgevers leidt tot een significante verbetering van de effectiviteit, omdat re-integratieactiviteiten worden gekoppeld aan de arbeidsmarktvraag.
- Re-integratie en handhaving versterken elkaar. Re-integratie is effectiever in een omgeving waarin niets doen om weer aan de slag te komen geen optie is. Controle op zoekactiviteiten en sancties leiden tot een snellere uitstroom uit de uitkering. Het bestaan van sancties en de dreiging van toepassing ervan zijn al voldoende om het versnellende effect te realiseren.
- Verplichte deelname aan re-integratieactiviteiten leidt ertoe dat uitkeringsgerechtigden hun zoekinspanningen vergroten.

2-5-4 kennis over effectiviteit van specifieke re-integratie-instrumenten

Uit bestaand onderzoek naar de effectiviteit van specifieke re-integratie-instrumenten komen de volgende inzichten naar voren:

- Incentives (sancties en bonussen) voor werklozen, bemiddeling en instroomsubsidies hebben een significant positief effect op de kans op het vinden van een baan. Hetzelfde geldt voor instroomsubsidies.²⁵ Ook voor werkervaringsplaatsen geldt dat deze relatief effectief zijn voor bijstandsgerechtigden.²⁶
- Studies naar de effectiviteit van scholing geven een gemengd beeld. De effectiviteit lijkt sterk afhankelijk van het type scholing en de duur. Uit onderzoek blijkt daarnaast dat scholing vooral op lange termijn positieve effecten heeft. Scholing lijkt overwegend ineffectief voor jongeren en relatief effectief voor werklozen ouder dan 40 jaar, vrouwen en kansarme groepen.²⁷ Scholing is het meest effectief wanneer dit wordt ingezet in combinatie met werk; het uitzicht op een baan stimuleert mensen om een cursus met succes af te ronden.²⁸

²⁰ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 44.

²¹ Ministerie SZW, brief aan de Tweede Kamer m.b.t. effectiviteit re-integratiebeleid en handhaving, juli 2012.

²² Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 15.

²³ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008 pag. 16.

²⁴ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 29-31.

²⁵ SEOR, 'Actief arbeidsmarktbeleid: effectiever dan vaak wordt aangenomen', januari 2005, pag. 20.

²⁶ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 43.

²⁷ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 51.

²⁸ Ministerie SZW, brief aan de Tweede Kamer m.b.t. effectiviteit re-integratiebeleid en handhaving, juli 2012.

- Studies naar de effectiviteit van gesubsidieerde arbeid meten overheersend insignificante of contraproductieve resultaten. Kanttekening hierbij is dat gesubsidieerde arbeid wel werk biedt voor werklozen die anders lang(er) werkloos waren gebleven. Bij deze mensen treedt echter een lock-in effect²⁹ op, waardoor doorstroom naar reguliere arbeid wordt belemmerd.³⁰ Uitstroom naar regulier werk blijft vooral uit, omdat gesubsidieerde arbeid meer baanzekerheid geeft.³¹
- Work first trajecten (een combinatie van verplichte werkactiviteiten en het vergroten van kennis en vaardigheden van de deelnemers), hebben succes in termen van activering en re-integratie. Daarnaast blijkt een deel van de uitkeringsaanvragers afgeschrikt te worden door het vooruitzicht van work first.³²
- Recent onderzoek³³ naar de netto-effectiviteit van een zestal gemeentelijke experimenten op het gebied van re-integratie zijn positieve netto-effecten bij het instrument 'WerkLoont'³⁴ van de gemeente Rotterdam en het instrument 'Inspanningsplan'³⁵ van de gemeente Nijmegen. Bij WerkLoont werd zowel een preventief afschrikkend effect gevonden, waardoor minder mensen in de uitkering instromen. Daarnaast werd een significant positief netto-effect gemeten op de kans om uit de uitkering te stromen en op de kans om een baan te vinden. Het 'inspanningsplan' bleek van positieve invloed te zijn op de kans op het vinden van een baan.
- Re-integratievoorzieningen die niet direct gericht zijn op uitstroom naar werk hebben wel positieve effecten voor de samenleving. Deze voorzieningen stimuleren mensen deel te nemen aan het maatschappelijk leven en kunnen zo op lange termijn wel tot uitstroom naar werk leiden.³⁶

²⁹ Het lock-in effect ontstaat als mensen door inzet van een re-integratievoorziening niet meer effectief zoekt naar werk waarmee duurzame uitstroom gerealiseerd kan worden. De inzet van het re-integratie instrument leidt er dan toe dat de uitkeringsduur onnodig wordt verlengd.

³⁰ SEOR, 'Actief arbeidsmarktbeleid: effectiever dan vaak wordt aangenomen', januari 2005, pag. 20.

³¹ Ministerie SZW, brief aan de Tweede Kamer m.b.t. effectiviteit re-integratiebeleid en handhaving, juli 2012.

³² Divosa, 'De caleidoscoop van re-integratie', september 2008, pag. 19.

³³ SEOR, Regioplan en Epsilon Research, 'Uitkomsten en ervaringen experimenten netto-effectiviteit re-integratie', oktober 2014.

³⁴ Dit is een combinatie van training, opdoen van werkervaring en begeleiding bij het zoeken naar werk.

³⁵ Dit instrument houdt in dat een klant die zich meldt voor een uitkering eerst 4 weken zelf activiteiten moet ontplooiën om de kans op betaald werk te vergroten, waarbij de klantmanager hierover afspraken maakt met de klant.

³⁶ Ministerie SZW, 'Beleidsdoorlichting re-integratie', januari 2008, pag. 43.

3 beperken instroom – bevorderen uitstroom

3-1 inleiding

In dit hoofdstuk komen de volgende onderzoeksvragen aan de orde:

- In welke mate hebben individuele maatregelen instroom in de bijstand voorkomen?
- In welke mate hebben individuele maatregelen geleid tot uitstroom uit de bijstand?

In paragraaf 3-2 worden eerst de uitgangspunten van het beleidsactieplan ‘Werken aan uitstroom’ toegelicht. Vervolgens komen in paragraaf 3-3 de instroom beperkende maatregelen uit dit beleidsactieplan aan bod en in paragraaf 3-4 de uitstroom bevorderende maatregelen uit het beleidsactieplan.

3-2 beleidsactieplan ‘Werken aan uitstroom- vol vermogen aan het werk’

In het beleidsactieplan ‘Werken aan uitstroom’ zijn verschillende uitgangspunten voor het beleid geformuleerd. Financiële doelstelling is om het break-even point met het inkomensdeel WWB te bereiken en dus uit te komen met het budget. Beleidsdoelstellingen zijn daarnaast het beperken van de instroom, bevorderen van de uitstroom en stijging op de participatieladder van klanten die nog niet kunnen uitstromen naar werk.

In februari 2012 heeft de raad het beleidsactieplan 2012-2014 ‘Werken aan uitstroom – vol vermogen aan het werk’ vastgesteld. In het beleidsactieplan zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- Het principe ‘werk boven inkomen’ wordt nog verder versterkt;
- Naast de behoefte van bijstandsgerechtigden zijn de wensen van werkgevers leidend;
- Re-integratievoorzieningen worden alleen ingezet voor zover echt nodig. Iemand krijgt alleen een aanbod als het niet op eigen kracht kan;
- We gaan meer zelf de uitstroom en activering bevorderen i.p.v. (re-integratie) diensten inkopen;
- We maken meer gebruik van een groepsaanpak zoals groepsgewijze sollicitatie-trainingen, in plaats van enkel een individuele benadering;
- We gaan nog meer uit van de eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van klanten;
- We bevorderen duurzame uitstroom naar werk (half jaar), bijvoorbeeld door scholing van kansrijke klanten, nazorg na plaatsing en periodieke meting van verdien capaciteit bij loondispensatie;
- Klanten die nog niet aan het werk kunnen, zullen meer ingezet worden voor maatschappelijk nuttige activiteiten (tegenprestatie in de gewijzigde WWB)

Financiële doelstelling van het beleidsactieplan is om het break-even point met het inkomensdeel WWB te bereiken, wat betekent dat het streven is om uit te komen met het budget dat door het rijk wordt toegekend. Hiervan afgeleide beleidsdoelstellingen zijn:

- 1 structurele beperking van instroom in de uitkering;
- 2 uitstroom naar werk voor klanten met perspectief op werk;
- 3 stijging op de participatieladder van klanten die nog niet kunnen uitstromen naar werk.

In het beleidsactieplan zijn diverse maatregelen geformuleerd om deze doelstellingen te realiseren. De volgende paragrafen gaan in op de resultaten die in de periode 2012-2014 zijn geboekt met de instroom beperkende en uitstroom bevorderende maatregelen.

3-3 resultaten instroom beperkende maatregelen

3-3-1 aanvraagproces en poortwachterfunctie

In het aanvraagproces van de WWB-uitkering worden verschillende stappen onderscheiden:³⁷

- 1 klant schrijft zich in als werkzoekende via www.werk.nl of bij de balie van het UWV;
- 2 klant maakt binnen 4 dagen na inschrijving een afspraak voor een quickscan;
- 3 binnen anderhalve week na inschrijving vindt de quickscan en een check door de fraudepreventiemedewerker plaats;
- 4 binnen 1 week na stap 3 vindt er een groepsdiagnose op het Werkplein plaats;
- 5 binnen 2 weken daarna vindt het work first-gesprek plaats;
- 6 binnen 3 weken vanaf de quickscan volgt het uitkeringsintakegesprek.

Bij jongeren onder de 27 wordt als extra stap een zoekperiode gehanteerd. Deze zoekperiode gaat in na de quickscan en de check door de fraudepreventiemedewerker.³⁸

In het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' zijn vier instroom beperkende maatregelen opgenomen die gezamenlijk de 'poortwachterfunctie' verder moeten bestendigen en verbeteren. Aan de poort zijn als onderdeel van het aanvraagproces de volgende maatregelen genomen om de instroom te beperken: de quickscanbalie, het hanteren van een zoekperiode voor jongeren onder de 27 jaar, het work first-gesprek³⁹ (en een bijbehorende check door de fraudepreventiemedewerker) en een controle tijdens de uitkeringsintake.⁴⁰ In de paragrafen 3-3-2 tot en met 3-3-5 worden deze maatregelen en de resultaten ervan afzonderlijk toegelicht.

3-3-2 quickscanbalie

Het aantal mensen dat zich meldde bij de quickscanbalie is in de periode 2012-2014 gestegen van 1.496 tot 1.850. Jaarlijks bleek op grond van de quickscan ongeveer een derde van de aanmelders geen recht te hebben op een bijstandsuitkering.

³⁷ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording rekenkamervragen, 6 mei en 3 juni 2015.

³⁸ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording rekenkamervragen, 3 juni 2015.

³⁹ De term 'work first-gesprek' is later vervangen door de term 'individueel diagnosegesprek'. Bron: Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording rekenkamervragen, 3 juni 2015.

⁴⁰ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Werken aan uitstroom: vol vermogen aan het werk. Beleidsplan 2012 t/m 2014', januari 2012.

Het eerste onderdeel van de poortwachtersfunctie is de quickscan. Nadat klanten zich hebben ingeschreven bij het UWV, worden zij doorverwezen naar de afdeling Sociale Zaken die de quickscan uitvoert. Middels deze quickscan wordt het recht op een bijstandsuitkering en een eventuele voorliggende voorziening⁴¹ beoordeeld door een medewerker van de quickscanbalie. De beoordeling gebeurt op basis van woon- en leefsituatie, inkomen en vermogen van de klant.⁴² De quickscan draagt er zodoende vooral aan bij dat instroom wordt voorkomen van personen die feitelijk geen recht op een uitkering hebben.

In tabel 3-1 zijn de resultaten van de quickscan in de periode 2012-2014 weergegeven.

tabel 3-1: resultaten quickscanbalie

	2012	2013	2014
aanmeldingen bij quickscanbalie	1496	1718	1850
geen recht op uitkering	460 (30,8%)	603 (35%)	612 (33%)
<i>waarvan recht op voorliggende voorziening</i>	82	79	70
<i>waarvan onrechtmatig</i>	378	524	542

In tabel 3-1 is te zien dat in de jaren 2012, 2013 en 2014, gemiddeld een derde van de klanten die zich melden bij de quickscanbalie, geen bijstandsuitkering krijgt omdat zij geen recht hebben op een uitkering of omdat blijkt dat ze recht hebben op een voorliggende voorziening. Het absolute aantal mensen dat zich meldde bij de quickscanbalie is in deze periode echter wel gestegen. Vanuit de gemeente is aangegeven dat deze stijging het gevolg is geweest van de aanhoudende economische crisis.⁴³ De rekenkamer acht dit een aannemelijke verklaring.

3-3-3 zoekperiode

Capelle aan den IJssel hanteert in de praktijk alleen voor jongeren een zoekperiode. In 2012 vroeg 74% van de jongeren waarbij een zoekperiode was opgelegd alsnog een uitkering aan, in 2013 steeg dit naar 85% en in 2014 naar 93%.

Een volgende maatregel die de gemeente Capelle aan den IJssel heeft genomen om de instroom in de bijstand te beperken, is het opleggen van een zoekperiode van vier weken aan jongeren onder de 27 jaar. Sinds januari 2012 is de zoekperiode wettelijk verplicht voor jongeren onder de 27.⁴⁴ De opdracht die een jongere krijgt opgelegd tijdens de zoekperiode is maatwerk en hangt onder andere af van de zelfredzaamheid van een jongere.⁴⁵

⁴¹ Voorliggende voorzieningen zijn de sociale zekerheidswetten en andere voorzieningen (bijvoorbeeld verzekeringen of schadevergoedingen) waarop iemand aanspraak kan maken. Mensen die een beroep kunnen doen op een voorliggende voorziening krijgen geen bijstand, aangezien de bijstand het sluitstuk is van de sociale zekerheidswetgeving.

⁴² Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Werken aan uitstroom: vol vermogen aan het werk. Beleidsplan 2012 t/m 2014', januari 2012.

⁴³ Gemeente Capelle aan den IJssel, Reactie op conceptnota van bevindingen i.h.k.v. ambtelijk wederhoor, 29 juni 2015.

⁴⁴ <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2013/04/18/bestuurlijke-aandacht-voor-invoering-zoekperiode-jongeren-wwb-beperkt.html>.

⁴⁵ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording rekenkamervragen, 6 mei 2015.

zoekperiode alleen voor jongeren

In het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' staat met betrekking tot de zoekperiode vermeld dat zelfredzame klanten na aanmelding eerst vier weken zelf naar werk moeten zoeken. Deze tekst wekt de indruk dat de zoekperiode voor zelfredzame klanten van alle leeftijden zal gelden. In de praktijk wordt de zoekperiode echter niet opgelegd bij klanten boven de 27 jaar, al worden deze klanten wel geacht zich vanaf het moment van aanmelding in te spannen om werk te vinden en worden zij ook gewezen op deze plicht. De gemeente Capelle aan den IJssel heeft ervoor gekozen geen zoekperiode te hanteren voor klanten boven de 27 jaar, omdat dit wettelijk niet zou zijn toegestaan en gemeenten die de zoekperiode wel aan klanten boven de 27 oplegden hiervoor op de vingers zijn getikt.⁴⁶ In de beantwoording van kamervragen⁴⁷ door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid staat echter het volgende:

'Een gemeente mag een belanghebbende verplichtingen opleggen die strekken tot arbeidsinschakeling. Een verplichting kan zijn dat mensen gedurende vier weken zelf moeten zoeken naar werk. Deze verplichting mag ook worden opgelegd aan iemand vanaf 27 jaar. Als diegene een aanvraag voor bijstand doet tijdens die vier weken, moet de gemeente die aanvraag – ook tijdens die vier weken – in behandeling nemen. Dit is anders voor iemand jonger dan 27 jaar. Een aanvraag van iemand jonger dan 27 jaar kan pas na afloop van de vier weken gerekend vanaf de dag van melding worden ingediend en in behandeling genomen. Dit is geregeld in artikel 41, vierde lid van de WvB. Op de aanvraag is titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Hierin wordt bepaald dat op een aanvraag in beginsel binnen acht weken moet worden beslist.'

Een gemeente mag dus een zoekperiode opleggen aan klanten ouder dan 27, zolang maar binnen de termijn van acht weken op de uitkeringsaanvraag wordt beslist.

De resultaten van de zoekperiode voor jongeren zijn weergegeven in tabel 3-2.

tabel 3-2: resultaten zoekperiode

	2012	2013	2014
totaal aantal jongeren	119	176	122
geen uitkering aangevraagd	31 (26%)	27 (15%)	9 (7%)
<i>waarvan uitstroom naar school</i>	1	2	1
<i>waarvan uitstroom naar werk</i>	7	4	1
<i>waarvan uitstroom overig/onbekend</i>	23	21	7
alsnog uitkering aangevraagd	88 (74%)	149 (85%)	113 (93%)
<i>waarvan afspraken nagekomen</i>	65	140	97
<i>waarvan afspraken niet nagekomen</i>	18	9	16

In tabel 3-2 is te zien dat het percentage jongeren dat na de zoekperiode toch een uitkering aanvraagt in 2013 stijgt naar 85% en in 2014 verder stijgt naar 93%. Daarnaast gaat het in absolute zin slechts om beperkte aantallen jongeren die als gevolg van de zoekperiode niet in de bijstand stromen.

⁴⁶ Interview ambtenaren, 6 mei 2015.

⁴⁷ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, beantwoording kamervragen van het lid Karabulut, 2 oktober 2014.

3-3-4 work first-gesprek

Voorafgaand aan het work first-gesprek vindt nog een controle plaats door een fraudepreventiemedewerker. Het aantal klanten waarbij op basis van deze controle geen recht op uitkering bleek te bestaan is in de periode 2012-2014 gedaald van 210 (2012) naar 126 (in 2014). Het aantal gevoerde work first-gesprekken is in 2014 aanzienlijk hoger dan in 2012 en 2013, echter het percentage work first-gesprekken dat niet tot een intake gesprek leidde daalde in de periode 2012-2014 van 14% (2012) naar 5% (2014).

Voorafgaand aan het work first-gesprek wordt eerst door de fraudepreventiemedewerker nogmaals gecontroleerd of er recht is op een uitkering. Hierbij wordt, net als bij de eerdere beoordeling bij de quickscanbalie, een controle uitgevoerd op rechtmatigheid van de aanvraag en op het recht op voorliggende voorzieningen.⁴⁸ De controle zorgt voor een daling in het daadwerkelijke aantal gevoerde work first gesprekken.

Tijdens het work first-gesprek worden met de klant de mogelijkheden besproken om direct aan het werk te gaan.⁴⁹ In tabel 3-3 zijn zowel de resultaten van de controle door de fraudepreventiemedewerker als de resultaten van de work first-gesprekken weergegeven.

tabel 3-3: resultaat controle recht op uitkering en work first-gesprekken

	2012	2013	2014
aantal ingeplande work first-gesprekken	1036	1115	1238
geen recht op uitkering na check	210 (20%)	194 (17%)	126 (10%)
<i>waarvan recht op voorliggende voorziening</i>	47	32	25
<i>waarvan onrechtmatig</i>	163	162	101
aantal gevoerde work first-gesprekken	826	921	1112
aantal gesprekken dat niet tot uitkeringsintakegesprek leidt	112 (14%)	70 (8%)	58 (5%)
aantal uitkeringsintakegesprekken	714 (86%)	851 (92%)	1054 (95%)

Uit tabel 3-3 blijkt dat het percentage klanten dat als gevolg van de check door de fraudepreventiemedewerker geen recht op een uitkering blijkt te hebben in de periode 2012-2014 is afgenomen van 20% (2012) naar 10% (2014). Ook het aandeel work first-gesprekken dat niet tot een uitkeringsintake leidt is in deze periode afgenomen van 14% (2012) tot 5% (2014). Het aantal gevoerde intakegesprekken is in 2014 (1054) aanzienlijk hoger dan in de voorgaande jaren, mede omdat het aantal ingeplande work first gesprekken (1.238) in dat jaar ook hoger was dan in voorgaande jaren (1.115 in 2013 en 1.036 in 2012).

3-3-5 controle tijdens uitkeringsintakegesprek

Als sprake is van risicokenmerken vindt nog een extra controle op de rechtmatigheid plaats bij het intakegesprek. Het percentage afgewezen aanvragen als gevolg van deze controle daalde in de periode 2012-2014 van 18% (2012) naar 12% (2014).

⁴⁸ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording vragen rekenkamer, 6 mei 2015.

⁴⁹ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Werken aan uitstroom: vol vermogen aan het werk. Beleidsplan 2012 t/m 2014', januari 2012.

De laatste maatregel om de instroom in de bijstand te beperken, is een extra controle op de rechtmatigheid tijdens het uitkeringsintakegesprek. Bij aanwezigheid van zogenaamde risicokenmerken wordt het intakegesprek bijgewoond door een fraudepreventiemedewerker of een sociaal rechercheur. Risicokenmerken zijn:

- alleenstaande ouder;
- werkzaam geweest in risicoberoep;
- woonachtig op adres met meerdere personen met een bijstandsuitkering;
- aanwijzingen voor schending van de informatieverplichting ten aanzien van woon- en of leefsituatie'.⁵⁰

Het uitkeringsintakegesprek met de fraudepreventiemedewerker of sociaal rechercheur kan leiden tot een aansluitend huisbezoek. Dit huisbezoek wordt afgelegd indien er aanwijzingen zijn dat de verstrekte informatie over de woon- en/of leefsituatie van de klant onjuist of onvolledig is.⁵¹ In tabel 3-4 is weergegeven hoeveel gesprekken in de periode 2012-2014 zijn bijgewoond door een fraudepreventiemedewerker of sociaal rechercheur, hoeveel huisbezoeken aansluitend zijn afgelegd en hoeveel uitkeringsaanvragen uiteindelijk zijn afgewezen op basis van het uitkeringsintakegesprek en een eventueel huisbezoek.

tabel 3-4: resultaat controle tijdens uitkeringsintakegesprek

	2012	2013	2014
aantal uitkeringsintakegesprekken	714	851	1054
<i>waarvan bijgewoond door fraudepreventie-medewerker/sociaal rechercheur</i>	325	271	301
<i>waarvan aansluitend huisbezoek</i>	174	199	275
aantal afgewezen aanvragen	125 (18%)	139 (16%)	127 (12%)

Uit tabel 3-4 blijkt dat het aandeel afgewezen aanvragen in de periode 2012-2014 is gedaald van 18% (2012) naar 12% in 2014.

3-3-6 totaaloverzicht resultaten instroom beperkende maatregelen

De maatregelen die zijn genomen om de poortwachtersfunctie te verbeteren hebben er toe geleid dat het aandeel afgewezen aanvragen is gegroeid ten opzichte van 2010-2011. In 2014 was het percentage niet toegekende uitkeringen met 50% echter aanzienlijk lager dan in 2012 (63%) en 2013 (60%). Een aannemelijke verklaring hiervoor is dat het aantal onterecht ingediende aanvragen is afgenomen.

Op basis van de informatie die de rekenkamer van de gemeente Capelle aan den IJssel heeft ontvangen, heeft de rekenkamer in tabel 3-5 een totaaloverzicht weergegeven van de resultaten van de maatregelen die zijn genomen om de poortwachtersfunctie te verbeteren.

⁵⁰ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Werken aan uitstroom: vol vermogen aan het werk. Beleidsplan 2012 t/m 2014', januari 2012.

⁵¹ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording rekenkamervragen, 6 mei 2015.

tabel 3-5: totaalresultaat instroom beperkende maatregelen 2012-2014⁵²

	2012	2013	2014
aantal aanmeldingen quickscanbalie	1.496	1.718	1.850
aantal uitkeringen dat niet wordt toegekend per maatregel:			
<i>quickscanbalie</i>	460 (31%)	603 (35%)	612 (33%)
<i>zoekperiode</i>	31 (2%)	27 (2%)	9 (0,5%)
<i>work first-gesprek</i>	112 (8%)	70 (4%)	58 (3%)
<i>check fraudepreventie-medewerker</i>	210 (14%)	194 (11%)	126 (7%)
<i>controle uitkeringsintakegesprek</i>	125 (8%)	139 (8%)	127 (7%)
aantal niet toegekende uitkeringen	938 (63%)	1.033 (60%)	932 (50%)
aantal toegekende uitkeringen	558 (37%)	685 (40%)	918 (50%)

Tabel 3-5 laat zien dat de maatregelen ervoor hebben gezorgd dat in de afgelopen drie jaar gemiddeld bij 56% van de aanvragen uiteindelijk geen WWB-uitkering is toegekend. In 2010 en 2011 was dit respectievelijk 51% en 47%.⁵³ In 2014 is het aandeel niet toegekende uitkeringen (50%) aanzienlijk lager dan 2012 (63%) en 2013 (60%). De rekenkamer heeft niet kunnen vaststellen wat de oorzaak is van het feit dat het aandeel toegekende uitkeringen in 2014 hoger is dan de jaren ervoor. Een aannemelijke verklaring die vanuit de gemeente is gegeven, is dat het aantal onterecht ingediende aanvragen is afgenomen, bijvoorbeeld doordat mensen beter geïnformeerd zijn geraakt over wanneer ze wel of geen recht hebben op een bijstandsuitkering.⁵⁴

3-4 resultaten uitstroom bevorderende maatregelen

3-4-1 uitstroom bevorderende maatregelen

Het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' bevat zes maatregelen die de uitstroom moeten bevorderen. In paragraaf 3-4-2 tot en met paragraaf 3-4-7 komen de resultaten van deze maatregelen aan de orde.

3-4-2 levendig en ondernemend werkplein

Het Werkplein biedt een veelheid aan activiteiten op het gebied van re-integratie en begeleiding bij het vinden van werk. In 2014 leidde 39,1% van de afgeronde activiteiten op het Werkplein tot (gedeeltelijke) uitstroom. Daarmee is in 2014 een beter resultaat geboekt dan in 2012 en 2013 waarin de uitstroom ten opzichte van het aantal afgeronde activiteiten respectievelijk 34,7% en 32,7% bedroeg. In absolute zin was de gerealiseerde uitstroom in 2014 echter lager dan in 2013, doordat in 2014 minder activiteiten zijn afgerond.

⁵² Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording rekenkamervragen, 6 mei 2015.

⁵³ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Werken aan uitstroom: vol vermogen aan het werk. Beleidsplan 2012 t/m 2014', januari 2012.

⁵⁴ Gemeente Capelle aan den IJssel, Reactie op conceptnota van bevindingen i.h.k.v. ambtelijk wederhoor, 29 juni 2015.

In het beleidsactieplan ‘Werken aan uitstroom’ is vastgelegd dat het Werkplein een levendige marktplaats moet zijn waar werkzoekenden en werkgevers worden geholpen, vacatures en klanten worden gematcht en re-integratieactiviteiten worden ingezet voor mensen die niet direct aan het werk kunnen. In het kader van dit onderzoek heeft de rekenkamer een overzicht ontvangen van alle activiteiten die in de periode 2012 tot en met 2014 door het Werkplein zijn aangeboden. Dit betreft in totaal 82 activiteiten (zie bijlage 1), waarvan ook de uitstroom bevorderende maatregelen die in paragraaf 3-4-4 tot en met 3-4-7 deel uit maken.⁵⁵ Globaal genomen zijn de activiteiten die het Werkplein aanbiedt te onderscheiden in:

- ondersteuning/bemiddeling bij solliciteren en loopbaankeuzes;
- trainings- en opleidingstrajecten;⁵⁶
- werkervaringstrajecten;
- diagnosestelling;
- medische/psychosociale ondersteuning.

In tabel 3-6 is voor de jaren 2012 tot en met 2014 per jaar het aantal aanmeldingen voor activiteiten bij het Werkplein en het aantal afgeronde activiteiten bij het werkplein weergegeven.⁵⁷ Het aantal aanmeldingen geeft weer hoeveel activiteiten er in het betreffende jaar zijn gestart op het Werkplein. Het aantal afgeronde activiteiten geeft weer hoeveel activiteiten er in het betreffende jaar feitelijk zijn afgerond.⁵⁸

tabel 3-6: aantal aanmeldingen en aantal afgeronde activiteiten Werkplein 2012-2014

	2012	2013	2014
aantal aanmeldingen	2.083	1.737	1.877
aantal afgeronde activiteiten	1.718	2.094	1.528

Het grootste deel van de afgeronde activiteiten (2.036) op het Werkplein in de periode 2012-2014 betrof begeleiding van cliënten door een casemanager. Daarnaast volgden in de periode 2012-2014 265 personen via het Werkplein een extern ingekocht re-integratietraject, volgden 538 personen de training Pleinwerk en gingen 495 personen via het Werkplein aan de slag bij de Stichting Capelle Werkt (zie paragraaf 3-4-6).

Tabel 3-7 geeft de resultaten van de activiteiten van het Werkplein in termen van uitstroom weer.⁵⁹ De categorie ‘uitstroom wegens afzien deelname’ betreft cliënten die een door het Werkplein aangeboden traject niet gaan volgen en om die reden afzien van een uitkering.⁶⁰ Dit onderschrijft zoals in hoofdstuk 2 is geconstateerd (paragraaf 2-5-3) dat trajecten niet alleen een effect hebben in de zin dat ze mensen

⁵⁵ Gemeente Capelle aan den IJssel, overzicht trajecten Werkplein- resultaat afgeronde activiteiten 2012-2013-2014, ontvangen 6 mei 2015.

⁵⁶ Waaronder taal- en inburgeringstrajecten.

⁵⁷ Gemeente Capelle aan den IJssel, overzichten trajecten Werkplein – aanmeldingen 2012-2013-2014 en trajecten Werkplein – resultaat afgeronde activiteiten 2012-2013-2014, ontvangen 6 mei 2015.

⁵⁸ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording aanvullende vragen rekenkamer, 3 juni 2015.

⁵⁹ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording vragen rekenkamer, 6 mei 2015.

⁶⁰ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording aanvullende vragen rekenkamer, 3 juni 2015.

naar werk kunnen leiden, maar dat sommige uitkeringsgerechtigden al uitstromen door het afschrikwekkende effect van een traject. De categorie 'uitstroom WSF-scholing' betreft jongeren die uitstromen omdat ze na begeleiding door een casemanager van het Werkplein hebben besloten te gaan studeren en zodoende uitstromen uit de uitkering.⁶¹

tabel 3-7: resultaten activiteiten Werkplein in termen van uitstroom 2012-2014

	2012	2013	2014
deeltijd uitstroom 12 uur per week	72	77	74
deeltijd uitstroom 24 uur per week	89	78	85
voltijd uitstroom 36 uur per week	238	243	235
uitstroom wegens afzien deelname	164	172	140
uitstroom WSF-scholing ⁶²	33	115	64
totaal uitstroom	596	685	598
totaal met deeltijd uitstroom uitgedrukt in voltijd	518	608	521

In tabel 3-8 heeft de rekenkamer de via het Werkplein gerealiseerde uitstroom in de periode 2012-2014 gerelateerd aan het aantal afgeronde activiteiten per jaar.

tabel 3-8: % uitstroom in relatie tot afgeronde activiteiten

	2012	2013	2014
aantal afgeronde activiteiten	1.718	2.094	1.528
uitstroom (incl. deeltijd uitstroom)	596	685	598
% uitstroom	34,7%	32,7%	39,1%

Tabel 3-8 laat zien dat de uitstroom ten opzichte van het aantal afgeronde activiteiten in 2014 het hoogst was. In 2014 leidde 39,1 % van de afgeronde trajecten op het Werkplein tot (gedeeltelijke) uitstroom. In 2012 en 2013 was dit aandeel met respectievelijk 34,7% en 32,7% lager. Het absolute aantal afgeronde activiteiten en ook het absolute aantal uitstroom lag in 2014 echter wel aanzienlijk lager dan in 2013.

3-4-3 ondernemend casemanagement

Met ondernemend casemanagement is een nieuwe wijze van sturing op het Werkplein ingevoerd. De hieraan verbonden target van 300 volledige uitkeringen uitstroom per jaar is in de periode 2012-2014 ieder jaar gerealiseerd. Er zijn echter geen gegevens beschikbaar die onderbouwen dat de uitstroom die via het Werkplein is gerealiseerd daarmee hoger is dan in de jaren voor 2012.

Ondernemend casemanagement is in het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' gepresenteerd als een nieuw instrument om te zorgen voor meer uitstroom en minder instroom. In het beleidsactieplan is aangegeven dat uitkeringsgerechtigden meer

⁶¹ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording aanvullende vragen rekenkamer, 3 juni 2015.

⁶² WSF staat voor Wet Studiefinanciering.

verantwoordelijkheid krijgen voor hun eigen re-integratie en de gemeente meer gaat werken vanuit een ondernemende en kostenefficiënte werkwijze die 'ondernemend casemanagement' wordt genoemd.⁶³

Met ondernemend casemanagement beoogt de gemeente de casemanagers op het Werkplein meer resultaatgericht aan te sturen en de casemanagers meer verantwoordelijkheden, bevoegdheden en beslissingsruimte te geven. Volgens het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' krijgt iedere casemanager een prestatiedoelstelling voor het omlaag brengen van de caseload. In de praktijk is echter vanaf 2013 sprake van een totale uitstroomtarget voor het hele Werkplein van 300 volledige uitkeringen.⁶⁴ Daarbij gaat het om 300 voltijd uitkeringen uitstroom per jaar. De categorieën 'uitstroom wegens afzien deelname' en 'uitstroom WSF-scholing' tellen voor deze target niet mee. Naast deze overkoepelende doelstelling voor het Werkplein wordt maandelijks met iedere casemanager besproken welke inzet de casemanager de komende maand voor bepaalde klanten gaat leveren en wordt beoogd jaarlijks een daling van 10% in de caseload per casemanager te realiseren.⁶⁵

Wanneer de uitstroomcijfers uit tabel 3-7 worden omgerekend naar volledige uitkeringen is de gerealiseerde uitstroom van het werkplein als volgt:

- 2012: 321 voltijdsuitkeringen uitstroom
- 2013: 321 voltijdsuitkeringen uitstroom
- 2014: 317 voltijdsuitkeringen uitstroom

Zoals de hierboven weergegeven cijfers laten zien is de op het Werkplein gerealiseerde uitstroom gemeten in voltijdsuitkeringen de afgelopen jaren min of meer gelijk gebleven en is jaarlijks de gestelde target van 300 voltijdsuitkeringen uitstroom gerealiseerd. Ambtelijk is aangegeven dat sinds de inzet van ondernemend casemanagement de uitstroom als gevolg van inspanningen van het Werkplein is toegenomen.⁶⁶ Er konden echter geen data over de op het Werkplein gerealiseerde uitstroom worden aangeleverd over de jaren vóór 2012 worden aangeleverd om dit te onderbouwen.⁶⁷

3-4-4 bijzondere aandacht voor jongeren

Op het Werkplein zetten drie casemanagers zich specifiek in voor jongeren. De uitstroom die hiermee is gerealiseerd lag in 2013 aanzienlijk hoger dan in 2012 en 2014, doordat in 2013 een relatief groot aantal jongeren (weer) ging studeren. De gerealiseerde uitstroom onder jongeren vormt een aanzienlijk deel van de totale uitstroom die via het Werkplein is gerealiseerd.

In het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' is opgenomen dat de bestrijding van jeugdwerkloosheid en voortijdig schoolverlaten een eigen plek krijgt op het Werkplein,

⁶³ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Werken aan uitstroom: vol vermogen aan het werk. Beleidsactieplan 2012-2014', januari 2012, pag. 13.

⁶⁴ Tot en met 2012 gold een uitstroomdoelstelling van 250 per jaar, via een collegebrief d.d. 31-1-2014 is de raad geïnformeerd dat deze doelstelling per 2013 is verhoogd naar 300 per jaar.

⁶⁵ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording aanvullende vragen rekenkamer, 3 juni 2015.

⁶⁶ Interview ambtenaren, 6 mei 2015.

⁶⁷ Deze data konden niet worden aangeleverd omdat voor 2012 handmatig in Excel werd geregistreerd, deze registraties niet zuiver waren en in de loop van de jaren niet allemaal zijn bewaard.

waarbij jongeren met speciale programma's worden ondersteund, aangemoedigd en geprikkeld bij het vinden van werk, scholing of een combinatie hiervan.

In de praktijk houden drie gespecialiseerde casemanagers op het Werkplein zich uitsluitend met jongeren bezig. Daarbij wordt sterk ingezet op uitstroom naar studie. Sinds medio 2014 wordt voor jongeren de aanpak 'ken je competenties' ingezet waarbij een wetenschappelijk gevalideerde competentietest wordt afgenomen op basis waarvan een diagnosegesprek wordt uitgevoerd, dat leidt tot een gericht advies richting studie of werk.⁶⁸ In 2014 zijn 40 jongeren gestart met de aanpak 'ken je competenties', waarvan bij 27 jongeren dit traject ook in 2014 is afgerond.⁶⁹

In termen van uitstroom heeft de bijzondere aandacht voor jongeren in de periode 2012-2014 de volgende resultaten opgeleverd:⁷⁰

tabel 3-9: uitstroomresultaten bijzondere aandacht voor jongeren

	2012	2013	2014
deeltijd uitstroom 12 uur per week	11	15	18
deeltijd uitstroom 24 uur per week	25	24	19
voltijd uitstroom 36 uur per week	64	56	48
uitstroom wegens afzien deelname	50	48	42
uitstroom WSF-scholing	30	104	45
totaal uitstroom	180	247	172
totaal met deeltijd uitstroom uitgedrukt in voltijd	165	229	154

Uit tabel 3-9 blijkt dat de uitstroom in 2013 aanzienlijk hoger was dan in 2012 en 2014. Dit komt voornamelijk doordat in 2013 een hoger aantal jongeren uitstroomde omdat zij (weer) gingen studeren. De gerealiseerde aantallen uitstroom onder jongeren laten wel zien dat deze uitstroom een aanzienlijk deel vormt van de totale uitstroom die via het Werkplein is gerealiseerd (zie tabel 3-7)

3-4-5 **excellente werkgeversdienstverlening**

De inzet van zes arbeidsmakelaars in het kader van de werkgeversdienstverlening heeft in 2012 geleid tot 203 plaatsingen (19% van de matches) en in 2014 tot 323 plaatsingen (40% van de matches). Resultaten over 2013 zijn niet bekend. In 2014 was bij 218 plaatsingen sprake van indiensttreding bij een werkgever. De overige plaatsingen in dat jaar hadden betrekking op een werkstages. In de periode 2012-2014 zijn 58 werkstages afgerond, waarbij in 55% van de gevallen de doelstellingen van het traject zijn behaald. Onbekend is in hoeverre de succesvol afgeronde werkstages tot duurzame uitstroom naar werk hebben geleid.

De werkgeversbenadering is in het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' benoemd als essentieel onderdeel van het Werkplein. Zoals in hoofdstuk 2 is vermeld, is aandacht voor en contact met werkgevers een belangrijke randvoorwaarde voor de

⁶⁸ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording vragen rekenkamer, 6 mei 2015.

⁶⁹ Gemeente Capelle aan den IJssel, overzichten trajecten Werkplein- aanmeldingen en resultaten afgeronde activiteiten 2012-2013-2014, ontvangen 6 mei 2015.

⁷⁰ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording vragen rekenkamer, 6 mei 2015.

effectiviteit van re-integratie (paragraaf 2-5-2). Uitgangspunten voor de werkgeversbenadering zijn volgens het beleidsactieplan:

- vraaggericht: de vraag van de werkgever is in beginsel leidend;
- lokaal en regionaal: de arbeidsmarkt heeft een belangrijke regionale dimensie en houdt niet op bij de gemeentegrens;
- persoonsgericht: naast de specifieke inhoud van de vacature draait het om de persoonlijke situatie en eigenschappen van de klant.

Op het Werkplein zijn zes arbeidsmakelaars werkzaam die bedrijven benaderen om mogelijkheden voor werkzoekenden te bespreken, zoals invulling van vacatures, opdoen van werkervaring en trajecten met opleiding en baangarantie. Instrumenten die daarbij worden ingezet zijn de loonkostensubsidie en stages/proefplaatsingen met behoud van uitkering.⁷¹

Met betrekking tot de resultaten van de inzet van de zes arbeidsmakelaars heeft de gemeente de volgende informatie aangeleverd:⁷²

- 2012: 1.004 binnengehaalde vacatures, 1.069 werkzoekenden op een vacature gematcht en 203 plaatsingen.
- 2013: geen informatie beschikbaar.
- 2014: 727 binnengehaalde vacatures, 815 werkzoekenden op een vacature gematcht en 323 plaatsingen.

De beschikbare informatie geeft geen volledig beeld voor de periode 2012-2014, aangezien informatie over 2013 ontbreekt. Op basis van de beschikbare informatie constateert de rekenkamer wel dat in 2012 19% van de matches tot een plaatsing leidde en dit in 2014 is gestegen naar 40%. Bij de plaatsingen is sprake van indiensttreding bij een werkgever, tenzij sprake is van een werkstage.⁷³ Voor 2012 is niet inzichtelijk welk deel van de plaatsingen een werkstage betreft, voor 2014 ging het bij 105 van 323 plaatsingen om werkstages.

Zoals aangegeven betreft een deel van de plaatsingen die de arbeidsmakelaars hebben gerealiseerd betreft werkstages. Tot mei 2014 werden deze geregistreerd onder de noemer 'werk met behoud van uitkering' waarbij geen onderscheid werd gemaakt tussen werkstages met en zonder baangarantie. Vanaf mei 2014 wordt in de registratie wel onderscheid gemaakt tussen werkstages met en zonder baangarantie.⁷⁴ Tabel 3-10 geeft inzicht in de resultaten van afgeronde werkstages.⁷⁵

⁷¹ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording vragen rekenkamer, 6 mei 2015.

⁷² Gemeente Capelle aan den IJssel, Reactie op conceptnota van bevindingen i.h.k.v. ambtelijk wederhoor, 29 juni 2015.

⁷³ Gemeente Capelle aan den IJssel, Beantwoording vragen n.a.v. reactie ambtelijk wederhoor, 2 juli 2015.

⁷⁴ Gemeente Capelle aan den IJssel, schriftelijke beantwoording vragen rekenkamer, 6 mei 2015.

⁷⁵ Het aantal afgeronde werkstages in 2014 is lager dan de eerder genoemde 105 werkstages, de 105 werkstages zijn namelijk onder te verdelen in lopende, aangemelde en afgeronde werkstages.

tabel 3-10: resultaten werkstages

		2012	2013	2014
werk met behoud van uitkering	afgerond doel behaald	-	9	9
	afgerond doel niet behaald	-	3	1
	activiteit beëindigd om overige redenen	3	4	1
	activiteit voortijdig beëindigd	-	4	-
	resultaat onbekend ⁷⁶	2		
werkstage (werkplein)	afgerond doel behaald	-	-	9
	afgerond doel niet behaald	-	-	1
	activiteit beëindigd om overige redenen	-	-	-
	activiteit voortijdig beëindigd	-	-	3
werkstage met baangarantie 1 maand	afgerond doel behaald	-	-	2
	afgerond doel niet behaald	-	-	1
	activiteit beëindigd om overige redenen	-	-	-
	activiteit voortijdig beëindigd	-	-	1
werkstage met baangarantie 2 maanden	afgerond doel behaald	-	-	2
	afgerond doel niet behaald	-	-	-
	activiteit beëindigd om overige redenen	-	-	-
	activiteit voortijdig beëindigd	-	-	-
werkstage met baangarantie 3 maanden	afgerond doel behaald	-	-	1
	afgerond doel niet behaald	-	-	2
	activiteit beëindigd om overige redenen	-	-	-
	activiteit voortijdig beëindigd	-	-	-
totaal		5	20	33

Het aantal afgeronde werkstages per jaar is in de periode 2012-2014 gegroeid van 5 (in 2012) naar 33 in 2014. In totaal zijn in de periode 2012-2014 bij 32 werkstages (55%) de doelstellingen van het traject behaald.⁷⁷ Onbekend is in hoeverre de werkstages uiteindelijk tot duurzame uitstroom naar werk hebben geleid. Zoals reeds is opgemerkt in hoofdstuk 2 (paragraaf 2-5-3) heeft onderzoek wel aangetoond dat werkervaringsplaatsen een relatief effectief instrument zijn.

3-4-6 partnerschap met Stichting Capelle Werkt

Stichting Capelle Werkt is een voorziening waar de arbeidsparticipatie van minder kansrijke klanten en niet-willers wordt bevorderd. Het aantal trajecten bij de Stichting Capelle Werkt is in de periode 2012-2014 gestegen van 109 (2012) naar 201 (2014) en eveneens is het aantal succesvol afgeronde trajecten gestegen van 21% (2012) naar 29% (2014). Onbekend is in hoeverre de trajecten bij de Stichting Capelle Werkt uiteindelijk tot duurzame uitstroom naar werk hebben geleid.

⁷⁶ De resultaten van verschillende trajecten worden geregistreerd in GWS4ALL, medewerkers hebben in dit systeem de keuze uit verschillende soorten resultaten. In de overzichten met resultaten die de rekenkamer heeft ontvangen staan soms echter aantallen waarbij geen resultaat is vermeld. Deze aantallen rekent de rekenkamer tot de categorie 'resultaat onbekend'.

⁷⁷ Dit betreft doelstellingen in termen van het opdoen, behouden en uitbreiden van werknemersvaardigheden en werkervaring.

De Stichting Capelle Werkt is opgericht om een voorziening te creëren waar uitkeringsgerechtigden werkervaring op kunnen doen. Het doel van de stichting is de arbeidsparticipatie te bevorderen en ondersteuning te bieden bij de uitstroom naar werk. De doelgroep van de stichting bestaat uit twee klantgroepen: minder kansrijke klanten en niet-willers.⁷⁸ Bij minder kansrijke klanten gaat het om klanten die niet op korte termijn regulier kunnen werken en waarbij de verwachting is dat ze langer dan twaalf maanden in de uitkering blijven als er niets wordt gedaan. Bij niet-willers gaat het om klanten met een grotere kans op werk, die herhaaldelijk niet of onvoldoende meewerken aan inschakeling op de arbeidsmarkt. In tabel 3-11 zijn de resultaten weergegeven die in de periode 2012-2014 via de Stichting Capelle Werkt zijn gerealiseerd.⁷⁹

tabel 3-11: resultaten Stichting Capelle Werkt

activiteit	resultaat	2012	2013	2014
St. Capelle Werkt – na pleinwerk	afgerond doel behaald	-	-	3
	afgerond doel niet behaald	-	-	3
	activiteit beëindigd om overige redenen	-	3	3
	activiteit voortijdig beëindigd	-	2	5
St. Capelle Werkt – flexibel (groen)	afgerond doel behaald	1	3	1
	afgerond doel niet behaald	1	2	-
	activiteit beëindigd om overige redenen	1	4	-
	activiteit voortijdig beëindigd	5	11	3
	niet gestart na intake (wel kosten)	1	-	-
	resultaat onbekend	1	-	-
St. Capelle Werkt – longstay	afgerond doel behaald	-	1	-
St. Capelle Werkt – niet willers	afgerond doel niet behaald	-	2	2
	activiteit beëindigd om overige redenen	3	-	-
	activiteit voortijdig beëindigd	1	1	2
St. Capelle Werkt – opleiding met baangarantie	afgerond doel behaald	2	-	-
	activiteit beëindigd om overige redenen	2	-	-
St. Capelle Werkt – pleinwerk werknemersvaardigheden	afgerond doel behaald	3	26	8
	afgerond doel niet behaald	-	3	1
	activiteit beëindigd om overige redenen	2	10	2
	activiteit voortijdig beëindigd	2	12	4
	niet gestart na intake (wel kosten)	-	8	1
St. Capelle Werkt – regulier 6 maanden	afgerond doel behaald	17	17	44
	afgerond doel niet behaald	5	12	26
	activiteit beëindigd om overige redenen	14	15	21
	activiteit voortijdig beëindigd	30	60	56
	niet gestart na intake (wel kosten)	3	3	14
	ontheffing	1	-	-
	resultaat onbekend	13	-	-
St. Capelle Werkt – zorgtraject stage	activiteit beëindigd om overige redenen	1	-	-
St. Capelle Werkt – diagnose Promen	afgerond doel behaald	-	-	2

⁷⁸ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Werken aan uitstroom: vol vermogen aan het werk. Beleidsactieplan 2012-2014', januari 2012, pag. 15.

⁷⁹ Gemeente Capelle aan den IJssel, overzicht trajecten Werkplein- resultaat afgeronde activiteiten 2012-2013-2014, ontvangen 6 mei 2015.

In tabel 3-12 heeft de rekenkamer inzichtelijk gemaakt hoeveel uitkeringsgerechtigden in de jaren 2012, 2013 en 2014 in traject zijn geweest bij de Stichting Capelle Werkt en in hoeveel gevallen deze trajecten met succes zijn afgerond.

tabel 3-12: totaal aantal trajecten Capelle Werkt en % doel behaald

	2012	2013	2014
totaal aantal trajecten	109	185	201
doel behaald	23	47	58
% doel behaald	21%	25%	29%

De cijfers uit tabel 3-12 laten zien dat het aantal trajecten bij de Stichting Capelle Werkt in de periode 2012-2014 is toegenomen en ook het percentage trajecten dat succesvol wordt afgerond is gestegen. Onbekend is in hoeveel gevallen de trajecten bij de Stichting Capelle Werkt in de periode 2012-2014 tot duurzame uitstroom naar werk hebben geleid, aangezien dit niet wordt geregistreerd. De in onderstaand kader opgenomen passage uit de jaarrekening 2014 van de Stichting Capelle Werkt geeft wel een beeld van de mate van uitstroom van personen die in dat jaar geplaatst waren bij de stichting.

beeld uitstroom jaarrekening Stichting Capelle Werkt 2014

'Van de 257 personen die geplaatst zijn bij Capelle Werkt op een regulier traject zijn in dit jaar 52 personen uit de uitkering gestroomd. Deels omdat er werk voor ze gevonden is of omdat ze het zelf gevonden hebben, deels vanwege andere redenen, er zijn bijvoorbeeld personen uitgestroomd omdat men aan een opleiding is begonnen en men onder de wet studiefinanciering is gaan vallen. Voor drie cliënten hebben we een WAJONG-keuring aangevraagd die ook gehonoreerd is en er zijn een aantal cliënten in detentie geraakt of langdurig opgenomen in een verslavingskliniek. De gerealiseerde uitstroom is een combinatie van acties ondernomen door de drie betrokken partijen; de cliënt zelf, het werkplein en Capelle Werkt. Voor de cliënten die via Pleinwerk bij ons een traject hebben gevolgd, hebben we geen uitstroomgegevens omdat deze cliënten volledig onder de regie van het Werkplein vielen.'

Zoals is opgemerkt in hoofdstuk 2 (paragraaf 2-5-3) hebben voorzieningen zoals de Stichting Capelle Werkt, los van eventuele uitstroom op lange termijn, positieve effecten voor de samenleving, doordat mensen worden gestimuleerd deel te nemen aan het maatschappelijke leven. Zoals is aangegeven in hoofdstuk 2 geldt daarnaast voor activiteiten gericht op sociale activering dat circa 41% leidt tot een volgend traject dat meer gericht is op uitstroom naar regulier werk (zie paragraaf 2-5-2).

3-4-7 activering minder kansrijke klanten

In de periode 2012-2014 is een twintigtal verschillende soorten activiteiten ingezet om de participatie van minder kansrijke klanten te bevorderen. Het percentage trajecten dat succesvol werd afgerond, is in 2013 (69%) en 2014 (66%) aanzienlijk hoger dan in 2012 (42%). In termen van uitstroom naar werk levert de activering van minder kansrijke klanten beperkte resultaten op; in de periode 2012-2014 stroomden 28 minder kansrijke klanten uit naar werk.

In het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' is toegelicht dat in 2011 een screening heeft plaatsgevonden van klanten die vanwege ernstige belemmeringen ontheffing van de arbeidsverplichtingen uit de WWB hadden gekregen. Op basis van die screening heeft de gemeente geconcludeerd dat bij ongeveer de helft van die klanten naar verwachting participatiebevordering en vooruitgang mogelijk is en een gedeelte daarvan op langere termijn weer (parttime) naar werk kan uitstromen.

indeling uitkeringsbestand op participatieladder

Op 1 april 2015 kende het uitkeringsbestand van Capelle aan den IJssel de volgende indeling op de participatieladder:

- trede 1 geïsoleerd: 129 personen
- trede 2 sociale contacten buiten de deur: 921 personen
- trede 3 deelname georganiseerde activiteiten: 688 personen
- trede 4 onbetaald werk: 309 personen
- trede 5 betaald werk met ondersteuning: 174 personen
- trede 6 betaald werk: 24 personen

In totaal zijn in de periode 2012-2014 twintig verschillende soorten activiteiten uitgevoerd ten behoeve van de doelgroep minder kansrijke klanten.⁸⁰ Tabel 3-13 geeft een overzicht van deze activiteiten, het aantal afgeronde trajecten per activiteit en het aantal trajecten waarbij het doel is behaald over de periode 2012-2014.⁸¹

⁸⁰ Gemeente Capelle aan den IJssel, overzicht trajecten activering en zorg – afgeronde activiteiten 2012-2014, ontvangen 6 mei 2015.

⁸¹ Gegevens afgeleid uit overzicht 'Trajecten activering en zorg – afgeronde activiteiten', ontvangen 6 mei 2015.

tabel 3-13: resultaten activering minder kansrijke klanten

activiteit	2012		2013		2014	
	aantal trajecten	doel behaald	aantal trajecten	doel behaald	aantal trajecten	doel behaald
(deeltijd) werk	-	-	4	2 ⁸²	1	-
banenschepper	-	-	-	-	3	-
doorverwijzing buurtkracht	-	-	5	4	3	3
doorverwijzing buurtmoeders	-	-	1	1	1	1
fietsenstalling	-	-	-	-	1	1
fit 4 work	5	1	87	62	14	3
levenswijs	19	-	68	42	51	39
maatregeltraject	-	-	-	-	6	5
maatwerk	11	4	24	13	26	19
oostzijde BV	1	-	-	-	-	-
overdracht Werkplein	5	3	7	5	-	-
psycholoog Flossie	49	38	137	118	5	3
scholing	1	1	6	2	-	-
St. Capelle Werkt	1	-	8	4	-	-
startbaan	-	-	-	-	6	3
tegenprestatie	-	-	6	4	17	17
training van klacht naar kracht	78	25	123	79	141	93
traject richting werk	1	1	2	-	5	-
vrijwilligerswerk	3	-	7	2	9	3
werkervaringsplek / stage	1	-	6	2	1	1
totaal	175	73	491	340	290	191
		(42%)		(69%)		(66%)

De cijfers in tabel 3-13 laten zien dat in 2013 in absolute zin aanzienlijk meer trajecten voor minder kansrijke klanten zijn afgerond dan in 2012 en 2014. Daarnaast blijkt dat het percentage trajecten dat succesvol is afgerond in 2013 en 2014 aanzienlijk hoger ligt dan in 2012.

Als het gaat om de resultaten in termen van uitstroom van minder kansrijke klanten naar werk of werkervaringsplekken heeft de rekenkamer de volgende informatie van de gemeente ontvangen:⁸³

tabel 3-14: uitstroom minder kansrijke klanten naar werk / werkervaringsplek

jaar	uitstroom werk	uitstroom werkervaringsplek
2012	5	
2013	15	
2014	8	5

⁸² Waarbij eenmaal uitstroom naar werk is gerealiseerd.

⁸³ Gemeente Capelle aan den IJssel, Reactie op conceptnota van bevindingen i.h.k.v. ambtelijk wederhoor, 29 juni 2015.

Zoals tabel 3-14 laat zien gaat het bij de uitstroom van minder kansrijke klanten naar werk om beperkte aantallen. Voor de trajecten die aan minder kansrijke klanten worden aangeboden geldt eveneens dat ze los van eventuele uitstroom naar werk, positieve maatschappelijke effecten hebben doordat mensen worden gestimuleerd deel te nemen aan het maatschappelijk leven (paragraaf 2-5-4) en in dergelijke trajecten in circa 40% van de gevallen leiden tot een volgend traject dat meer gericht is op uitstroom naar regulier werk (zie paragraaf 2-5-3).

4 beheersing bijstandsvolume

4-1 inleiding

In dit hoofdstuk komt de volgende onderzoeksvraag aan de orde:

In welke mate dragen de maatregelen bij aan de beheersing van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten?

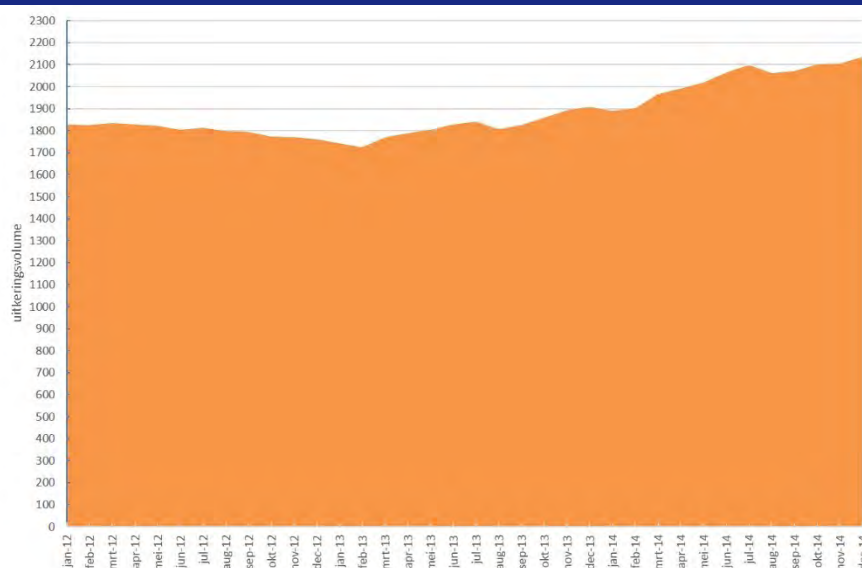
In paragraaf 4-2 wordt ingegaan op de ontwikkeling van het totale uitkeringsvolume in de periode 2012-2014. Paragraaf 4-3 gaat in op de ontwikkeling van de instroom en paragraaf 4-4 behandelt de ontwikkeling van de uitstroom. In paragraaf 4-5 komt aan de orde in hoeverre de maatregelen hebben bijgedragen aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten en komen de verwachtingen voor 2015 en verder aan de orde.

4-2 ontwikkeling uitkeringsvolume

Het uitkeringsvolume in Capelle aan den IJssel daalde licht in de periode januari 2012 - februari 2013. Daarna kende de ontwikkeling van het bijstandsvolume een stijgende lijn. In 2013 hield de stijging van het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel gelijke tred met de ontwikkeling van het landelijke bijstandsvolume. In 2014 groeide het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel echter aanzienlijk harder dan het landelijke bijstandsvolume.

In figuur 4-1 heeft de rekenkamer de ontwikkeling van het uitkeringsvolume in Capelle aan den IJssel weergegeven.⁸⁴

Figuur 4-4-1 ontwikkeling uitkeringsvolume 2012-2014

⁸⁴ Gemeente Capelle aan den IJssel, overzicht cliëntenaantallen 2010-2014, ontvangen 6 mei 2015.

Figuur 4-1 laat zien dat tot en met februari 2013 sprake was van een lichte daling van het uitkeringsvolume. In die periode daalde het uitkeringsvolume van 1.829 (januari 2012) naar 1.724 (februari 2013). Vanaf maart 2013 vertoont de ontwikkeling van het uitkeringsvolume een overwegend stijgende lijn. In december 2014 kende het uitkeringsvolume een omvang van 2.134 personen.

Tabel 4-1 laat zien dat de stijging van het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel in 2013 min of meer gelijke tred hield met de ontwikkeling van het landelijke bijstandsvolume. In 2014 groeide het bijstandsvolume in Capelle aan den IJssel echter aanzienlijk harder dan het landelijke bijstandsvolume.

tabel 4-1: ontwikkeling bijstandsvolume Capelle aan den IJssel vs. landelijke ontwikkeling

	Capelle	indexscore	Nederland ⁸⁵	indexscore
31-12-2012	1.760	100%	465.090	100%
31-12-2013	1.909	108%	501.240	107%
31-12-2014	2.134	121%	525.960	113%

4-3 ontwikkeling instroom

De instroom kende in de periode 2012-2014 een stijgende trend, maar is in de hele periode 2012-2014 wel lager dan in de jaren 2010-2011. Het aflopen van een WW-uitkering vormde in de periode 2012-2014 de belangrijkste reden voor instroom in de bijstand. De stijging van de instroom in Capelle aan den IJssel in de periode 2012-2014 is kleiner dan de stijging van de instroom die zich op landelijk niveau heeft voorgedaan. Verklaringen voor de stijgende instroom zijn een toegenomen aantal verhuizingen naar Capelle aan den IJssel, een stijgend aantal mensen dat instroomt omdat ze onvoldoende middelen van bestaan heeft en een afnemend effect van de instroom beperkende maatregelen. Dit zijn allemaal factoren waarop de gemeente geen, of slechts gedeeltelijk invloed heeft.

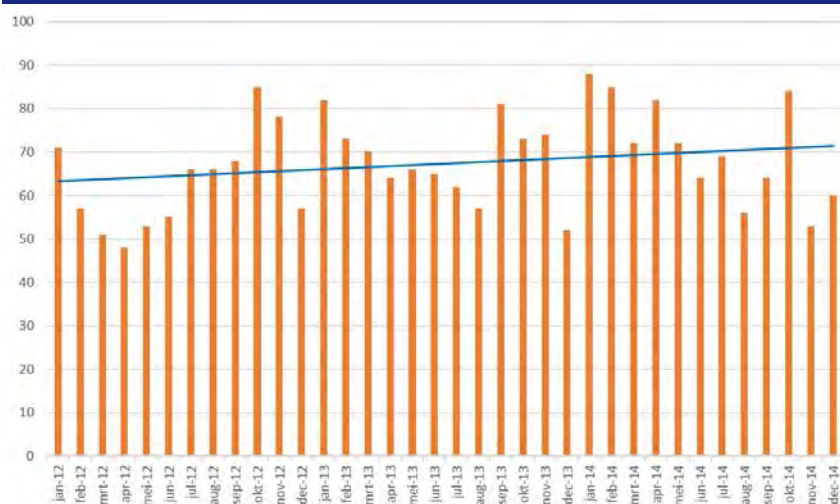
4-3-1 ontwikkeling instroom 2012-2014

In figuur 4-2 heeft de rekenkamer de ontwikkeling van de instroom in de bijstand in Capelle aan den IJssel weergegeven in de periode januari 2012 tot en met december 2014.⁸⁶

⁸⁵ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=80792NED&LA=NL>

⁸⁶ Deze grafiek is samengesteld op basis van de instroomcijfers per maand over de periode 2012-2014 die de rekenkamer van de Gemeente Capelle aan den IJssel heeft ontvangen. In deze cijfers is ook een categorie 'omzetting uitkering vanwege norm' opgenomen, die feitelijk geen nieuwe instroom betreft. Deze categorie is daarom uit de gepresenteerde instroomcijfers gefilterd.

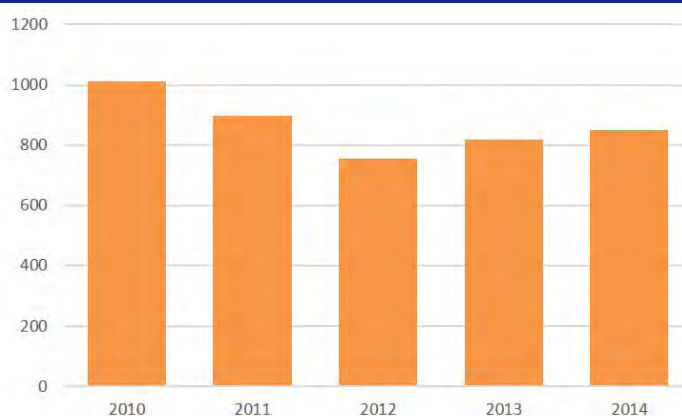
Figuur 4-2 ontwikkeling instroom 2012-2014

Figuur 4-2 laat zien dat de instroom in de bijstandsuitkering over de hele periode 2012-2014 per maand in omvang varieert. In april 2012 is de instroom met 48 personen het laagst, in januari 2014 is de instroom met 88 personen het hoogst. Over de hele periode 2012-2014 bezien, laat de donkerblauwe trendlijn een stijgende trend in de instroom zien. Deze trend wordt onderschreven door het feit dat de instroom in 2014 (849) en 2013 (819) hoger is dan de instroom in 2012 (755).

In figuur 4-3 heeft de rekenkamer de instroom per jaar naast elkaar gezet voor de jaren 2010 tot en met 2014.⁸⁷ Ondanks de stijgende trend die de instroom in de periode 2012-2014 laat zien in figuur 4-2, is de instroom in de hele periode 2012-2014 lager dan in 2010 (1.012) en 2011 (896).

Figuur 4-3 instroom per jaar 2010 t/m 2014

⁸⁷ Gemeente Capelle aan den IJssel, overzicht instroom per maand 2012-2014, ontvangen 6 mei 2015 en overzicht instroom per maand 2010-2011, ontvangen 4 juni 2015.

4-3-2 redenen voor instroom

Tabel 4-2 geeft een overzicht van de instroom in de periode 2012-2014 uitgesplitst naar redenen voor instroom.⁸⁸

tabel 4-2: redenen voor instroom 2012-2014

reden	2012	2013	2014	totaal
beëindiging studie	36	45	51	132 (5,4%)
beëindiging huwelijk/relatie	38	35	27	100 (4,1%)
einde arbeidsbetrekking	71	71	58	200 (8,2%)
einde zelfstandig beroep of bedrijf	34	30	28	92 (3,8%)
einde WW	163	184	175	522 (21,5%)
einde ziektewet / WIA	21	22	21	64 (2,6%)
aanvullende uitkering op inkomsten	78	78	67	223 (9,2%)
verlating (relatie)	22	21	19	62 (2,6%)
verhuizing vanuit Rotterdam	33	23	34	90 (3,7%)
verhuizing (andere gemeente)	76	105	132	313 (12,9%)
verkrijgen verblijfsvergunning	21	10	35	66 (2,7%)
einde detentie	15	19	17	51 (2,1%)
onvoldoende middelen van bestaan	55	100	106	261 (10,7%)
vorige uitkering beëindigd	55	53	42	150 (6,2%)
afkomstig uit het buitenland	15	11	15	41 (1,7%)
overig	22	12	22	56 (2,3%)
totaal	755	819	849	2.423

Uit tabel 4-2 blijkt dat in de periode 2012-2014 in totaal 2.423 mensen zijn ingestroomd in de bijstand. De belangrijkste reden voor instroom was in deze periode de beëindiging van een WW-uitkering (21,5%). Daarnaast vormden verhuizing naar Capelle aan den IJssel (totaal 16,6%), het hebben van onvoldoende middelen van bestaan (10,7%), het verkrijgen van een aanvullende uitkering op inkomsten (9,2%) en het einde van een arbeidsbetrekking (8,2%) relatief vaak de reden tot instroom in de bijstand.

4-3-3 landelijke ontwikkeling instroom

In tabel 4-3 is de ontwikkeling van de instroom in Capelle aan den IJssel vergeleken met de landelijke ontwikkeling van de instroom.

⁸⁸ In totaal onderscheidt de gemeente Capelle aan den IJssel 24 verschillende redenen voor instroom. De categorieën redenen waarbij de instroom beperkt is tot enkele personen per jaar zijn in deze tabel onder de categorie overig gegroepeerd.

tabel 4-3: instroom Capelle aan den IJssel vs. instroom landelijk

	Capelle	indexscore	Nederland ⁸⁹	indexscore
2012	755	100%	130.400	100%
2013	819	108%	156.200	119%
2014	849	112%	154.230	118%

Uit tabel 4-3 komt naar voren dat de stijging van de instroom in Capelle aan den IJssel in 2013 en 2014 minder groot is dan de stijging die zich landelijk voor heeft gedaan.

4-3-4 verklaringen voor stijgende instroom

Zoals figuur 4-2 laat zien, kent de instroom over de periode 2012-2014 een stijgende trend. De rekenkamer heeft gezocht naar mogelijke verklaringen voor deze stijging. In de eerste plaats kan de situatie op de arbeidsmarkt (waarop de gemeente geen invloed heeft) logischerwijs van invloed zijn op de instroom in de bijstand. Zoals blijkt uit tabel 4-2, vormen 'einde van arbeidsbetrekking', 'einde van zelfstandig beroep of bedrijf' en 'einde WW' samen bijna een derde van de redenen om in te stromen. Als we kijken naar het aandeel van deze drie redenen in de instroom in de jaren 2012-2014, zien we dat bij geen van deze redenen sprake is van een duidelijke stijging. Dit duidt erop dat de situatie op de arbeidsmarkt geen verklaring vormt voor de stijging van de instroom.

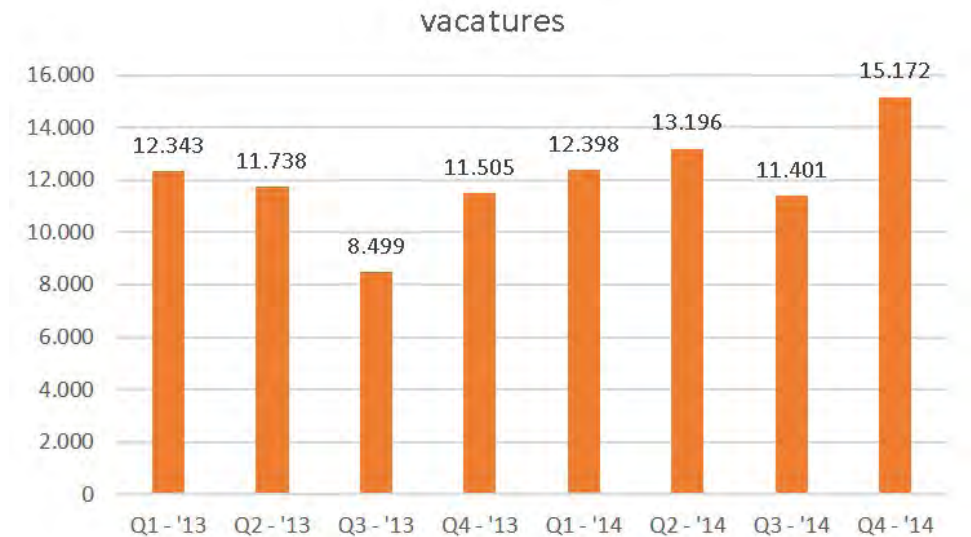
Een andere factor die iets zegt over de situatie op de arbeidsmarkt is het aantal vacatures in de regio Rijnmond.⁹⁰ Hoe minder vacatures, hoe meer werklozen zich logischerwijs op den duur voor een bijstandsuitkering melden bij de gemeente. Figuur 4-4 laat de ontwikkeling van het aantal vacatures in de regio Rijnmond in de periode 2013-2014 zien.⁹¹

⁸⁹ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLnl&PA=82662NED&LA=nl>

⁹⁰ Deze vacatures betreffen de online vacatures UWV. Dit zijn alle vacatures (openstaand), die UWV op werk.nl voor werkzoekenden op de arbeidsmarkt zichtbaar maakt. Deze definitie van online vacatures UWV is per januari 2015 aangepast. Vacaturegegevens van vóór 2013 zijn conform deze definitie niet beschikbaar en heeft de rekenkamer niet mee kunnen nemen in haar analyse.

⁹¹ UWV Werkbedrijf, overzicht ontwikkelingen niet-werkend werkzoekenden, WW-rechten en online vacatures UWV regio Rijnmond, ontvangen 21 mei 2015.

Figuur 4-4

Figuur 4-4 laat zien dat in 2014 in alle kwartalen het aantal vacatures groter is dan in hetzelfde kwartaal in 2013. Met name het derde en vierde kwartaal 2014 laten een aanzienlijke toename van het aantal vacatures zien ten opzichte van dezelfde kwartalen een jaar eerder. Voor 2014 is het daarom niet aannemelijk dat de situatie op de arbeidsmarkt een verklaring vormt voor de stijging van de instroom. Een aanvullende statistische analyse laat voor zowel 2013 als 2014 zien dat er geen significante relatie is tussen de ontwikkeling van het aantal vacatures in een maand en de ontwikkeling van de instroom in dezelfde maanden.⁹²

significantie

Als bij een statistische analyse een samenhang tussen variabelen wordt gevonden, bestaat er een kans dat de samenhang er eigenlijk niet is en de uitkomst op toeval berust. Conclusies over samenhang worden aannemelijker als de kans op toeval zo klein mogelijk is. Bij significantie gaat het erom wanneer mag worden geconcludeerd dat werkelijk sprake is van samenhang. Een in de sociale wetenschappen algemeen aanvaard significantieniveau is 5%. Uitgaande van dit significantieniveau beschouwt de rekenkamer een uitkomst als significant als de kans dat de gevonden samenhang in werkelijkheid op toeval berust maximaal 5% is. Deze kans wordt in de statistiek aangeduid met de p-waarde, waarbij een p-waarde van 0,05 een kans van 5% aangeeft.

Het is denkbaar dat het aantal vacatures ook een effect heeft op de instroom enige tijd nadat deze vacatures beschikbaar zijn gekomen (rekening houdend met de doorlooptijd die wervings- en selectieprocedures over het algemeen kosten). De rekenkamer heeft om deze reden ook gekeken naar de relatie tussen het aantal vacatures in een maand en de instroom een maand later. Een statistische analyse laat

⁹² Enkelvoudige lineaire regressie, $p = 0,541$.

zien dat ook hier geen significante relatie bestaat⁹³ Ook is er geen significante relatie tussen het aantal vacatures in een maand en de instroom twee maanden later.⁹⁴

Vanuit de gemeente is toegelicht dat bij het feit dat de instroom stijgt terwijl het aantal vacatures ook toeneemt de kwalitatieve discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in de regio een rol speelt.⁹⁵ De instroom bestaat voor een groot deel uit groepen die (bijvoorbeeld ouderen en schoolverlaters) waarvan de competenties niet aansluiten op de vraag op de arbeidsmarkt. De rekenkamer acht dit een aannemelijke verklaring voor het feit dat de instroom in de bijstand blijft stijgen terwijl het aantal vacatures eveneens een positieve ontwikkeling laat zien.

Tabel 4-2 laat voor twee instroomredenen een groei zien in de jaren 2013 en 2014. Het aantal verhuizingen naar Capelle aan den IJssel groeide van 76 in 2012, naar 105 personen in 2013 en 132 in 2014. Het gestegen aantal verhuizingen vormt deels een verklaring voor de stijging van de instroom in de bijstand. De rekenkamer merkt hierbij op dat dit een factor is die de gemeente niet kan beïnvloeden.

Ook voor de reden 'onvoldoende middelen van bestaan' laten de cijfers variatie tussen de jaren zien. In 2012 zijn 55 mensen om deze reden in de bijstand ingestroomd; in de twee jaren daarna is dit cijfer respectievelijk 100 en 106. Het gestegen aantal mensen met onvoldoende middelen van bestaan vormt ook deels een verklaring voor de hogere instroom in 2013 en 2014. Ook hierbij merkt de rekenkamer op dat dit een factor is die de gemeente niet kan beïnvloeden.

Als wordt gekeken naar de resultaten van de instroom beperkende maatregelen (zie hoofdstuk 3), dan kan worden geconcludeerd dat het aantal aanmeldingen voor een uitkering is gestegen in de periode 2012-2014 (van 1.496 in 2012 naar 1.850 in 2014, zie tabel 3-5), maar het percentage niet toegekende uitkering is in diezelfde periode gedaald. Zoals tabel 3-5 laat zien, betrof het percentage niet toegekende uitkeringen in 2014 50%. In 2012 en 2013 was het percentage niet toegekende uitkeringen hoger, respectievelijk 63% en 60%. Ook op dit punt merkt de rekenkamer op dat de gemeente beperkte invloed heeft; wanneer iemand recht heeft op een uitkering kan deze immers niet geweigerd worden. De gemeente kan enkel inspanningen plegen die zorgen dat onrechtmatige aanvragen niet tot het verstrekken van een uitkering leiden.

4-4 ontwikkeling uitstroom

De uitstroom kende in de periode 2012-2014 een dalende trend. In 2010 lag de uitstroom aanzienlijk hoger dan in de jaren daarna. Het vinden van arbeid in dienstbetrekking vormde in de periode 2012-2014 de belangrijkste reden voor uitstroom (23,8%). Daarnaast was een aanzienlijk deel van de uitstroom het gevolg van handhaving en stopzetting van uitkeringen na fraude (17,8%). De dalende trend in de uitstroom in Capelle aan den IJssel is tegenstrijdig aan de stijging van de uitstroom die zich in de periode 2012-2014 landelijk heeft voorgedaan. Oorzaken van de dalende uitstroom zijn een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en minder uitstroom gerelateerd aan maatregelen na fraude & handhaving. In

⁹³ Enkelvoudige lineaire regressie, $p=0,121$.

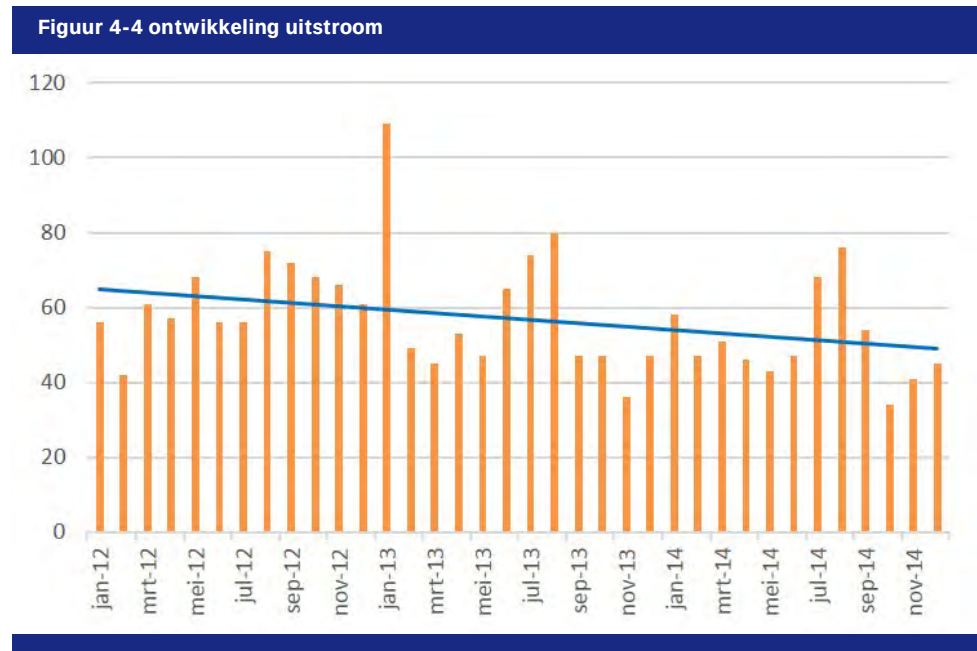
⁹⁴ Enkelvoudige lineaire regressie, $p = 0.601$.

⁹⁵ Gemeente Capelle aan den IJssel, Reactie op conceptnota van bevindingen i.h.k.v. ambtelijk wederhoor, 29 juni 2015.

relatie tot de daling van de uitstroom in 2014 speelt daarnaast mee dat het uitstroomresultaat van het Werkplein is gedaald en er aanzienlijk minder mensen dan in 2013 uitstroomden omdat ze gingen studeren.

4-4-1 ontwikkeling uitstroom 2012-2014

In figuur 4-4 heeft de rekenkamer de ontwikkeling van de uitstroom uit de uitkeringen in Capelle aan den IJssel weergegeven in de periode januari 2012 tot en met december 2014.⁹⁶

Figuur 4-4 laat zien dat in het merendeel van de bestudeerde maanden de uitstroom tussen de 40 en 70 personen per maand ligt.⁹⁷ De donkerblauwe trendlijn laat over de hele periode 2012-2014 een dalende trend in de uitstroom zien. Deze trend wordt onderschreven door het feit dat de uitstroom van 610 in 2014, lager is dan de uitstroom in 2013 (699) en 2012 (738).

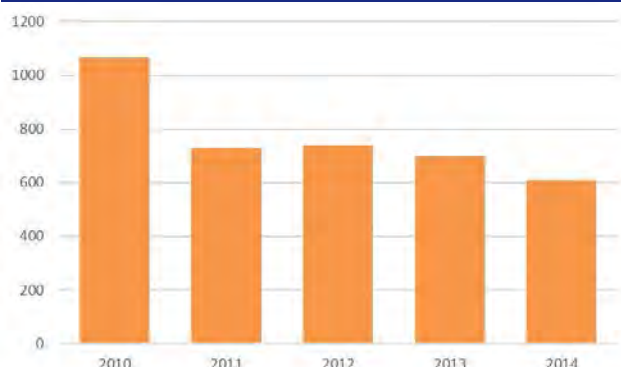
In figuur 4-5 heeft de rekenkamer de uitstroom per jaar naast elkaar gezet voor de jaren 2010 tot en met 2014.⁹⁸ Opvallend is dat de uitstroom in 2010 (1.064) aanzienlijk hoger was dan in de jaren erna. In 2011 (729) lag de uitstroom op hetzelfde niveau als in 2012 (738).

⁹⁶ Deze grafiek is samengesteld op basis van de instroomcijfers per maand over de periode 2012-2014 die de rekenkamer van de Gemeente Capelle aan den IJssel heeft ontvangen. In deze cijfers zijn ook de categorieën 'omzetting vanwege aanpassing norm' en 'omzetting norm vanwege leeftijd' opgenomen, die feitelijk geen daadwerkelijke uitstroom betreffen. Deze categorieën zijn daarom uit de gepresenteerde instroomcijfers gefilterd.

⁹⁷ Januari 2013 laat een uitschieter (109) in de uitstroom zien. Deze uitschieter wordt verklaard doordat in die maand een hoog aantal (49) mensen uitstroomden, omdat zij een studie gingen volgen.

⁹⁸ Gemeente Capelle aan den IJssel, overzicht uitstroom per maand 2012-2014, ontvangen 6 mei 2015 en overzicht instroom per maand 2010-2011, ontvangen 4 juni 2015.

Figuur 4-5 uitstroom per jaar - 2010-2014

4-4-2 redenen voor uitstroom

Tabel 4-4 geeft een overzicht van de uitstroom in de periode 2012-2014 uitgesplitst naar redenen van uitstroom. ⁹⁹

tabel 4-4: redenen voor uitstroom 2012-2014

reden	2012	2013	2014	totaal
gaan volgen onderwijs met studiefinanciering	29	116	68	213 (10,4%)
andere uitkering ¹⁰⁰	15	16	8	39 (1,9%)
fraude	92	52	41	185 (9%)
handhaving ¹⁰¹	81	61	38	180 (8,8%)
leeftijd ¹⁰²	42	43	38	123 (6%)
verhuizing	92	94	96	282 (13,8%)
aangaan relatie	31	13	38	82 (4%)
overlijden	8	8	2	18 (0,9%)
arbeid in dienstbetrekking	180	150	158	488 (23,8%)
zelfstandig beroep of bedrijf	22	25	28	75 (3,7%)
ander (normoverschrijdend) inkomen / uitkering	47	33	46	126 (6,2%)
werk via St. Capelle Werkt	1	-	-	1 (0,05%)
beëindiging op eigen verzoek na fraude onderzoek	57	42	2	101 (4,9%)
beëindiging op eigen verzoek	-	8	15	23 (1,1%)
geen vaste woon-/verblijfplaats	5	13	7	25 (1,2%)
detentie	20	12	11	43 (2,0%)
overig	16	13	14	43 (2,0%)
totaal	738	699	610	2.047

⁹⁹ De gemeente Capelle aan den IJssel onderscheidt in totaal 36 redenen voor uitstroom. Deze zijn in tabel 4-3 deels gegroepeerd. Zo valt de categorie fraude bijvoorbeeld uiteen in een 6-tal meer specifieke redenen (domicilie fraude, woon/leefvorm fraude, witte fraude, zwarte fraude, vermogensfraude en overige fraude).

¹⁰⁰ Bijvoorbeeld een werkloosheids-, ziekte-, of arbeidsongeschiktheidsuitkering.

¹⁰¹ Deze categorie uitstroom valt uiteen in de redenen: geen inlichtingen, niet verschenen bij herhaalde oproep re-integratiegesprek of inlichtingen en schending inlichtingenplicht.

¹⁰² Bijvoorbeeld het bereiken van de AOW-leeftijd.

Uit tabel 4-4 blijkt dat in de periode 2012-2014 in totaal 2.047 mensen uit de bijstand zijn gestroomd. De belangrijkste reden voor uitstroom was het vinden van arbeid in een dienstbetrekking (23,8%). Daarnaast vormden het beëindigen van de uitkering na fraude of handhaving (samen 17,8%) verhuizing (13,8%) en het gaan volgen van onderwijs (10,4%) belangrijke redenen voor uitstroom.

4-4-3 landelijke ontwikkeling uitstroom

In tabel 4-5 is de ontwikkeling van de uitstroom in Capelle aan den IJssel vergeleken met de landelijke ontwikkeling van de uitstroom.

tabel 4-5: uitstroom Capelle aan den IJssel vs. uitstroom landelijk

	Capelle	indexscore	Nederland ¹⁰³	indexscore
2012	738	100%	109.610	100%
2013	699	94,7%	117.130	107%
2014	610	82,7%	127.060	115%

Uit tabel 4-5 komt naar voren dat de daling van de uitstroom in Capelle aan den IJssel in 2013 en 2014 tegenstrijdig is aan de landelijke ontwikkeling, die in 2013 en 2014 een stijging van de uitstroom laat zien.

4-4-4 verklaringen voor dalende uitstroom

In het kader van dit onderzoek is de rekenkamer nagegaan welke factoren een verklaring vormen voor de daling in de uitstroom in de periode 2012-2014. Logischerwijs kan de situatie op de arbeidsmarkt ook hier een grote rol spelen. Immers, zoals paragraaf 4-4-2 laat zien, vormt het vinden van arbeid in dienstbetrekking in de periode 2012-2014 de belangrijkste reden voor uitstroom.

In tabel 4-4 is te zien dat het aantal personen dat uitstroomt vanwege het vinden van arbeid in dienstbetrekking gedaald is van 180 in 2012 naar 150 in 2013 en 158 in 2014. De rekenkamer heeft daarom onderzocht of de daling van het aantal personen dat uitstroomt, kan worden verklaard door de ontwikkeling van het aantal vacatures in de regio Rijnmond. Zoals eerder vermeld in paragraaf 4-3-4, is het aantal vacatures in de regio Rijnmond in 2014 gestegen. Logischerwijs is te verwachten dat wanneer het aantal vacatures stijgt, ook het aantal mensen toeneemt dat uitstroomt omdat ze werk vinden. In Capelle aan den IJssel is echter een omgekeerde beweging zichtbaar; het aantal vacatures in de regio stijgt, maar het aantal mensen dat uitstroomt naar werk neemt in 2014 af.

Vanuit de gemeente is toegelicht dat sprake is van een mismatch tussen de vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Er is een behoorlijk aantal vacatures beschikbaar, maar de klanten uit uitkeringsbestand sluiten niet aan op de kwalificaties die in deze vacatures worden gevraagd. Het uitkeringsbestand bevat bijvoorbeeld veel mensen zonder startkwalificatie.¹⁰⁴ Aannemelijk is dat deze mismatch een verklaring vormt voor het

¹⁰³ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLnl&PA=82662NED&LA=nl>

¹⁰⁴ Interview ambtenaren, 6 mei 2015.

feit dat minder mensen uitstromen naar werk en de totale uitstroom over de periode 2012-2014 is gedaald.

Een tweede veel voorkomende reden om uit te stromen, is uitstroom na fraude of handhaving. In tabel 4-4 is te zien dat zowel bij fraude als bij handhaving sprake is van een daling van het aantal personen dat om deze redenen uitstroomt tussen 2012 en 2014. Ook deze factor verklaart gedeeltelijk waarom de uitstroom over de periode 2012-2014 is gedaald. Vanuit de gemeente is toegelicht dat het aantal personen dat in 2013 en 2014 uitstroomde als gevolg van de inzet op fraude en handhaving lager is dan de jaren ervoor, omdat in 2011 en 2012 sprake was van een relatief grote uitstroom in deze categorie door extra inzet op het aanpakken van fraude met hulp van een extern bureau.¹⁰⁵

Het gaan volgen van onderwijs met studiefinanciering is in Capelle aan den IJssel een derde belangrijke reden voor uitstroom. In tabel 4-4 is te zien dat tussen 2013 en 2014 het aantal personen dat om deze reden uitstroomt, is gedaald van 116 naar respectievelijk 68 (in 2013 was nog sprake van een stijging t.o.v. 2012). Deze afname verklaart daarmee gedeeltelijk de daling in de uitstroom in 2014.

Als wordt gekeken naar de resultaten van de uitstroom bevorderende maatregelen (zie hoofdstuk 3) constateert de rekenkamer dat de uitstroom gerealiseerd via activiteiten van het Werkplein in 2014 gedaald is ten opzichte van 2013. In 2013 was nog sprake van een stijging van de door het Werkplein gerealiseerde uitstroom. Deze stijging werd voornamelijk veroorzaakt doordat in dat jaar een hoog aantal mensen uitstroomde omdat zij gingen studeren. Naast de hiervoor genoemde oorzaken voor de daling van de uitstroom, vormen de afnemende resultaten van het Werkplein in 2014 zodoende ook gedeeltelijk een verklaring voor de daling in de uitstroom in 2014.

4-5 bijdrage beleidsmaatregelen aan beheersing uitkeringslasten

Sinds 2012 is jaarlijks sprake geweest van een overschot op het inkomensdeel. In 2012 en 2013 groeide het inkomensdeel aanzienlijk, terwijl het bijstandsvolume in 2012 maar beperkt groeide en in 2013 nauwelijks toenam. In 2014 groeide het bijstandsvolume met 12%, terwijl het budget 5% toenam ten opzichte van 2013. Aannemelijk is dat de instroom beperkende maatregelen een bijdrage hebben geleverd aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten. De uitstroom bevorderende maatregelen hebben een daling van de uitstroom echter niet kunnen voorkomen en zodoende geen bijdrage geleverd aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten. Als de verwachte groei van het bijstandsvolume de komende jaren doorzet, zal uitgaande van het verwachte budget, in de komende jaren sprake zijn van tekorten op het inkomensdeel.

4-5-1 uitkeringslasten

Tabel 4-6 geeft inzicht in de uitkeringslasten van de gemeente Capelle aan den IJssel en het door het rijk toegekende inkomensdeel BUIG-budget over de periode 2010-2014. Daarbij is ook het gemiddeld aantal uitkeringen en de gemiddelde lasten per uitkering per jaar vermeld.

¹⁰⁵ Gemeente Capelle aan den IJssel, Reactie op conceptnota van bevindingen i.h.k.v. ambtelijk wederhoor, 29 juni 2015.

tabel 4-6: uitkeringslasten vs. inkomensdeel BUIG-budget 2010-2014 (bedragen x 1 mln.)

	2010	2011	2012	2013	2014
inkomensdeel BUIG-budget	€ 20,8	€ 21,2	€ 26,6	€ 30,7	€ 32,2
uitkeringslasten	€ 25,3	€ 24,5	€ 26,3	€ 27,7	€ 30,8
tekort / overschot	-€ 4,5	-€ 3,3	€ 0,3	€ 3	€ 1,4
gemiddeld aantal uitkeringen	1.803	1.711	1.806	1.816	2.033
gemiddelde lasten per uitkering	€ 14.032	€ 14.319	€ 14.562	€ 15.253	€ 15.150

Tabel 4-6 laat zien dat sinds 2012 jaarlijks sprake is geweest van een overschot op het inkomensdeel van het BUIG-budget. Voor de beheersing van de uitkeringslasten is het van belang dat sprake is van een uitkeringsvolume dat in evenwicht is met het toegekende inkomensdeel. Tabel 4-6 laat zien dat:

- Het inkomensdeel dat Capelle aan den IJssel in 2012 heeft ontvangen 25% is gestegen ten opzichte van het inkomensdeel in 2011. Het gemiddelde bijstandsvolume groeide in 2012 maar beperkt ten opzichte van 2011 (van 1.711 naar 1.806, een stijging van 5,5%).
- In 2013 steeg het inkomensdeel dat Capelle aan den IJssel ontving wederom sterk (15%) ten opzichte van 2012 en groeide het gemiddelde aantal uitkeringen ten opzichte van 2012 nauwelijks waardoor een ruim overschot van € 3 mln. resteerde.
- In 2014 steeg het inkomensdeel met 5% en steeg het gemiddeld aantal uitkeringen met 12% ten opzichte van 2013. Desondanks resteerde nog steeds een overschot van € 1,4 mln.

effect instroom beperkende maatregelen

Op basis van de bevindingen die in hoofdstuk 3 en eerder in dit hoofdstuk zijn gepresenteerd, is aannemelijk dat de instroom beperkende maatregelen hebben bijgedragen aan de beheersing van het bijstandsvolume. Hoewel de instroom in de periode 2012-2014 stijgt, is de instroom in deze periode aanzienlijk lager dan in de jaren 2010 en 2011. Tevens wijkt de ontwikkeling van de instroom in Capelle aan den IJssel in positieve zin af van de landelijke ontwikkeling van de instroom in de periode 2012-2014; de instroom stijgt in Capelle aan den IJssel minder hard dan landelijk. Zoals reeds geconstateerd, is het effect van de instroom beperkende maatregelen in 2014 wel lager dan in 2012 en 2013. Daarnaast kan de stijging van de instroom in 2013 en 2014 gedeeltelijk worden verklaard door een stijgend aantal verhuizingen naar Capelle aan den IJssel en een gestegen aantal mensen dat instroomt omdat ze onvoldoende middelen van bestaan heeft.

effect uitstroom bevorderende maatregelen

De uitstroom bevorderende maatregelen uit het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' hebben er niet voor gezorgd dat de uitstroom in de periode 2012-2014 is gestegen. In 2011 was sprake van een aanzienlijke daling van de uitstroom ten opzichte van 2010. De maatregelen uit het beleidsactieplan hebben een verdere daling van de uitstroom in de periode 2012-2014 niet kunnen voorkomen. Hoewel met de activiteiten van het Werkplein in 2013 meer uitstroom is gerealiseerd dan in 2012, nam het resultaat van deze activiteiten in termen van uitstroom in 2014 weer af. Daarnaast kan de dalende uitstroom, zoals is geconstateerd in paragraaf 4-4-4, worden

verklaard door een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, lagere uitstroom als gevolg van maatregelen na fraude en/of handhaving. In 2014 speelde in de daling van de uitstroom ook een rol dat minder mensen uitstroonden omdat ze gingen studeren. Over het geheel genomen is sprake van een sterke afwijking van de landelijke ontwikkeling van de uitstroom die in de periode 2012-2014 wel is gestegen (zie tabel 4-5).

verwachtingen 2015

Voor 2015 heeft Capelle aan den IJssel in eerste instantie een voorlopig budget toegekend gekregen van € 30.066.449. Het nader voorlopige budget dat is toegekend is met € 30.297.144 iets hoger dan het voorlopige budget. Dit budget is lager dan het budget dat Capelle aan den IJssel in 2013 en 2014 heeft ontvangen (zie tabel 4-7), terwijl er in maart 2015 (uitkeringsvolume 2.147) zo'n 400 meer uitkeringsontvangers zijn dan in januari 2013 (1.743).

Een verklaring voor het lagere budget voor 2015 is de overgangsregeling die het rijk voor de jaren 2015-2017 hanteert (zie paragraaf 2-3). Het budget voor 2015 is voor 50% bepaald op basis van historische waarden uit 2013 en voor de overige 50% op basis van het nieuwe verdeelmodel. In 2013 was het gemiddelde uitkeringsvolume in Capelle aan den IJssel met 1.816 aanzienlijk lager dan het uitkeringsvolume in het eerste kwartaal van 2015.

Voor 2015 en verder zijn de volgende prognoses opgesteld:¹⁰⁶

tabel 4-7: prognoses 2015-2018 (bedragen x 1 mln.)

	2015	2016	2017	2018
aantal klanten einde jaar ¹⁰⁷	2.196	2.262	2.318	2.381
inkomensdeel BUIG	€ 30,3	€ 31,6	€ 32,7	€ 34,9
prognose uitgaven	€ 30,7	€ 32,4	€ 33,5	€ 34,5
verwacht resultaat	-€ 0,4	- € 1,2	-€ 0,8	-€ 0,4

De prognose in tabel 4-7 laat zien dat de verwachting is dat het bijstandsvolume de komende jaren blijft groeien en het inkomensdeel de komende jaren onvoldoende zal zijn om de uitkeringslasten te dekken.

¹⁰⁶ Deze prognose is afkomstig uit de najaarsnota 2014, met uitzondering van de financiële gegevens die zijn opgenomen voor het jaar 2015. Voor het jaar 2015 is namelijk in de voorjaarsnota 2015 een correctie doorgevoerd op de eerdere prognose uit de najaarsnota 2014.

¹⁰⁷ Hierbij is de gemeente Capelle aan den IJssel uitgegaan van een stijging van het volume die gelijk oploopt met de verwachte landelijke ontwikkeling zoals geprognosticeerd door het ministerie van SZW.

5 informatievoorziening raad

5-1 inleiding

In dit hoofdstuk komt de volgende onderzoeksvraag aan de orde:

Is de raad voldoende geïnformeerd over de resultaten van de ingezette maatregelen?

In relatie tot deze onderzoeksvraag hanteert de rekenkamer de volgende normen:

- De raad is periodiek geïnformeerd over de resultaten van de ingezette maatregelen.
- De informatie die de raad heeft ontvangen geeft inzicht in de mate waarin de geboekte resultaten bijdragen aan het beheersen van het bijstandsvolume.

5-2 informatievoorziening gemeenteraad

De gemeenteraad ontvangt geen periodieke voortgangsrapportage met betrekking tot het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom'. Op onderdelen ontvangt de raad wel voortgangsinformatie via de P&C-cyclus en collegebrieven. Deze informatie geeft de raad echter geen totaalbeeld van de mate waarin verschillende instrumenten een effectieve bijdrage leveren aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten.

5-2-1 voortgangsinformatie raad

De gemeenteraad ontvangt geen periodieke voortgangsrapportages over het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom'. Hierdoor ontbreekt het aan een document dat een totaaloverzicht geeft van de resultaten die met de uitvoering van de beleidsmaatregelen zijn geboekt en inzicht geeft in de mate waarin deze resultaten hebben bijgedragen aan het beheersen van het bijstandsvolume.

nieuwe wijze van rapporteren Gemeenschappelijke Regeling IJsselgemeenten

In het kader van de opdrachtrelatie tussen de gemeente en de Gemeenschappelijke Regeling IJsselgemeenten, die is gestart op 1 januari 2015, zal in 2015 een voorstel worden gedaan voor een verbeterde wijze van rapporteren aan de raad over de effectiviteit van instrumenten en activiteiten. De afspraken over de wijze van rapporteren zullen deel uit gaan maken van de af te sluiten dienstverleningsovereenkomst tussen de gemeenten en de Gemeenschappelijke Regeling.¹⁰⁸

In de periode 2012-2014 heeft de raad wel via de reguliere planning & control (P&C)-cyclus (begroting – voorjaarsnota – najaarsnota – jaarrekening/jaarverslag) en via collegebrieven informatie ontvangen over de resultaten die binnen het beleidsveld Werk en Inkomen worden geboekt.

De paragrafen 5-2-2 en 5-2-3 gaan in op de mate waarin via de P&C-documenten en de collegebrieven inzicht is gegeven in de resultaten van de maatregelen uit het

¹⁰⁸ Gemeente Capelle aan den IJssel, Reactie op conceptnota van bevindingen i.h.k.v. ambtelijk wederhoor, 29 juni 2015.

beleidsactieplan ‘Werken aan uitstroom’ en de bijdrage daarvan aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten.

5-2-2 informatie via P&C-cyclus

In het kader van de reguliere P&C-cyclus ontvangt de raad via de begroting, voorjaarsnota, jaarrekening en jaarverslag, en de najaarsnota periodieke voortgangsinformatie over het beleidsveld Werk en Inkomen. De genoemde documenten geven de raad periodiek inzicht in de (landelijke) ontwikkelingen in wet- en regelgeving en in de ontwikkeling van het inkomensdeel dat de gemeente voor het verstrekken van uitkeringen ontvangt.

Voortgangsinformatie over het beleidsterrein Werk & Inkomen is in de P&C-documenten gerelateerd aan een aantal doelstellingen en prestatie-indicatoren die samenhangen met het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten. In tabel 5-1 zijn de doelstellingen en prestatie-indicatoren weergegeven die in de P&C-documenten over 2014 zijn gehanteerd.

tabel 5-1: doelstellingen en prestatie-indicatoren werk & inkomen – P&C-documenten 2014

doelstelling / prestatie-indicator	gekoppelde instrumenten
<i>doelstelling:</i> komen en blijven binnen het rijksbudget voor de bijstand	werkgeversbenadering afspraken regionale vacatures versterken poortwachtersfunctie
<i>doelstelling:</i> bevorderen zelfredzaamheid	work first fit for work
<i>doelstelling:</i> voorkomen inkomensafhankelijkheid	aanbieden trainingen en vacatures
<i>doelstelling:</i> verstrekken van rechtmatige uitkeringen	rechtmatigheidscontrole voorlichting uitkering bestrijding fraude
<i>prestatie-indicator:</i> 300 bijstandsgerechtigden stromen uit naar werk door bemiddeling van het werkplein	-
<i>prestatie-indicator:</i> 150 bijstandsgerechtigden die nog niet kunnen uitstromen naar werk, ontwikkelen zich een stap omhoog op de participatieladder	-
<i>prestatie-indicator:</i> % afwijzing aantal uitkeringen door aanscherping poortwachtersfunctie	-
<i>prestatie-indicator:</i> opsporing uitkeringsfraude (terugvordering en besparing op uitkeringslasten)	-

In het jaarverslag, de voorjaarsnota en de najaarsnota wordt voor de doelstellingen die in tabel 5-1 zijn weergegeven per instrument informatie gegeven over de stand van zaken. Een deel van deze instrumenten (werkgeversbenadering, versterken poortwachtersfunctie, work first, fit for work, aanbieden training en vacatures) is onderdeel van het beleidsactieplan ‘Werken aan uitstroom’. De voortgangsinformatie in de P&C-documenten beperkt zich bij het merendeel van de instrumenten echter tot kwalitatieve informatie die geen inzicht geeft in de concrete resultaten waartoe de inzet van de instrumenten heeft geleid. Ter illustratie is in onderstaand kader de

voortgangsinformatie opgenomen uit de najaarsnota 2014 met betrekking tot work first.

najaarsnota 2014 – voortgangsinformatie work first

“Vanwege een slechte arbeidsmarkt en een teruglopend aantal vacatures is vooral ingezet op het werven van werkervaringsplaatsen. Werkzoekenden worden hierop geplaatst voor een periode van 3 maanden met behoud van uitkering. Dit resulteert in veel gevallen alsnog in een dienstverband.”

Op basis van deze informatie kan de raad zich geen oordeel vormen over het succes van de work first aanpak; er wordt immers geen inzicht gegeven in het aantal werkervaringsplaatsen dat is geworven, het aantal werkzoekenden dat hierop is geplaatst en het aantal gevallen waarin dit heeft geleid tot een dienstverband.

Meer concrete informatie is in de P&C-documenten wel gegeven als het gaat om het versterken van de poortwachtersfunctie, waarbij steeds het percentage aanvragen is weergegeven dat niet heeft geleid tot het verstrekken van een uitkering. Ook als het gaat om de rechtmatigheidscontroles en het bestrijden van fraude bevatten de P&C-documenten concrete informatie in termen van het aantal uitgevoerde controles, het aantal uitkeringen dat is beëindigd, de uitkeringslasten die hiermee zijn bespaard en het bedrag aan onterecht verkregen bijstand dat is teruggevorderd. Daarnaast geven de P&C-documenten ook inzicht in de resultaten die zijn geboekt in relatie tot de prestatie-indicatoren die zijn weergegeven in tabel 5-1. Hoewel de P&C-documenten op onderdelen dus meer concrete voortgangsinformatie bevatten, kan de raad zich op basis van de informatie die via de P&C-cyclus wordt verstrekt geen totaalbeeld vormen over de mate waarin verschillende instrumenten een effectieve bijdrage leveren aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten.

5-2-3 informatie via collegebrieven

Naast de informatie die via de P&C-cyclus is verstrekt, heeft het college de raad verschillende malen middels een collegebrief geïnformeerd over de voortgang van het beleid op het terrein van werk & inkomen. In de periode 2012-2014 zijn de volgende collegebrieven aan de raad verzonden:¹⁰⁹

- 2 maart 2012: brief over de resultaten van de actie E-cartotheek¹¹⁰ in 2011 n.a.v. een toezegging aan de commissie dienstverlening en economie;
- 2 maart 2012: brief over de resultaten Stichting Capelle Werkt in 2011 n.a.v. een toezegging aan de commissie dienstverlening en economie;¹¹¹
- 28 augustus 2012: brief over prognose bijstandsgerechtigden en financiële vertaling n.a.v. een toezegging aan de commissie dienstverlening en economie;

¹⁰⁹ De collegebrieven waren niet terug te vinden via het raadsinformatiesysteem. Ambtelijk is getracht een zo volledig mogelijk overzicht te geven van de collegebrieven die in de periode 2012-2014 aan de raad verzonden zijn met betrekking tot het beleid op het gebied van werk & inkomen.

¹¹⁰ Bij deze actie zijn in 2011 326 mensen uit de kaartenbakken van sociale zaken aan tijdelijk gesubsidieerd werk geholpen, waarvan 181 mensen na afloop van de subsidie definitief aan het werk bleven.

¹¹¹ Deze brief gaat niet in op de resultaten in termen van het aantal uitkeringsgerechtigden dat werkervaring heeft opgedaan bij de stichting en het aantal mensen dat vervolgens is uitgestroomd naar regulier werk, maar gaat in op de start van de stichting per april 2011 en projecten die gestart of in voorbereiding waren.

- 14 september 2012: brief over overeenkomst gemeentelijk werkplein IJsselgemeenten;
- 28 juni 2013: brief over regionale aanpak jeugdwerkloosheid;
- 1 november 2013: brief over positieve financiële ontwikkelingen;
- 31 januari 2014: brief over uitstroom doelstelling Werkplein 2013;
- 4 juli 2014: brief over stand van zaken Fit4Work n.a.v. een toezegging aan de commissie dienstverlening en economie;
- 11 juli 2014: brief over criteria voor afwijzen aanvraag WWB n.a.v. een toezegging aan de commissie dienstverlening en economie;
- 18 juli 2014: brief over prognose I-deel n.a.v. nader voorlopig budget 2014;
- 31 oktober 2014: brief over omvang en prognose klantenbestand en break-evenpoint I-deel;
- 21 november 2014: brief over participatieladder n.a.v. een toezegging aan de commissie dienstverlening en economie.

Op basis van een analyse van de inhoud van bovenstaande brieven constateert de rekenkamer dat slechts een beperkt aantal brieven inzicht geeft in concrete resultaten die zijn geboekt met maatregelen die onderdeel uitmaken van het beleidsactieplan 'Werken aan uitstroom' 2012-2014:

- De brief d.d. 31 januari 2014 geeft de raad inzicht in de uitstroom die is gerealiseerd middels begeleiding van uitkeringsgerechtigden op het Werkplein.
- De brief d.d. 4 juli 2014 geeft de raad inzicht in de inhoud van een tweetal trajecten (van klacht naar kracht en Fit4Work) die worden ingezet voor de activering van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De brief vermeldt het aantal deelnemers aan deze trajecten, het aantal deelnemers dat het traject heeft afgerond en de resultaten in termen van uitstroom naar werk, beëindiging van de uitkering, doorstroom naar andere trajecten en opgelegde maatregelen.

In de periode 2012-2014 heeft het college de raad viermaal per brief geïnformeerd over budgettaire ontwikkelingen rond de uitkeringsverstrekking. In deze brieven heeft het college de raad geïnformeerd over bijstellingen van het inkomensdeel BUIG en hoe deze zich verhouden tot het bijstandsvolume op de betreffende momenten. Deze brieven geven de raad op hoofdlijnen inzicht in de beheersing van de uitkeringslasten. Maar net als bij de informatie die via de P&C-cyclus is verstrekt, constateert de rekenkamer met betrekking tot de collegebrieven dat de raad zich geen totaalbeeld kan vormen over de mate waarin verschillende instrumenten een effectieve bijdrage leveren aan het beheersen van het bijstandsvolume en de uitkeringslasten.

bijlagen

bijlagen

bijlage 1 overzicht activiteiten werkplein

activiteiten werkplein 2012-2014		
activiteit	aantal afgerond 2012-2014	aantal doel behaald 2012-2014
Actieve begeleiding (sollicitatiecentrum)	2	1 (50%)
Agens – bemiddeling en plaatsing	4	3 (75%)
Algemeen opleidingen	178	57 (32%)
Anders actief	1	0 (0%)
AOB Compaz (diagnose)	130	55 (42%)
Arbeidsdeskundig advies	91	91 (100%)
Begeleiding casemanager <12 keer per jaar	2.036	458 (23%)
Begeleiding casemanager > 12 keer per jaar	98	27 (28%)
Begeleiding vluchtelingenwerk	28	16 (57%)
Career & kids voormodule	3	3 (100%)
Cursus SAZ	2	0 (0%)
Eigen begeleiding 3 maanden	49	24 (49%)
Extern traject	265	109 (41%)
Fietsplan	9	n.v.t.
FO Training & advies	3	2 (67%)
Futuro	1	1 (100%)
Gerald Nieboer	8	0 (0%)
Inburgeringsprogramma	3	0 (0%)
Inburgeringsprogramma DUO	1	0 (0%)
Inburgeringsprogramma gemeente	38	13 (34%)
Ken je competenties jongeren	27	27 (100%)
Keuring	349	174 (50%)
Kosten re-integratie	3	0 (0%)
Loonkostensubsidie 1 ^e trede UZB	6	6 (100%)
Loonkostensubsidie 2 ^e trede UZB	4	4 (100%)
Loonkostensubsidie regulier	80	47 (59%)
Medisch advies	117	109 (93%)
Medisch advies BB	8	5 (63%)
Opleiding steigerbouw	4	3 (75%)
Oudkomertraject	1	0 (0%)
Pleinwerk	538	224 (42%)
Pleinwerk – anderstaligen	8	6 (75%)
Promen – diagnose	31	10 (32%)
Promen – workfirst	42	8 (19%)
Promen – diagnose traject	1	1 (100%)
Promen WF	13	1 (8%)
Psychologisch onderzoek	17	10 (59%)
Scholingsplan	6	0 (0%)

Spoor 2 – begeleiding casemanager jongeren	4	3 (75%)
Spoor 2 – eigen begeleiding	15	2 (13%)
Spoor 3 – begeleiding casemanager jongeren	19	3 (16%)
Spoor 3 – eigen begeleiding	54	0 (0%)
Spoor 3 – loonkostensubsidie	2	0 (0%)
Spoor 4 – anders actief	1	0 (0%)
Spoor 4 – begeleiding casemanager jongeren	17	3 (18%)
Spoor 4 – eigen begeleiding < 12 x per jaar	7	0 (0%)
Spoor 4 – F4	7	7 (0%)
Spoor 4 – loonkostensubsidie	1	0 (0%)
Spoor 4 – sociale activering met zorg	18	0 (0%)
Spoor 5	20	0 (0%)
Sportief Capelle	58	35 (60%)
St. Capelle Werkt – na pleinwerk	19	3 (16%)
St. Capelle Werkt – Flexibel (groen)	31	5 (16%)
St. Capelle Werkt – longstay	1	1 (100%)
St. Capelle Werkt – niet willers	11	0 (0%)
St. Capelle Werkt – opleiding met baangarantie	4	2 (50%)
St. Capelle Werkt – Pleinwerk werknemersvaardigheden	82	37 (45%)
St. Capelle Werkt – regulier 6 maanden	351	78 (22%)
St. Capelle Werkt – zorgtraject stage	1	0 (0%)
St. mensen leren werken	1	0 (0%)
St. Capelle Werkt – diagnose Promen	2	2 (100%)
SWR Bemiddeling & plaatsing	20	8 (40%)
Taalkans examentraining	15	6 (40%)
Taaltraject – Eef v/d Most	38	35 (92%)
Taaltraject – NL training	25	24 (96%)
Taaltraject – Zadkine	56	38 (68%)
Toeslag huisbezoek	1	1 (100%)
VCA certificaat	34	16 (47%)
Verstrekking fiets	12	n.v.t.
Voorlopig trajectplan	28	0 (0%)
Vrijwilligerswerk	19	4 (21%)
Wachtlijst Wsw (met LKS)	1	0 (0%)
Wachtlijst Wsw (zonder LKS)	2	0 (0%)
Werk met behoud van uitkering	36	18 (50%)
Werk XL werkleertraject met baangarantie	1	0 (0%)
Werkstage (werkplein)	13	9 (70%)
Werkstage met baangarantie 1 maand	4	2 (50%)
Werkstage met baangarantie 2 maanden	2	2 (100%)
Werkstage met baangarantie 3 maanden	3	1 (33%)
Zorgtraject	7	0 (0%)

bijlage 2 onderzoeksverantwoording

inleiding

Het onderzoek naar de beheersing van het bijstandsvolume is uitgevoerd in de periode april 2015 tot en met juni 2015. Het rapport is gebaseerd op documentstudie, analyse van data en een interview met betrokken ambtelijk medewerkers van de gemeente.

documentstudie & data-analyse

De rekenkamer heeft onder meer de volgende documenten bestudeerd:

- beleidsnota's;
- P&C-documenten;
- collegebrieven;
- externe onderzoeksrapportages;
- documenten over de financieringssystematiek van het rijk.

Daarnaast heeft de rekenkamer analyses uitgevoerd op overzichten die de rekenkamer heeft ontvangen met betrekking tot de resultaten van verschillende re-integratieactiviteiten, het bijstandsvolume, en de in- en uitstroom in de bijstand.

betrouwbaarheid data

De rekenkamer is in dit onderzoek uitgegaan van data over de resultaten van verschillende re-integratieactiviteiten, het bijstandsvolume, de in- en uitstroom in de bijstand etc. die zij van de gemeente Capelle aan den IJssel heeft ontvangen. De betrouwbaarheid van deze informatie heeft de rekenkamer, gezien het beperkte aantal onderzoeksdagen dat voor de uitvoering van dit onderzoek beschikbaar was, niet onderzocht.

interview

Op 6 mei 2015 heeft een interview plaatsgevonden met betrokken ambtenaren van de afdeling Welzijn en Educatie en de Gemeenschappelijke Regeling IJsselgemeenten.¹¹²

Na dit interview zijn per mail nog aanvullende vragen gesteld vanuit de rekenkamer, die schriftelijk zijn beantwoord.

procedure

De opzet van het onderzoek is op 23 april 2015 ter kennisname aan de raad verstuurd. De voorlopige onderzoeksresultaten zijn opgenomen in een concept nota van bevindingen. Deze is op 12 juni 2015 voor ambtelijk wederhoor voorgelegd aan de afdeling Welzijn en Educatie. Na verwerking van de op 29 juni 2015 ontvangen ambtelijke reactie is een bestuurlijke nota opgesteld. Deze omvat de voornaamste conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer. De bestuurlijke nota, met de nota van bevindingen als bijlage, is op 9 juli 2015 voor bestuurlijk wederhoor voorgelegd aan het college van B en W. De reactie van B en W en het nawoord van de rekenkamer

¹¹² De afdeling Sociale Zaken van de gemeente Capelle aan den IJssel is per 1 januari 2015 ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling waarin ook Krimpen aan den IJssel en, vanaf 1 januari 2016, Zuidplas deelnemen.

zijn opgenomen in het rapport. Het definitieve rapport wordt door toezending aan de gemeenteraad en B en W openbaar.

bijlage 3 bronnen

gemeente Capelle aan den IJssel

- College van B en W, Selectie van collegebrieven aan raad 2012-2014.
- Gemeente Capelle aan den IJssel, Werken aan uitstroom: Vol vermogen aan het werk. Beleidsplan 2012 t/m 2014, januari 2012.
- Gemeente Capelle aan den IJssel, Overzicht trajecten Werkplein – resultaat afgeronde activiteiten 2012-2013-2014.
- Gemeente Capelle aan den IJssel, Overzichten trajecten Werkplein – aanmeldingen 2012-2013-2014.
- Gemeente Capelle aan den IJssel, Overzicht trajecten activering en zorg – afgeronde activiteiten 2012-2014.
- Gemeente Capelle aan den IJssel, In- en uitstroomcijfers WWB 2010-2014.
- Gemeente Capelle aan den IJssel, P&C-documenten 2012-2014

overig

- A.J.E. Edzes, Werk en bijstand – arbeidsmarktstrategieën van gemeenten, oktober 2010.
- Berenschot, Risico-analyse bezuinigingen apparaat SoZaWe Rotterdam, mei 2011.
- Divosa, De caleidoscoop van re-integratie, 2008.
- Ministerie SZW, Beleidsdoorlichting re-integratie, januari 2008.
- Ministerie SZW, Brief aan de Tweede Kamer m.b.t. effectiviteit re-integratiebeleid en handhaving, juli 2012.
- Ministerie SZW, Investeren in participeren, mei 2013.
- Ministerie SZW, Brief verdeelmodel inkomensdeel en participatiebudget vanaf 2015, 15 mei 2014.
- Ministerie SZW, Bijlage bij brief verdeelmodel inkomensdeel en participatiebudget vanaf 2015, 15 mei 2014.
- Ministerie SZW, Beantwoording kamervragen van het lid Karabulut, 2 oktober 2014.
- Rekenkamer Rotterdam, Uitkomen met inkomen – onderzoek naar beheersing uitkeringslasten, oktober 2013.
- SEO economisch onderzoek, Lange termijn effecten van re-integratie, november 2013.
- SEOR, Actief arbeidsmarktbeleid – effectiever dan vaak wordt aangenomen, januari 2005.
- SEOR, Regioplan en Epsilon Research, Uitkomsten en ervaringen experimenten netto-effectiviteit re-integratie, oktober 2014.
- UWV Werkbedrijf, Overzicht ontwikkelingen niet-werkend werkzoekenden, WW-rechten en online vacatures UWV regio Rijnmond.

websites

- <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=80792NED&LA=NL>
- <http://www.gemeenteloket.minszw.nl/dossiers/werk-en-inkomen/participatiewet-en-quotumregeling/introductie.html>

- <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2013/04/18/bestuurlijke-aandacht-voor-invoering-zoekperiode-jongeren-wwb-beperkt.html>

bijlage 4 afkortingen

Abw	Algemene bijstandswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
P&C	Planning & control
BUIG	Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
WsW	Wet sociale Werkvoorziening
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
CPB	Centraal Planbureau
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
SEO	Stichting voor Economisch Onderzoek
WW	Werkloosheidswet
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
WSF	Wet Studie Financiering
AOW	Algemene ouderdomswet

Rekenkamer Capelle aan den IJssel

doel

De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het beleid, het financieel beheer en de organisatie van het gemeentebestuur. De rapporten van de rekenkamer zijn een aanknopingspunt voor het bestuur om rekenschap af te leggen aan de burgers.

positie

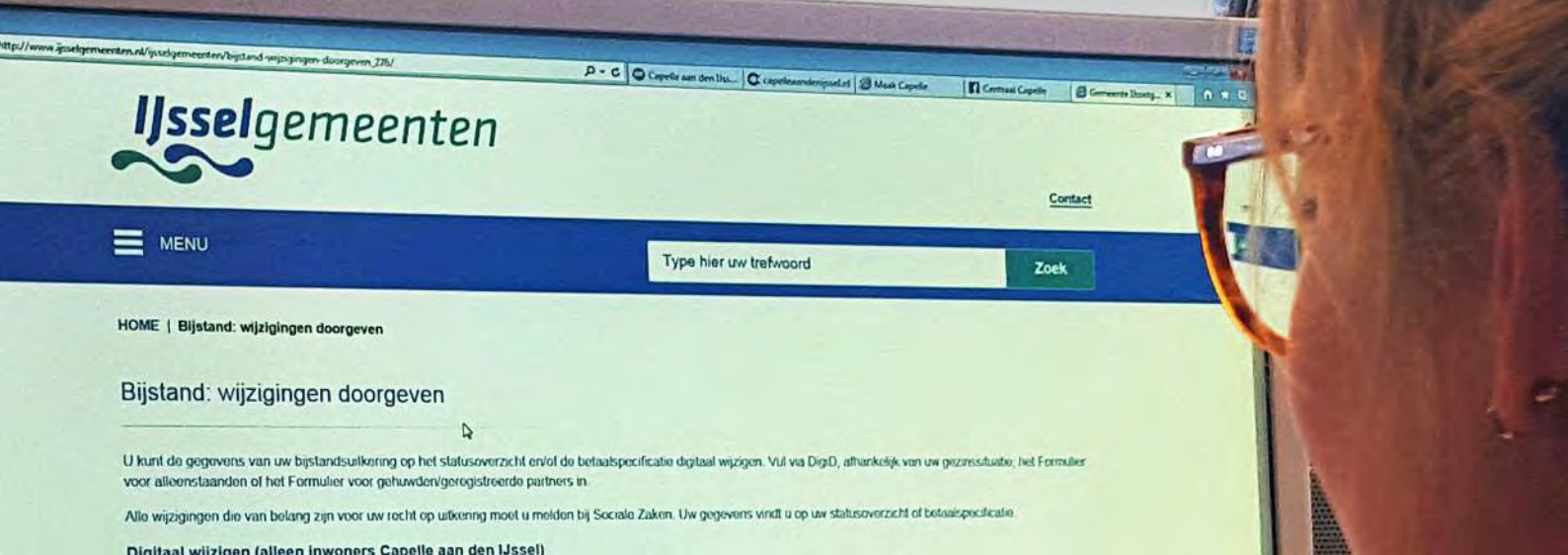
De rekenkamer is een onafhankelijk orgaan binnen de gemeente. Haar taken en bevoegdheden staan in de Gemeentewet en de verordening Rekenkamer Capelle aan den IJssel. Zij bepaalt zelf wat en hoe zij onderzoekt en waarover zij rapporteert. Wel kunnen de raad en het college van B en W de rekenkamer om een onderzoek verzoeken. De rekenkamer stuurt hen jaarlijks haar onderzoeksplan en jaarverslag toe.

onderzoek

Het onderzoeksterrein strekt zich uit over alle organen (raad, B en W, commissies en burgemeester) en diensten van de gemeente. Ook kan de rekenkamer onderzoek doen bij gemeenschappelijke regelingen waar de gemeente aan deelneemt, bij NV's en BV's waar de gemeente meer dan 50% van de aandelen in bezit heeft en bij instellingen die een grote subsidie, lening of garantie van de gemeente hebben ontvangen. De onderzoeken worden uitgevoerd door het bureau van de rekenkamer.

publicaties

Het onderzoek resulteert in openbare rapporten die ter behandeling aan de raad worden aangeboden. Zij bevatten tevens de reacties van de onderzochte organen en instellingen op de eerder toegezonden voorlopige onderzoeksresultaten, conclusies en aanbevelingen (wederhoor). Bij kleine onderzoeken of studies met een beperkte reikwijdte doen we de onderzochte organen of instellingen en de raad de conclusies in een openbare brief direct ter kennisname toekomen. Ten slotte publiceert de rekenkamer op basis van haar onderzoek ook handreikingen en worden medewerkers aangemoedigd om artikelen te publiceren.

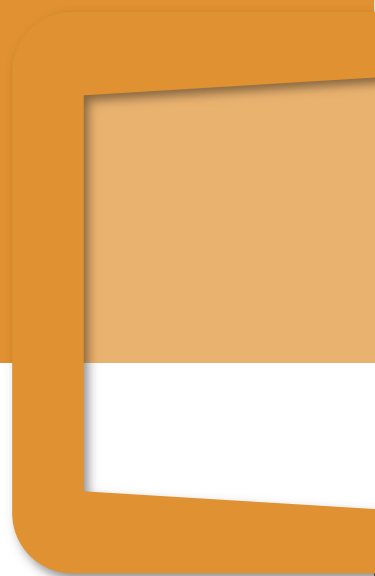

Rekenkamer Capelle aan den IJssel

Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

telefoon
010 - 267 22 42

info@rekenkamer.rotterdam.nl
www.rekenkamer.rotterdam.nl

fotografie
Gemeente Capelle aan den IJssel

basisontwerp
DEWERF.com, Zuid-Beijerland

uitgave
Rekenkamer Capelle aan den IJssel
september 2015

ISBN/EAN
978-90-824067-1-9